Ion Jinga şi Andrei Popescu

DICŢIONAR de termeni comunitari

2004

A.

Abuz de poziţie dominantă

Articolul 82 din tratatul CE (versiunea consolidată) prevede că este incompatibilă cu regulile Pieţei Unice, şi deci interzisă, în măsura în care afectează comerţul între state, utilizarea de o manieră abuzivă de către una sau mai multe întreprinderi a poziţiei dominante pe care o deţin pe piaţă. Situaţia vizată este acea poziţie de putere economică deţinută de o întreprindere, care îi dă acesteia posibilitatea de a crea obstacole în calea unei concurente efective pe piaţa UE, sau de a influenţa semnificativ dezvoltarea concurenţei. Sunt calificate drept abuzive practicile întreprinderilor care, deţinând o poziţie dominată pe piaţa :

- impun, direct sau indirect, preţuri de vânzare/cumpărare sau alte condiţii de tranzacţie inechitabile ;
- limitează producţia sau dezvoltarea pieţelor în detrimentul consumatorilor;
- aplică condiţii diferite partenerilor comerciali care efectuează prestaţii echivalente, plasându-i astfel pe unii dintre ei în situaţii competitive dezavantajoase;
- condiţionează încheierea unor contracte cu alţi parteneri de acceptarea de către aceştia a unor clauze care prin natura lor nu au legătură cu obiectul contractelor în cauză.
-

Acord internaţional

În sens formal, Acordul internaţional este un act

reglementat de dreptul internaţional şi care presupune un acord de voinţa între două sau mai multe părti, subiecte de drept internaţional. În sens material, Acordul internaţional este definit drept un angajament luat de către subiecţi de drept internaţional, care are forţă obligatorie oricare ar fi calificarea să formală. Principalele tipuri de acorduri încheiate între Comunitate şi state terţe sunt: acord comercial tradiţional, acord de cooperare, acord de asociere, acord european, acord comercial sectorial multilateral, acord de stabilizare şi asociere.

Acord comercial tradiţional

Aceste acorduri se încheie exclusiv în domeniul comercial, conţinutul lor limitându-se, în cele mai multe cazuri, la reglementarea unor operaţiuni de import-export cu produse specifice. Baza juridică a acestor acorduri o constituie art. 133 din Tratatul CE (TCE) consolidat (fostul art. 113 CEE), care reglementează politică comercială comună. În acest sens sunt acordurile încheiate de CEE cu Australia şi Noua Zeelandă pentru limitarea importului de carne de oaie şi de capră pe teritoriul comunitar (1980) şi acordul comercial cu India privitor la comerţul cu trestie de zahăr (1975). Cele mai multe dintre aceste acte de drept internaţional au fost înlocuite sau completate cu acorduri de cooperare.

cord de cooperare

Denumirea completă a acestui tip de acord este « Acord de cooperare economică şi comercială». El implica nu doar prevederi comerciale cum ar fi acordarea reciprocă a clauzei naţiunii celei mai favorizate şi a unor cote sporite la export, dar şi consultarea şi cooperarea în domeniile

economic, ştiinţific şi tehnic. Deoarece ele depăşesc limitele pur comerciale, baza juridică a acestor acorduri o constituie deopotrivă art. 133 TCE (113 CEE) şi 308 TCE (235 CEE), ultimul reglementând posibilitatea extinderii competentelor comunitare. Astfel de acorduri au fost semnate cu ţările arabe exportatoare de petrol şi cu cele din Pactul Andin (1984), cu China (tot în 1984), cu statele ASEAN (1980) etc. Un model nou de acorduri de cooperare îl constituie cele încheiate în 1997-1998 cu Federaţia Rusă, Ucraina, Republica Moldova şi cu alte state din spaţiul ex-sovietic, care poartă numele de « **Acord de parteneriat şi cooperare** ». Fără a excede cu mult cooperarea clasică, ele conţin elemente de noutate cum ar fi clauză de democratizare care se regăseşte şi în Acordurile europene încheiate cu ţările din Europa Centrală şi de Est. O formă nouă de acord, încă neintrat în vigoare, dar aflat în curs de negociere cu Macedonia şi Albania, este « **Acordul de stabilizare şi asociere** », care se situează, din punct de vedere al conţinutului, undeva între Acordul de parteneriat şi cooperare şi Acordul european, fără să stipuleze însă perspectiva aderării la UE.

cord de asociere

Baza juridică a acestui tip de acord o constituie, în principal, art. 310 TCE (238 CEE) care prevede dreptul Comunităţii Europene de a încheia acorduri cu state terţe prin care se stabileşte o asociere, acţiuni comune şi proceduri speciale de cooperare. În practică, cele mai multe Acorduri de asociere au şi componente comerciale (cum ar fi reduceri tarifare sau eliminarea restricţiilor cantitative), astfel încât baza lor juridică include şi art. 133 TCE, iar, uneori, şi art. 308 TCE. Pot fi distinse trei tipuri de Acorduri

de asociere:

- Asocierea – o formă specială de asistentă pentru dezvoltare, de exemplu Acordurile de asociere încheiate de CE cu 69 de tari din Africa, Pacific şi Caraibe (Grupul Lomй), sau cu unele ţări din bazinul Mării Mediterane;
- Asocierea – o etapă preliminară aderării. Aceasta a fost situaţia Acordului de asociere a Marii Britanii care a pregătit aderarea acestei ţări la Comunitatea Europeană în 1973;
- Asocierea – substitut sau alternativă la statutul de membru al CE. În acest scop a fost iniţial conceput Spaţiul Economic European între ţările CE şi cele din AELS, la 1.01.1984. O parte din statele AELS au aderat însă ulterior la UE (Suedia, Finlanda şi Austria).
-

Acord european

Acest tip de acord este cel mai complex dintre toate actele bilaterale internaţionale încheiate de CE cu state terţe. Baza să juridică o formează simultan art. 133, 308 şi 310 TCE, Acordurile europene fiind de fapt Acorduri de asociere de nivel superior special concepute pentru statele din Europa Centrală şi de Est şi având drept obiectiv final aderarea acestora la UE. Încheiate începând cu anul 1991, ele au ca obiectiv să permită acestor tari aflate în tranziţie să participe la procesul de integrare Europeană în plan politic, economic şi comercial. Acordurile prevăd, între altele, crearea unei zone de liber-schimb pentru produsele industriale într-un interval de zece ani şi eliminarea barierelor protecţioniste din calea circulaţiei mărfurilor.

acord comercial sectorial multilateral

Prin intermediul acestor acorduri s-au stabilit reglementări speciale multilaterale cu privire la comerţul cu anumite produse. Cel mai important acord de acest tip la care Comunitatea Economică Europeană este parte este « Acordul multi-fibra » (The Multi-Fibre Arrangement) în domeniul comerţului internaţional cu produse textile, încheiat în 1973 şi care a fost ulterior extins şi modificat. Acest document constituie umbrela juridică ce autorizează introducerea unor restricţii cantitative la importul de textile provenind din state terţe, pentru a proteja producţia internă comunitară. În baza acestui acord, Comunitatea Europeană a încheiat 26 de tratate bilaterale cu ţări exportatoare de produse textile.

acordul Schengen

Acord încheiat la Schengen (Luxemburg) în 1985 şi care vizează eliminarea graduală a controlului la frontierele comune ale statelor semnatare. Data fixată iniţial pentru intrarea sa în vigoare (1990) a fost amânată de mai multe ori, până când s-a putut realiza un sistem de informaţii computerizat între ţările semnatare care să permită coordonarea luptei transfrontieră împotriva criminalităţii. Eliminarea completă a controalelor la frontierele comune a fost realizată la 26.03.1995 între şapte ţări membre ale Uniunii Europene (Belgia, Olanda, Luxemburg, Franta, Germania, Spania şi Portugalia), cărora li s-au adăugat ulterior alte trei (Grecia, Italia şi Austria). Celelalte cinci ţări membre ale UE nu fac parte, deocamdată, din Spaţiul Schengen cu toate că, după intrarea în vigoare a Tratatului de la Amsterdam, acest cadru de cooperare a fost inclus în acquis-ul comunitar.

acquis comunitar

Totalitatea normelor juridice ce reglementează activitatea instituţiilor UE, acţiunile şi politicile comunitare, care constă în :

- conţinutul, principiile şi obiectivele politice cuprinse în Tratatele originare ale Comunităţilor Europene (CECO, CEE, CEEA) şi în cele ulterioare (Actul Unic European, Tratatul de la Maastricht şi Tratatul de la Amsterdam);
- legislaţia adoptată de către instituţiile UE pentru punerea în practică a prevederilor Tratatelor (regulamente, directive, decizii, opinii şi recomandări) ;
- jurisprudenţa Curţii de Justiţie a Comunităţii Europene;
- declaraţiile şi rezoluţiile adoptate în cadrul Uniunii Europene;
- acţiuni comune, poziţii comune, convenţii semnate, rezoluţii, declaraţii şi alte acte adoptate în cadrul Politicii Externe şi de Securitate Comună (PESC) şi a cooperării din domeniul Justiţiei şi Afacerilor Interne (JAI);
- acordurile internaţionale la care CE este parte (iar nu UE deoarece aceasta nu are încă personalitate juridică), precum şi cele încheiate între statele membre ale UE cu referire la activitatea acesteia.
-

Acte ale instituţiilor comunitare

Reprezintă ansamblul actelor cu caracter normativ emise de către instituţiile comunitare, în principal de către Consiliul UE şi Comisia Europeană, în cursul exercitării

competentelor ce le sunt atribuite prin Tratat. Tratatul CEE enumeră cinci astfel de instrumente (pe care le regăsim şi în tratatul de la Amsterdam): regulamente, directive, decizii, recomandări şi opinii. Pe lângă acestea, practica instituţionala a dezvoltat şi alte acte nementionate în Tratat: avize, acorduri, rezoluţii, programe, concluzii.

1. **Regulamentele** sunt cele mai importante acte juridice ce pot fi adoptate de către instituţiile UE, deoarece ele se aplică integral şi obligatoriu în toate statele membre, iar aplicabilitatea lor este directă (nu este necesar să fie încorporate prin alte acte normative în legislaţia naţională pentru a avea caracter obligatoriu) ;
2. **Directivele** reprezintă a doua formă a legislaţiei comunitare cu efecte obligatorii. Ele se adresează statelor membre, uneori tuturor, alteori doar unora dintre ele, fixând obiectivele ce trebuiesc atinse, dar lăsând autorităţilor naţionale competenta de a identifica mijloacele de transpunere în practică. Ele permit astfel statelor membre să aplice dreptul comunitar ţinând cont de condiţiile concrete din fiecare tară.
3. **Deciziile** sunt măsuri administrative direct aplicabile ce se adresează unui stat membru ori unei persoane fizice sau juridice. Decizia este mijlocul legal prin care instituţiile comunitare pot ordona ca un caz individual să fie soluţionat într-un anumit fel.
4. **Opiniile şi recomandările** sunt măsuri legale ce permit instituţiilor UE să-şi prezinte punctele de vedere în fata statelor membre sau chiar a persoanelor fizice şi juridice, fără ca acestea să fie obligate să se conformeze soluţiei propuse de

administraţia comunitară. Opiniile sunt oferite atunci când instituţiilor comunitare li se cere să-şi exprime poziţia fată de o situaţie curentă sau în caz particular apărut pe teritoriul unui stat membru, în timp ce recomandările pot fi date şi din proprie iniţiativă. Semnificaţia reală a opiniilor şi recomandărilor este de natură morală şi politică, iar ele nu sunt adoptate prin procedura legislativă obişnuită, ci reprezintă doar poziţia instituţiei de la care emană.

5.

Actul Unic European (AUE)

Actul Unic European constituie prima mare modificare a Tratatelor originare ale Comunităţilor Europene, prin care au fost extinse competentele CE. Rezultat al unei Conferinţe Interguvernamentale desfăşurata între 9.09.1985 şi 17.02.1986, AUE a intrat în vigoare la 1.07.1987, după ratificarea sa de către toate statele membre ale Comunităţii. Principalele sale elemente de noutate constau în introducerea în Tratat a unor dispoziţii privind reforma instituţiilor comunitare (extinderea votului cu majoritate calificată, recunoaşterea oficială a Consiliului European, consacrarea denumirii de « Parlament European », asocierea acestuia din urmă la procesul legislativ prin introducerea procedurii de cooperare cu Consiliul UE şi Comisia Europeană, crearea Tribunalului de Primă Instantă), lărgirea competentelor comunitare (în principal la domeniul social) şi codificarea dispoziţiilor privind Cooperarea Politică Europeană (CPE) care există de facto din 1970, pe baza căreia Tratatul de la Maastricht a introdus Politica Externă şi de Securitate Comună (PESC).

Acţiune comună

Instrument în cadrul Politicii Externe şi de Securitate Comună, instituit prin Tratatul asupra Uniunii Europene (Tratatul de la Maastricht). Statele membre ale UE recurg la acţiuni comune pentru a-şi proteja interesele. Acţiunile comune angajează statele membre în adoptarea în conduite coerente în acţiunile lor de politică externă comună. Obiectivele şi întinderea în acţiuni comune, procedurile şi condiţiile aplicabile sunt stabilite de către Consiliul UE cu unanimitate de voturi.

Aderare

Tratatul de la Amsterdam stabileşte în art. 49 TUE (art. O în Tratatul de la Maastricht şi fostul art. 237 CEE) că orice stat european care respectă principiile enumerate în art. 6(1) TUE (« UE este fondată pe principiile libertăţii, democraţiei, respectării drepturilor omului, a libertăţilor fundamentale şi statului de drept, principii care sunt comune statelor membre ale UE ») poate solicita să devină membru al Uniunii Europene. Procedura prevede adresarea unei cereri de aderare către Consiliul UE, care decide cu unanimitate de voturi după consultarea Comisiei Europene şi după primirea avizului favorabil al Parlamentului European dat cu majoritatea absolută a membrilor săi (este aşa-numitul aviz conform).

Asociaţia Europeană a Liberului Schimb (AELS)

Zona de liber-schimb, creată în 1960 (printr-un Acord european de liber-schimb), la iniţiativa Marii Britanii care încerca astfel să prevină riscul în dominaţii economice din partea CEE. Ţările fondatoare au fost Marea Britanie, Norvegia, Suedia, Danemarca, Austria, Portugalia, Islanda, Elveţia. Ulterior au aderat Finlanda şi Liechtenstein. CEE şi

AELS au dezvoltat între ele legături economice strânse care au culminat cu crearea, în 1994, a Spaţiului Economic European (SEE). Din cele zece ţări membre ale AELS şase au aderat între timp la UE, astfel încât această organizaţie şi-a pierdut astăzi importanta iniţială.

Agenda 2000

Document-cadru prezentat de către Comisia Europeană în iulie 1997, prin care se stabilesc perspectivele de dezvoltare ale UE şi politicile comunitare pentru perioada 2000 – 2006. « Agenda 2000 » evaluează impactul pe care procesul de lărgire a Uniunii îl va avea asupra evoluţiei acesteia şi prezintă perspectivele bugetare şi financiare ale UE pe perioada de referinţă. « Agenda 2000 » conţine, de asemenea, şi opiniile (avizele) Comisiei Europene cu privire la cererile de aderare depuse de cele zece tari central şi est-europene, printre care şi România. Consiliul European de la Berlin, din 24 – 25 martie 1999 a adoptat acest document al Comisiei, care a devenit astfel elementul de bază pentru dezvoltarea UE în următorii şapte ani.

Agenţia Europeană pentru Mediu (AEM)

Instituţie comunitară a cărei creare, împreună cu o reţea Europeană de informare şi observare pentru protecţia mediului, a fost hotărâtă prin decizia Consiliului UE din 7.05.1990. Sarcina principală a AEM o constituie îmbunatăţirea sistemului de colectare a datelor privind protecţia mediului la nivel european, ca o condiţie esenţială pentru dezvoltarea unei politici eficiente de protecţie a mediului. Agenţia Europeană pentru Mediu a devenit funcţionala în 1994, iar sediul său este la Copenhaga (Danemarca).

Agenţia Spaţială Europeană (ASE)

A fost fondată în 1975, în vederea coordonării eforturilor statelor europene în domeniile cercetării şi tehnologiei spaţiale, ca şi pentru cooperarea cu NAŞA (Naţional Aeronautics and Space Administration – SUA). ASE a dezvoltat cu succes propria sa tehnologie în materie de sateliţi, racheta Europeană Ariane şi laboratorul spaţial Spacelab. ASE are în prezent 14 membri, majoritatea ţări ale UE (Austria, Belgia, Danemarca, Elveţia, Finlanda, Franta, Germania, Irlanda, Italia, Marea Britanie, Norvegia, Olanda, Spania şi Suedia). Sediul său este la Paris (Franţa).

Agricultura

A se vedea « Politici comunitare ».

Ajutor de stat

Art. 87 TCE (versiunea consolidată) stipulează că, exceptând situaţiile expres prevăzute în Tratat, orice fel de ajutor acordat de către un stat membru, sau prin intermediul resurselor statului, este incompatibil cu Piaţa Internă comunitară dacă distorsionează concurenta favorizând unele întreprinderi sau producţia anumitor bunuri şi afectează comerţul între statele membre. Prin excepţie, sunt permise ajutoarele de stat care au un caracter social, cele destinate eliminării efectelor unor dezastre naturale, cele care au drept scop dezvoltarea economică a zonelor cu nivel de trai anormal de redus sau puternic afectate de şomaj, cele destinate execuţiei unui proiect de interes european ori care promovează conservarea patrimoniului cultural. Consiliul UE poate decide cu majoritate calificată, la propunerea Comisiei Europene, să

permită ajutoare de stat şi în alte situaţii nementionate în Tratat.

Antidumping

Articolul 6 GATT (OMC – Organizaţia Mondială a Comerţului) conţine normele generale referitoare la aplicarea taxelor antidumping şi compensatorii. Articolul respectiv condamnă exporturile făcute la preţuri sub valoarea normală, atunci când acestea provoacă sau ameninţă să provoace daune în industrii localizate pe teritoriul unei Părti Contractante, sau când întârzie dezvoltarea unui sector industrial din acea tară. Taxele antidumping sunt aplicate mărfurilor importate la un preţ mai scăzut decât cel cu care sunt vândute în ţara de origine (procedeul se numeşte dumping). Dacă exportatorul beneficiază de subvenţii de la stat care îi permit să vândă la un preţ mai scăzut decât cel de producţie, atunci taxele pe care le poate aplica tara de destinaţie se numesc taxe compensatorii. Raţiunea aplicării taxelor antidumping şi compensatorii constă în aceea că dumpingul distorsionează concurenta pe Piaţă, dând un avantaj nejustificat anumitor întreprinderi sau sectoare de producţie. Legislaţia comunitară sancţionează acest lucru în aceiaşi termeni ca şi normele OMC.

Aplicabilitate directă

Aplicabilitatea directă, numită şi **efect direct**, constă în aceea că dreptul comunitar conferă drepturi şi obligaţii în mod direct nu doar instituţiilor comunitare şi statelor membre ale UE ci şi resortisanţilor acestora, cetăţeni ai Uniunii Europene. Tratatul CEE face referire la acest efect doar în ceea ce priveşte legislaţia secundară a CE, fără a

menţiona şi normele cuprinse în Tratatul însuşi. Este meritul CJCE de a fi impus, prin jurisprudenţa să, aplicabilitatea directă a întregului drept comunitar, în ciuda opoziţiei iniţiale manifestate de către unele state membre.

Aplicaţii telematice

Constau în crearea bazelor pentru introducerea progresivă a reţelelor europene de tehnologie a comunicaţiilor în domeniile administraţiei, transporturilor, sănătăţii, educaţiei şi formării, în biblioteci şi în domeniul studiilor lingvistice. Uniunea Europeană a dezvoltat o serie de programe de cercetare privind aplicaţiile telematice (AIM, DELTA, DRIVE, EUROTRA).

Ariane

Program al Uniunii Europene pentru promovarea cărţilor şi a lecturii. Se axează în principal pe traduceri, cu precădere pe cele din literatura contemporană, cu accent pe limbile mai puţin utilizate. Programul Ariane oferă burse pentru traducători şi încurajează formarea unor reţele de specialişti în domeniul traducerii dintr-o limbă în alta. Este un instrument al politicii culturale a Uniunii Europene.

Armonizarea legislativă

Proces prin care legislaţiile ţărilor membre şi a celor ce doresc să adere la UE se aliniază normelor dreptului comunitar. Armonizarea legislativă este necesară pentru buna funcţionare a Pieţei Unice comunitare, a politicilor UE, a economiei statelor membre şi pentru transpunerea în practică a principiilor democraţiei şi statului de drept care stau la baza edificiului comunitar. Într-o primă etapă, când

crearea Pieţei Interne (numită şi Piaţa Unică) era în faza de început, armonizarea legislativă s-a făcut prin recunoaşterea mutuală a normelor statelor membre, până în momentul în care au fost adoptate noi norme comune şi obligatorii tuturor ţărilor membre (norme de drept comunitar). În cazul concret al României, armonizarea legislaţiei naţionale cu normele UE se face prin preluarea şi transpunerea acquis-ului comunitar.

Audiovizual

A se vedea « Politici comunitare ».

Aviz

Procedura prin care o instituţie a Uniunii Europene (de regulă Curtea de Justiţie a CE – CJCE, Comisia Europeană sau Parlamentul European – PE) se pronunţa, la cerere sau în baza unei prevederi exprese din Tratat, cu privire la o problemă specifică ce presupune competente comunitare. În cazul avizului dat de CJCE asupra unui acord, dacă avizul este negativ, actul în cauză nu poate intra în vigoare. Pentru avizele date de PE, acestea pot fi facultative sau conforme. **Avizul consultativ** este obligatoriu de cerut, dar instituţia care l-a solicitat nu este obligată să tină cont de el (de exemplu, avizul pe care PE îl dă pentru proiectul de Regulament care stabileşte lista ţărilor terţe ai căror cetăţeni au nevoie de vize pentru a intra pe teritoriul UE şi lista statelor ai căror naţionali nu necesită vize). Avizul conform obligă însă instituţia care l-a cerut să tină cont de el (de exemplu, avizul pe care PE îl dă pentru intrarea în vigoare a Acordurilor de asociere sau a celor de admitere în UE a unui nou stat membru). **Avizul conform** reprezintă o putere de codecizie acordată PE prin Actul Unic European din 1987.

Avizul Comisiei Europene (numit şi **aviz pentru aderare**, opinie său raport) este punctul de vedere pe care această instituţie îl dă cu privire la cererea de aderare la UE a unui stat terţ (de exemplu, în cazul României, Comisia a prezentat un aviz negativ în iulie 1997 privind începerea negocierilor de aderare, şi unul pozitiv în raportul pe care l-a prezentat pe această temă în octombrie 1999).

Avocat general

Membru al Curţii de Justiţie a Comunităţii Europene, numit de comun acord de către guvernele ţărilor membre ale UE, conform art. 226 TCE (art. 167 CEE). Avocatul general asistă Curtea în îndeplinirea misiunii sale, prezentând concluzii motivate asupra cazurilor supuse spre rezolvare. Sunt opt Avocaţi generali aleşi dintre personalităţi care oferă garanţii totale de independentă şi îndeplinesc condiţiile cerute pentru exercitarea în ţările din care provin a celor mai înalte responsabilităţi juridice, sau care sunt jurisconsulţi ce posedă notorietate din punct de vedere al competentei. Tradiţia acestei instituţii prevede că patru Avocaţi generali provin din patru ţări mari ale UE: Franta, Germania, Italia şi Marea Britanie. Mandatul Avocaţilor generali este de şase ani şi poate fi reînnoit, iar la fiecare trei ani are loc o reînnoire parţială a Avocaţilor generali (patru dintre ei).

B.

Banca Centrală Europeană (BCE)

Instituţie bancară a Uniunii Europene înfiinţata la 1.01.1999 odată cu intrarea în faza a treia (şi ultima) a Uniunii Economice şi Monetare şi introducerea monedei unice Euro. BCE coordonează Sistemul European al Băncilor Centrale din ţările UE ce participă la Euro. Are sediul la

Frankfurt (Germania). Banca Centrală Europeană a fost precedată de Institutul Monetar European înfiinţat la 1.01.1994, odată cu intrarea în faza a doua a UEM. Rolul BCE este acela de a controla, prin instrumente şi proceduri financiar-bancare, politica monetară unică a UE, pentru a asigura stabilitatea preţurilor, supravegherea funcţionării Sistemului Monetar European şi utilizarea Euro (inclusiv sub aspectul emisiunii de bilete bancare – bancnote). BCE este o instituţie independentă care nu primeşte dispoziţii nici de la guvernele statelor membre, nici din partea celorlalte instituţii ale UE.

Banca Europeană de Investiţii (BEI)

Înfiinţată la 1.01.1958 şi având sediul la Luxemburg, BEI este instrumentul bancar al Uniunii Europene. Ea acordă împrumuturi şi garanţii pentru finanţarea unor proiecte de investiţii ce contribuie la dezvoltarea echilibrată a UE. În calitate de bancă, BEI respectă principiile economice şi bancare clasice în materie de împrumuturi şi lucrează în strânsă legătură cu celelalte instituţii financiare internaţionale. Cu toate acestea, Banca Europeană de Investiţii acordă împrumuturile cu aproape aceeaşi dobândă cu care le obţine de pe pieţele europene şi mondiale de capital (cu o majorare de doar 0,15%). Împrumuturile sale pot fi acordate atât organismelor publice cât şi celor private care fac investiţii în infrastructură, energie, industrie, servicii sau agricultură. În exteriorul UE, BEI contribuie la susţinerea politicii de dezvoltare, putând finanţa proiecte în aproape 130 de tari legate de UE prin acorduri de parteneriat economic. Începând din 1990, BEI acordă împrumuturi pentru realizarea unor proiecte prioritare în ţările central şi est-europene candidate la aderarea la UE,

inclusiv României.

Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare (BERD)

Fondată la 15.04.1994, la Londra (Marea Britanie), BERD a fost creată pentru finanţarea unor iniţiative şi proiecte de infrastructură private şi comerciale în ţările din Europa Centrală şi de Est, în vederea promovării tranziţiei acestora spre economia de piaţă. Apariţia sa a corespuns necesitaţii imperioase ca Europa Occidentală să sprijine stabilitatea vecinilor săi din Est. În această perspectivă, inserţia statelor central şi est-europene în economia mondială nu era doar o problemă exclusiv europeană şi depăşea, oricum, posibilităţile financiare ale UE de aceea, pentru asistenţă financiară pe termen lung a fost creată BERD. Uniunea Europeană, statele sale membre şi BEI deţin împreună 51% din capitalul de 10 miliarde Euro al BERD, ceea ce imprimă băncii un caracter transeuropean pronunţat. Alături de BEI şi BCE, BERD este a treia instituţie financiară multilaterală cu capital în Euro.

Biroul European al Uniunii Consumatorilor (BEUC)

Este un organism ce include sub egida să organizaţiile naţionale pentru protecţia consumatorilor din ţările membre ale UE, misiunea acestuia fiind să apere interesele consumatorilor la nivel european. Are sediul la Bruxelles (Belgia).

Brevet comunitar

Instrument juridic al dreptului de proprietate intelectuală, brevetul comunitar permite ca, din momentul

în care s-a realizat procedura de brevetare a unei invenţii la un institut naţional de proprietate industrială dintr-un stat membru, aceasta să fie protejată simultan în toate ţările UE, în baza unei reglementări comune. Brevetul comunitar se distinge astfel de brevetele naţionale care nu sunt protejate decât într-un singur stat. Originea să rezidă într-o convenţie semnată la Luxemburg de către statele membre ale Comunităţii Europene, la 15.12.1975, dar intrată în vigoare abia în 1995.

Bugetul Uniunii Europene

Bugetul UE reprezintă ansamblul resurselor financiare de care aceasta dispune anual pentru îndeplinirea de către instituţiile comunitare a obiectivelor stabilite în prezent prin Tratatul de la Amsterdam (TUE + TCE). Bugetul comunitar este limitat în valoare absolută, el reprezentând astăzi un procent de 1,27% din produsul naţional brut (PNB) total al celor 15 ţări membre. La nivelul anului 1999, bugetul UE se ridica la aproape 90 miliarde Euro. Sistemul de finanţare a bugetului Comunităţilor Europene, bazat iniţial pe contribuţii naţionale, a fost înlocuit progresiv printr-un sistem de resurse proprii format din:

- prelevări agricole (sume obţinute din schimburile agricole cu terţe tari);
- taxe vamale prelevate în cadrul schimburilor cu state din exteriorul CE, pe baza tarifului vamal comun ;
- reţete provenind din taxa pe valoarea adăugată (TVA) percepută în statele membre (fiecare stat membru contribuie cu 1,4% din TVA).
- o contribuţie din PNB al fiecărui stat membru.

Resursele proprii ale UE sunt percepute de către statele membre şi puse la dispoziţia Comisiei Europene, ea

fiind cea care execută bugetul comunitar. La nivelul anului 1996, finanţarea bugetului UE repartizată pe ţări membre arată astfel : Germania – 30%, Franta – 17,6%, Marea Britanie – 10,8%, Italia – 12,1%, Spania – 6,4%, Olanda – 5,8%, Belgia – 3,8%, Austria – 2,9%, Suedia – 2,9%, Danemarca – 1,9%, Portugalia – 1,5%, Finlanda – 1,5%, Grecia – 1,5%, Irlanda – 0,9% şi Luxemburg – 0,2%.

Tot la nivelul anului 1996, structură pe domenii a cheltuielilor comunitare era următoarea : agricultura – 48%, fonduri structurale – 31%, cercetare – 4%, alte politici interne – 3%, acţiuni externe – 6%, administraţie – 5%, cheltuieli pentru CECO – 1%, Fondul European de Dezvoltare (FED) – 3%.

C.

Cabotaj

Prestaţie de transport comercial făcută în interiorul unei ţări, fără depăşirea frontierelor. Înainte de 1990 doar transportatorii naţionali aveau dreptul să practice cabotajul ; după această dată au fost introduse permise de cabotaj care permiteau unui transportator dintr-un stat membru să aibă acces timp de două luni pe an să practice cabotajul într-un alt stat membru al UE. Din 1998 cabotajul rutier în interiorul UE a fost complet liberalizat, în timp ce cabotajul aerian este permis fără restricţii începând cu anul 1997.

Carte albă (White Paper, Livre blanc)

La nivelul UE, prin Carte albă înţelegem un document elaborat de către o instituţie comunitară, prin care se trasează liniile directoare într-un anumit domeniu de activitate, se stabilesc măsurile şi acţiunile de întreprins pentru atingerea unui obiectiv important al Uniunii

Europene. După aprobarea sa de către Consiliul European, Cartea albă are caracter obligatoriu pentru cei cărora li se adresează. Cu titlu de exemplu, în 1985 a fost adoptată « Cartea albă privind realizarea completă a Pieţei Interne », care contineterne », care continesuri a căror finalitate o constituia eliminarea, până la 31.12.1992, a tuturor barierelor comerciale interne pe teritoriul UE, iar în 1995 « Cartea albă de pregătire a ţărilor asociate în vederea integrării lor în Piaţa Internă a UE ».

Există şi un alt tip de document numit « **Cartea verde** », care conţine măsuri ce nu au caracter obligatoriu, ci doar de recomandare pentru cei cărora le este destinată, fiind un document de analiză şi reflecţie ce poate sta la baza argumentării unei decizii ulterioare.

Carta Europeană a Energiei

Semnată la Haga, în 1991, Carta Europeană a Energiei este un document politic internaţional semnat până în prezent de 51 de state membre şi care stabileşte principiile, obiectivele şi mijloacele de realizare a unei cooperări paneuropene în domeniul energiei. Obiectivele sale au în vedere ameliorarea securităţii aprovizionării cu energie şi promovarea dezvoltării unei mari pieţe europene în domeniu, ţinând cont totodată de imperativele protecţiei mediului. După trei ani de negocieri, la 17.12.1994 a fost semnat, la Lisabona (Portugalia), Tratatul Cartei Europene a Energiei, document juridic de punere în aplicare a principiilor formulate în Carta Europeană a Energiei.

Carta Comunitară a Drepturilor Sociale Fundamentale ale Lucrătorilor

Document adoptat de către Consiliul European la

9.12.1989, prin care sunt fixate o serie de exigente minimale în planul dimensiunii sociale a Pieţei Interne comunitare, pentru a corecta faptul că aceasta era axată în principal pe dimensiunea economică a dezvoltării. Carta Comunitară a Drepturilor Sociale Fundamentale ale Lucrătorilor a fost ulterior inclusă în acquis-ul comunitar (după ratificarea să şi de către Marea Britanie, care o respinsese iniţial). Ea defineşte drepturile fundamentale privind libera circulaţie a persoanelor, egalitatea de tratament, protecţia socială şi garantarea unui nivel de viaţa corespunzător pentru toţi cetăţenii Uniunii Europene.

Carta Socială Europeană

Document elaborat de Consiliul Europei, la Torino, la 18.10.1961 şi intrat în vigoare la 26.02.1965. Până la adoptarea Cartei sociale europene (revizuite), la Strasbourg, la 3.05.1996, Cartă din 1961 a fost modificată şi completată succesiv în 1988, 1991 şi 1995.

Carta socială europeană nu este numai o declaraţie solemnă, abstractă, cu o vocaţie pragmatică, ci reprezintă un ansamblu de drepturi fundamentale în domeniul muncii, angajării, relaţiilor sociale şi securităţii sociale. Efortul redactorilor ei a fost de a identifica, pentru fiecare dintre drepturile recunoscute, un ansamblu de obligaţii mai mult sau mai puţin precise ce vor reveni statului ce ratifică acest instrument.

În esenţă sa, Carta socială europeană este un text mixt, întrucât cuprinde o parte declarativă (de principii), care afirmă obiectivele politicii sociale ce trebuie urmărite de statele membre ale Consiliului Europei şi o parte juridică, prin care statul care o ratifică îşi asumă o serie de obligaţii.

Carta revizuită face parte din marile tratate ale

Consiliului Europei în domeniul drepturilor omului şi constituie instrumentul european de referinţă în materie de coeziune socială. Nu întâmplător Carta revizuită a fost denumită ”Carta socială a secolului XXI”.

Carta socială europeană revizuită, în prima să parte, consacră ca obiectiv al politicii statelor ce o ratifică (politică a cărei realizare o vor urmări prin toate mijloacele utile pe plan naţional şi internaţional), atingerea condiţiilor specifice pentru exercitarea efectivă a 31 de drepturi şi principii cu caracter social. Fiecăruia dintre acestea îi corespunde, în partea a doua, un articol ce detaliază obligaţii efective, ce conturează conţinutul respectivului drept: dreptul la muncă, dreptul la condiţii de muncă echitabile, dreptul la securitate şi la igienă în muncă, dreptul la o salarizare echitabilă, dreptul sindical, dreptul de negociere colectivă, dreptul copiilor şi al tinerilor la protecţie, dreptul lucrătoarelor la protecţia maternităţii, dreptul la orientare profesională, dreptul la formare profesională, dreptul la protecţia sănătăţii, dreptul la securitate socială, dreptul la asistentă socială şi medicală, dreptul de a beneficia de servicii sociale, dreptul persoanelor handicapate la autonomie, la integrare socială, juridică şi economică, dreptul copiilor şi al adolescenţilor la protecţie socială, juridică şi economică, dreptul la exercitarea unor activităţi lucrative pe teritoriul celorlalte părti, dreptul lucrătorilor migranţi şi al familiilor lor la protecţie şi asistentă, dreptul la egalitate de şanse şi de tratament în materie de angajare şi profesie, fără discriminare în funcţie de sex, dreptul la informare şi la consultare, dreptul de a lua parte la determinarea şi ameliorarea condiţiilor de muncă şi a mediului de muncă, dreptul persoanelor vârstnice la protecţie socială, dreptul la protecţie în caz de concediere, dreptul lucrătorilor la

protecţia propriilor creanţe în caz de insolvabilitate a patronului acestora, dreptul la demnitate în muncă, dreptul lucrătorilor cu responsabilităţi familiale la egalitate de şanse şi de tratament, dreptul reprezentanţilor lucrătorilor la protecţie în întreprindere şi facilităţile acordate acestora, dreptul la informare şi la consultare în procedurile de concediere colectivă, dreptul la protecţie împotriva sărăciei şi excluderii sociale, dreptul la locuinţa.

Sub aspectul angajamentelor statelor în vederea ratificării, Carta socială revizuită solicită ca acestea să se considere legate de partea I (declarativă), de cel puţin şase din nouă articole considerate esenţiale din partea a II-a (juridică) şi de un număr suplimentar de articole sau paragrafe numerotate ale părţii a II-a, pe care le va alege astfel încât numărul total de articole şi paragrafe numerotate care îl leagă să nu fie mai mic de 16 articole sau de 63 de paragrafe numerotate. Sub acest aspect, potrivit legii nr.74/1999, România a ratificat un număr de 17 articole, respectiv 65 paragrafe numerotate.

CELEX

Baza de date europeană multilingvistică, actualizată permanent, care conţine toate textele de reglementare adoptate în cadrul UE, precum şi alte documente cum ar fi propunerile Comisiei Europene, interpelările adresate Comisiei şi Consiliului de către Parlamentul European sau rapoartele Curţii de Conturi a CE. CELEX dispune în total de aproximativ 60000 de pagini de informaţii în fiecare din cele 11 limbi oficiale ale Uniunii Europene.

Cetăţenia Europeană

În virtutea art. 17 TCE (versiunea consolidată), orice persoană având naţionalitatea unui stat membru al UE este,

în acelaşi timp, şi cetăţean al Uniunii Europene şi se bucură de următoarele drepturi :

- libertatea de circulaţie şi dreptul de sejur pe teritoriul UE ;
- dreptul de vot şi de a candida la alegerile locale din localitatea unde este rezident, precum şi la alegerile europene (pentru Parlamentul European) ;
- protecţie diplomatică şi consulară din partea reprezentantelor diplomatice ale celorlalte ţări membre UE în state terţe ;
- dreptul de petiţie la Parlamentul European ;
- dreptul de a se adresa unui mediator numit de către Parlamentul European (numit şi Ombudsman – echivalentul Avocatului poporului în România), atunci când doresc să formuleze plângeri cu privire la acte de proastă administraţie din partea instituţiilor comunitare.
-

Clauză de apărare (salvgardare)

Instrument prin care se permite unui stat membru al UE să deroge temporar de la normele dreptului comunitar atunci când astfel îşi protejează interese importante şi legitime. Pentru ca o măsură de salvgardare să poată fi adoptată în mod legal este nevoie de întrunirea concomitentă a două condiţii: pe de o parte, statul respectiv să fi solicitat în prealabil şi să fi primit autorizaţia comunitară de a aplica o măsură derogatorie, iar pe de altă parte UE să aibă competenta de a aproba o astfel de măsură în domeniul respectiv. Tratatul CE conţine două categorii de clauze de apărare. Primele sunt destinate sprijinirii unui stat membru să treacă fără prea mari dificultăţi la cerinţele Pieţei Unice şi deci să-şi adapteze progresiv economia la

exigenţele comunitare. Celelalte au un caracter oarecum permanent, putând fi solicitate, în condiţiile menţionate, ori de câte ori o reglementare comunitară riscă să perturbe grav un sector economic din ţara respectivă.

Clauza naţiunii celei mai favorizate

Un stat care acordă unui alt stat clauza naţiunii celei mai favorizate se angajează să-i ofere acestuia din urmă toate avantajele comerciale de care beneficiază oricare altă tară în relaţia cu primul stat. Cu alte cuvinte, nu poate exista un al treilea stat care să beneficieze de avantaje mai mari (ci doar cel mult egale) decât cel care primeşte clauza naţiunii celei mai favorizate. Acest instrument constituie un element de bază al politicii Organizaţiei Mondiale a Comerţului (OMC).

Codecizie

Procedura de codecizie a fost introdusă prin Tratatul de la Maastricht (art. 189 B, devenit art. 251 TCE în Tratatul de la Amsterdam), în scopul creşterii gradului de participare a Parlamentului European la procesul legislativ comunitar. Procedură complicată (prevede trei « navete » a unui proiect de document între Comisie, Consiliu şi Parlamentul European, înainte de a fi adoptat), codecizia dă Parlamentului European dreptul de a respinge actul comunitar propus, cu votul majorităţii absolute a membrilor săi, dacă nu reuşeşte să ajungă la un acord cu Consiliul UE în cadrul unei proceduri de conciliere. Aceasta face că nici un act juridic comunitar să nu poată fi adoptat prin procedura de codecizie dacă PE nu este de acord, ceea ce oferă instituţiei parlamentare europene un important rol de co-legislator. Limitată iniţial la şapte domenii, codecizia a fost

extinsă prin Tratatul de la Amsterdam, constituind o veritabilă armă în mâna Parlamentului European şi, totodată, mărind gradul de legitimitate a deciziilor comunitare, deoarece membrii PE sunt aleşi în mod direct de către populaţia statelor UE. Propunerile de reformă a funcţionării instituţiilor comunitare, aflate pe agenda Conferinţei Interguvernamentale lansată la 14.02.2000, includ şi corelarea utilizării procedurii de codecizie cu situaţiile în care se votează cu majoritate calificată în Consiliul UE, ceea ce crează premisele unei noi lărgiri a utilizării codeciziei, deoarece votul cu majoritate calificată va deveni regulă în materie de adoptare a deciziilor.

Comitetul European de Normalizare (CEN)

Împreună cu Cenelec (Comitetul European de Normalizare Electrotehnică), CEN constituie autoritatea Europeană în materie de normalizare pentru statele membre UE şi AELS. În cadrul Uniunii Europene, Comisia Europeană şi Consiliul UE sunt instituţiile care definesc exigentele esenţiale la care trebuie să răspundă produsele pe piaţa comunitară (de exemplu, în materie de sănătate şi protecţie a consumatorilor), în timp ce CEN şi Cenelec stabilesc normele care răspund acestor exigente. Înlocuirea normelor naţionale cu norme europene constituie un pas suplimentar spre armonizarea totală a dispoziţiilor în materie de produse pe Piaţa Internă a UE.

Comitetul Regiunilor

Instituţie comunitară creată prin Tratatul de la Maastricht, Comitetul Regiunilor este compus din 222 membri şi dintr-un număr egal de supleanţi, reprezentanţi ai colectivităţilor locale şi regionale din statele membre ale UE.

Este un organ consultativ care consacră rolul colectivităţilor teritoriale în sistemul instituţional comunitar, asociindu-le de o manieră formală la procesul de consultare şi deliberare din cadrul Uniunii. Şedinţa constitutivă a Comitetului Regiunilor s-a ţinut la Bruxelles, la 9.03.1994. Repartizarea pe ţări a locurilor în această instituţie este următoarea : Germania, Franta, Italia şi Marea Britanie – câte 24 membri ; Spania – 21 membri ; Belgia, Grecia, Olanda, Austria, Portugalia şi Suedia – câte 12 membri ; Danemarca, Irlanda şi Finlanda – câte 9 membri ; Luxemburg – 6 membri în Comitetul Regiunilor.

Comitologie

Conform Tratatului CE, Comisia Europeană deţine competenta de execuţie a deciziilor adoptate de către Consiliul UE (această situaţie există după Actul Unic European, deoarece până la el Consiliul era instituţia care avea atât competente legislative cât şi de execuţie). Pentru a supraveghea modul în care Comisia exercită puterea executivă, Consiliul a creat trei tipuri de comitete compuse din experţi naţionali: comitet consultativ, comitet de gestiune şi comitet de reglementare, în funcţie de gradul de sensibilitate a sectorului în chestiune. Acestea pot, în anumite cazuri, prin votul lor nefavorabil, să retragă Comisiei facultatea de decizie pentru a o înapoia Consiliului. Curtea de Justiţie a CE a apreciat că această procedură este conformă cu Tratatele constitutive, atâta timp cât nu se modifică echilibrul instituţional. Aşa a apărut termenul de comitologie, care în limbajul comunitar desemnează tocmai această practică a utilizării comitetelor în procesul de execuţie. Comitetul consultativ poate face doar recomandări Comisiei, fără ca aceasta să fie obligată să tină cont de ele.

Comitetul de gestiune poate însă suspenda măsurile de execuţie luate de Comisie şi trimite dosarul Consiliului pentru decizie. Dacă Consiliul nu se pronunţa într-un anumit interval de timp, atunci se aplică decizia Comisiei. Cel de-al treilea comitet, cel de reglementare, a fost deseori criticat deoarece în situaţia în care Consiliul nu întruneşte nici majoritatea calificată pentru acceptarea propunerii Comisiei, dar nici unanimitatea pentru a o modifica, ci poate aduna o majoritate simplă de voturi pentru a se opune măsurilor luate de Comisie, intervine vidul legislativ.

Comisia Verheugen

Denumire improprie dată unui colectiv de lucru pe trei niveluri alcătuit din specialişti români şi al cărui obiectiv l-a constituit elaborarea, cu sprijinul UE, FMI şi al Băncii Mondiale, a unei strategii de dezvoltare economică a României pe termen mediu (3 – 5 ani). Cele trei paliere de lucru sunt : nivel ministerial, nivel de experţi şi nivel de personalităţi reprezentând partidele politice parlamentare. Numele de « Comisia Verheugen » i-a fost dat de către mass-media româna în urma unei scrisori pe care comisarul european Gunter Verheugen, responsabil cu procesul de lărgire a UE, a adresat-o primului ministru român cu puţin timp înaintea Consiliului European de la Helsinki, din decembrie 1999, prin care recomandă elaborarea unei astfel de strategii ca o garanţie că România are clar stabilite priorităţile de dezvoltare pentru următorii ani, astfel încât să poată îndeplini criteriile de aderare la UE. Cerinţa respectivă fusese însă menţionata explicit şi în Raportul Comisiei Europene privind progresele înregistrate de România pe linia pregătirilor pentru aderare, publicat la 13.10.1999.

Comitetul Spaak

Comitet interguvernamental de experţi instituit prin decizia Conferinţei de la Messina, din 1 –2 în 1955, care a reunit miniştrii de externe din cele şase ţări membre ale CECO (la acel moment). Misiunea acestui comitet, prezidat de către ministrul belgian de Externe Paul-Henri Spaak, era aceea de a prezenta un proiect coerent care să permită continuarea procesului de integrare europeană inaugurat în 1952 prin înfiinţarea Comunităţii Europene a Cărbunelui şi Oţelului. Raportul prezentat de acesta în 1956 a servit drept bază de negociere a Tratatelor Comunităţii Economice Europene (CEE) şi a Comunităţii Europene a Energiei Atomice (CEEA), semnate în 1957 şi intrate în vigoare la 1.01.1958.

Comitetul Economic şi Social (CES sau ECOSOC)

Instituit prin Tratatul de la Roma (1952) şi compus din 222 membri reprezentând diferite componente ale vieţii economico-sociale din statele UE, cu o repartizare a locurilor pe ţări identică cu cea menţionata la Comitetul Regiunilor, Comitetul Economic şi Social (ECOSOC – prescurtarea din limba engleză) are competenta de a da avize instituţiilor comunitare de decizie asupra unor proiecte de interes comunitar. Consultarea să este obligatorie într-o serie de domenii: politica agricolă, politica socială, politica de transporturi, protecţia mediului, fonduri structurale, securitatea muncii şi Piaţa Internă, însă el poate da avize în orice alt domeniu.

Comisie de anchetă

Comisie parlamentară temporară ce poate fi instituită de către Parlamentul European la cererea a cel puţin un sfert

din totalul membrilor săi, în scopul examinării unor acuzaţii de încălcare a dreptului comunitar. Comisia de anchetă este o instituţie nouă, creată prin Tratatul de la Maastricht.

Comisia Europeană

Instituţie principală a Uniunii Europene care, alături de Consiliul UE şi de Parlamentul European alcătuieşte « triunghiul instituţional » de decizie la nivel comunitar. La origini, cele trei Comunităţi Europene (CECO, CEE şi CEEA) aveau Comisii separate (pentru CECO ea se numea Înalta Autoritate). În urma Tratatului de fuziune din 1965 cele trei Comisii se unifică într-o singură « Comisie a Comunităţilor Europene », iar după intrarea în vigoare a Tratatului de la Maastricht denumirea cel mai frecvent folosită este aceea de « Comisia Europeană ». Principalele competente ale Comisiei Europene sunt de **control** (supraveghează respectarea Tratatului), **iniţiativa** (are monopolul iniţiativei în chestiuni de competentă comunitară), **execuţie** (joacă rolul unui guvern la nivel comunitar) şi **reprezentare** (**internă** prin faptul că ambasadorii pe lângă UE ai diferitelor tari îşi prezintă scrisorile de acreditare şi preşedintelui Comisiei, şi **externă** deoarece Comisia are **Delegaţii** cu rang de ambasadă în state terţe, precum şi Birouri în statele membre ale UE). La vârf, Comisia Europeană este formată în prezent din 20 de comisari, naţionali ai celor 15 state membre, reuniţi într-o instantă colegială condusă de un preşedinte. Mandatul comisarilor este de cinci ani. Aparatul administrativ aflat la dispoziţia comisarilor este însă permanent (funcţionari de carieră) şi numără peste 15000 de persoane. Acest aparat este structurat în direcţii generale, direcţii, servicii specializate şi unităţi.

Compromisul de la Luxemburg

Tratatul CEE (1957) prevedea că, la sfârşitul unei perioade tranzitorii, anumite decizii vor putea fi luate cu majoritate calificată, restrângându-se aria votului cu unanimitate. Când acest termen a expirat în 1965, Franta s-a opus procedurii şi şi-a retras reprezentantul său de la reuniunile Consiliului. Timp de nouă luni activitatea decizională a Consiliului a fost practic paralizată până când, la 18.01.1966, la Luxemburg, s-a ajuns la un acord (numit « Compromisul de la Luxemburg ») în baza căruia atunci când un stat membru consideră că prin votul cu majoritate calificată i-ar putea fi afectate interesele sale majore, se va căuta o soluţie comună acceptabilă şi pentru acel stat. Se revenea, astfel, la regulă unanimităţii deoarece între 1966 şi 1985 foarte puţine decizii au mai fost luate cu majoritate calificată, statele membre opunând dreptul de veto ori de câte ori considerau că le sunt afectate interesele. Efectele « Copromisului de la Luxemburg » au fost eliminate prin adoptarea, în 1986, a Actului Unic European.

Comunitatea Europeană a Cărbunelui şi Oţelului (CECO)

CECO este prima dintre cele trei Comunităţi Europene ce au stat la baza edificiului comunitar cunoscut astăzi sub numele de « Uniunea Europeană ». Actul său de naştere l-a constituit semnarea la Paris, la 18.04.1951, a Tratatului Comunităţii Europene a Cărbunelui şi Oţelului, intrat în vigoare la 25.07.1952. Ţările fondatoare ale CECO sunt: Franta, Germania, Italia, Belgia, Olanda şi Luxemburg. CECO a fost concepută ca un model experimental, iar Tratatul său a fost semnat pentru o durată limitată de timp (50 ani), astfel încât el va expira la 25.07.2002. Obiectivul său era crearea în

pieţe comune în două sectoare esenţiale în acea vreme pentru dezvoltarea economică – industriile carboniferă şi siderurgică – care să integreze astfel Germania în Europa de după cel de-al doilea război mondial. La originea acestui proiect a stat un plan elaborat de către Jean Monnet, pe atunci comisar francez al Planului de modernizare a acestei ţări, la solicitarea ministrului de Externe al Franţei, Robert Schuman.

Comunitatea Economică Europeană (CEE)

CEE este cea mai importantă dintre Comunităţile Europene, Tratatul său de constituire fiind semnat la Roma, la 25.03.1957, şi intrat în vigoare la 1.01.1958. La baza naşterii sale stau Conferinţa de la Messina, din 1955 şi raportul elaborat de către ministrul de externe al Belgiei, Paul-Henri Spaak, în 1956. Tratatul CEE, încheiat pentru o perioadă de timp nedeterminată, stabileşte drept obiective principale ale noii organizaţii crearea în pieţe comune şi armonizarea progresivă a politicilor economice ale statelor membre care să ducă la dezvoltarea economică a ansamblului Comunităţii. Piaţa comună comportă câteva caracteristici definitorii: o uniune vamală între ţările membre, introducerea celor « patru libertăţi » pe întreg teritoriul comunitar (libera circulaţie a bunurilor, lucrătorilor, serviciilor şi capitalului) şi crearea mai multor politici comune (politica agricolă, politică comercială şi politica de transporturi). Evoluţia ulterioară a fenomenului integrării europene a făcut că obiectivele iniţiale să fie mult depăşite, astfel încât astăzi componenta economică a UE reprezintă doar o parte din complexul edificiu comunitar.

Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (CEEA,

sau Euratom)

Fondată în acelaşi timp cu CEE (1.01.1958), Euratom are drept obiective dezvoltarea şi cercetarea ştiinţifică în domeniul energiei nucleare, crearea unei pieţe comune a combustibililor nucleari şi controlul industriei nucleare care să împiedice orice utilizare ilegală a materiilor de profil şi să protejeze sănătatea populaţiei. Tratatul CEEA a fost încheiat pentru o durată de timp nedeterminată. Din 1967, cele trei Comunităţi Europene au instituţii comune.

Comunitatea Europeană (Comunităţile Europene – CE)

Sub această denumire este astăzi cunoscut ansamblul celor trei Comunităţi Europene (CECO, CEE şi CEEA). Deşi formula corectă este « Comunităţile Europene », faptul că acestea au toate instituţiile comune a consacrat tot mai mult denumirea de « Comunitatea Europeană », tocmai pentru a marca nivelul de integrare atins de construcţia comunitară.

Comunitatea Europeană de Apărare (CED)

Iniţiativa aparţinând primului ministru francez Renй Pleven, care a prezentat-o la 24.10.1950, CED presupunea înfiinţarea unei « armate europene » ca instrument al unei apărări comune, din care să facă parte forţele militare ale Franţei, Germaniei, Italiei, Belgiei, Olandei, Luxemburgului şi Marii Britanii. Proiectul prevedea plasarea acestei armate comune sub responsabilitatea unui « ministru european al apărării » şi dotarea sa cu un buget militar comun şi un program european de armament. Sprijinit de SUA, care insistau pentru reînarmarea Germaniei, acest proiect constituia o soluţie de compromis care să nu lezeze opoziţia Franţei fată de apariţia unei armate germane independente.

CED consta într-o armată integrată care ar fi înglobat forţele terestre şi aeriene din statele membre (marina rămânea sub autoritatea naţională a fiecărei ţări) şi ar fi dispus de o administraţie comună responsabilă cu aprovizionarea, infrastructura şi producţia de armament. Marea Britanie a refuzat de la început să participe la acest proiect, însă Tratatul CED a fost semnat de celelalte şase ţări la 27.05.1952, la Paris. Cinci dintre ele l-au şi ratificat, însă surpriza a venit din partea Franţei, al cărei parlament (Adunarea Naţională) l-a respins la 30.08.1954 deoarece vedea în CED un proiect impus de americani pentru reînarmarea Germaniei şi Italiei învinse în cel de-al doilea război mondial (de altfel, însuşi preşedintele Franţei, generalul Charles de Gaulle, s-a opus înfiinţării CED). În aceste condiţii, proiectul a fost abandonat.

Concurenta

În cadrul teoriei economice liberale, politica de concurentă urmăreşte să creeze pieţe cu concurenţă loială şi să prevină formarea monopolurilor care îşi impun preţurile în detrimentul consumatorilor. într-un astfel de cadru, monopolurile nu sunt autorizate decâ în cazuri excepţionale, când este vorba de garantarea furnizării unor bunuri sau servicii de interes general deosebit. Politica UE în materie de concurentă are drept scop crearea şi menţinerea unui sistem care să permită o concurentă fără distorsiuni în interiorul spaţiului său economic. În contextul fenomenului de mondializare a economiei, UE se confruntă astăzi cu dilema concilierii principiului concurenţei pe Piaţa Internă comunitară cu nevoia de a asigura competitivitatea întreprinderilor europene pe plan mondial. Tratatul CE reglementează politica de concurentă, sancţionând abuzul

de poziţie dominantă, concurenţă neloială, practicile de monopol şi ajutoarele de stat. În cazuri bine definite sunt însă permise unele excepţii.

Conferinţa Europeană

Consiliul European de la Luxemburg, din decembrie 1997, a decis să organizeze o Conferinţă Europeană care să reunească cele 15 state membre ale UE şi pe cele 13 care au solicitat să adere la această structură integratoare (zece din Europa Centrală şi de Est, Cipru, Malta şi Turcia). Prima reuniune a Conferinţei Europene a avut loc la Londra (Marea Britanie), la 12.03.1998, la ea participând şefii de stat sau de guverne din 27 de tari (Turcia a declinat invitaţia), asistaţi de miniştrii lor de Externe, plus preşedinţii Comisiei Europene şi Parlamentului European. Preşedinţia Conferinţei Europene este asigurată de către statul membru UE care deţine în acel moment preşedinţia Consiliului UE. Conferinţa Europeană a fost concepută ca un forum multilateral de consultare politică cu vocaţia de a aborda chestiuni de interes general, de a dezvolta cooperarea între participanţi în domeniile politicii externe şi de securitate, Justiţiei şi afacerilor interne, ca şi în probleme economice şi de cooperare regională.

Conferinţa Interguvernamentală (CIG)

Art. 48 TUE (versiunea consolidată) stabileşte posibilitatea convocării în Conferinţe a reprezentanţilor guvernelor statelor membre în scopul stabilirii, de comun acord, a amendamentelor ce urmează să fie aduse Tratatelor. Practic, fiecare modificare a Tratatelor originare s-a făcut în urma unei CIG, Tratatul de la Amsterdam fiind rezultatul ultimei dintre acestea, care a debutat în martie

1996, la Torino şi s-a încheiat în iunie 1997, la Amsterdam. Cea mai recentă CIG este, la momentul redactării acestei lucrări, în plină desfăşurare, ea debutând la 14.02.2000, la Bruxelles şi având drept obiectiv realizarea unei reforme a instituţiilor UE care să le facă funcţionale în perspectiva extinderii UE prin admiterea tarilor central şi est-europene. Tot prin intermediul unor CIG s-a marcat şi debutul negocierilor de aderare a acestor state, după cum evaluarea parţială a rezultatelor acestor negocieri se face pe parcurs în cadrul unor CIG bilaterale (statele UE – fiecare tară candidată) la nivelul miniştrilor de externe.

Convenţiile de la Lomй

Acestea sunt acorduri multilaterale în materie de comerţ şi ajutoare pentru dezvoltare, încheiate între UE şi 70 de tari ACP (Africa, Caraibe, Pacific). Prin Convenţiile de la Lomй (după numele capitalei statului Togo, unde au fost semnate) asociază ţările ACP cu cele ale UE, oferindu-le astfel sprijin financiar şi o serie de avantaje comerciale privind exporturile lor pe Piaţa comunitară. Aceste convenţii constituie baza politicii de dezvoltare promovată de către UE. Convenţia Lomй I a fost încheiată în 1975 pentru o durată de cinci ani. Au urmat Lomй ÎI (1980), Lomй III (1985) şi Lomй IV (1990), ultima pentru o perioadă de zece ani şi având o anvelopă financiară de aproximativ 25 miliarde Euro. Lomй IV include şi prevederi referitoare la democraţie şi respectarea drepturilor omului.

Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi libertăţile fundamentale

Această convenţie, elaborată sub egida Consiliului Europei, la Roma, a fost deschisă semnării statelor membre

la 4.11.1950 şi a intrat în vigoare la 03.09.1953. ”Convenţia europeană a drepturilor omului” cum este denumită, în mod frecvent, enunţa o listă a drepturilor şi libertăţilor fundamentale (dreptul la viaţă, interzicerea torturii, interzicerea sclaviei şi muncii forţate, dreptul la libertate şi siguranţă, dreptul la un proces echitabil, nici o pedeapsă în afara celor prescrise de lege, dreptul la respectarea vieţii private sau familiale, libertatea de gândire, a conştiinţei şi religiei, libertatea de expresie, libertatea întrunirilor şi de asociere, dreptul la căsătorie, dreptul la un recurs efectiv, interzicerea discriminării). Alte drepturi au fost adăugate prin protocoalele adiţionale la Convenţie. Părţile se angajează să recunoască aceste drepturi şi libertăţi oricărei persoane aflate în jurisdicţia lor.

Convenţia prevede un mecanism internaţional de control. În scopul asigurării respectării angajamentelor Parţilor, a fost instituită la Strasbourg Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Curtea statuează asupra petiţiilor individuale şi a petiţiilor interstatale. La solicitarea Comitetului de miniştri al Consiliului Europei, Curtea poate, în egală măsură, să formuleze avize consultative privind interpretarea Convenţiei şi a protocoalelor sale.

Ca urmare a intrării în vigoare, la 1 noiembrie 1998, a Protocolului nr. 11 la Convenţie, mecanismul de control introdus prin Convenţie a fost restructurat. Toate pretinsele încălcări ale drepturilor omului sunt supuse direct Curţii. Curtea se întruneşte într-un comitet de 3 membri, care poate să respingă acţiunile cu unanimitate, în cazul în care o astfel de hotărâre poate să fie luată fără o examinare suplimentară, într-o cameră de 7 judecători şi într-o Mare Cameră de 17 judecători. Camerele se pronunţa asupra admisibilităţii şi temeiniciei acţiunilor care nu sunt de competenta unui

comitet, dar se pot desesiza în favoarea Marii Camere în cazul unei probleme importante care priveşte interpretarea Convenţiei sau a protocoalelor sale sau atunci când este posibil ca modul în care s-a pronunţat o Cameră să fie incompatibil cu o hotărâre anterioară a Curţii. Părţile pot, totuşi, să se opună desesizării de către Cameră.

Curtea se pune la dispoziţia celor interesaţi pentru a ajunge la o soluţionare pe cale amiabilă a acţiunii pe baza respectării drepturilor omului, aşa cum sunt recunoscute de Convenţie şi de protocoalele sale. Audierile sunt publice, în măsura în care Curtea nu a decis altfel că urmare a unor circumstanţe excepţionale.

O trăsătură ce particularizează noua Curte este posibilitatea acordată parţilor de a solicita sesizarea Marii Camere în termen de 3 luni de la pronunţarea hotărârii de către o Cameră. Un comitet de 5 judecători al Marii Camere decide în privinţa acceptării sau respingerii cererii.

Hotărârile Curţii sunt obligatorii pentru părţile în proces care vor trebui să ia toate măsurile necesare pentru a li se conformă. Executarea hotărârilor este supravegheată de către Comitetul de Miniştri. Secretarul general al Consiliului Europei poate cere parţilor să furnizeze explicaţii cu privire la maniera în care dreptul intern asigură aplicarea Convenţiei.

România a ratificat această convenţie şi protocoalele adiţionale prin Legea nr. 30/1994.

Consiliul Uniunii Europene

Consiliul UE este una din instituţiile fundamentale ale construcţiei comunitare, Tratatul stabilind că acesta este reprezentantul intereselor statelor membre. Fiind compus din reprezentanţi ai celor 15 ţări ale UE, Consiliul deţine

rolul principal în procesul legislativ (competenţa pe care o împarte cu Parlamentul European) având, totodată, şi atribuţii executive (domeniu în care rolul principal revine însă Comisiei Europene). Numit, până la intrarea în vigoare a Tratatului de la Maastricht, « Consiliul de Miniştri », el dispune de o competentă generală de decizie care atestă că interesele statelor membre sunt cele care determină linia politică de ansamblu a UE. Consiliul este compus din câte un reprezentant pentru fiecare stat membru, la nivel ministerial, care trebuie să fie abilitaţi să angajeze guvernul tării pe care o reprezintă. Modalităţile de vot în Consiliu sunt votul cu majoritate simplă, votul cu majoritate calificată şi votul cu unanimitate. Pentru deliberările Consiliului care se fac cu majoritate calificată, statele membre dispun de următoarea pondere individualizată a voturilor : Germania, Franta, Italia şi Marea Britanie – câte 10 voturi fiecare ; Spania – 8 voturi ; Belgia, Grecia, Olanda şi Portugalia – câte 5 voturi ; Austria şi Suedia – câte 4 voturi ; Danemarca, Finlanda şi Irlanda – câte 3 voturi ; Luxemburg – 2 voturi. O decizie este luată cu majoritate calificată atunci când în favoarea ei sunt întrunite cel puţin 62 voturi dintr-un total de 87, ceea ce înseamnă că minoritatea de blocaj este de 26 voturi. În situaţia în care decizia nu are la origine o propunere a Comisiei Europene, condiţia celor 62 voturi necesare adoptării sale este dublată de cerinţa ca aceste voturi să provină de la cel puţin 10 din cele 15 ţări membre (aşa-numitul « Compromis de la Ioanina », din aprilie 1994).

Consiliul European

Instituţie a UE ce îşi află originea în Conferinţele la nivel înalt care reuneau şefii de stat sau de guverne din ţările membre ale Comunităţilor Europene din perioada anilor ’60.

Cu ocazia unei astfel de întâlniri desfăşurata la Paris, la 9-10.12.1974, s-a decis crearea Consiliului European, că instantă interguvernamentală de orientare politică la cel mai înalt nivel. Declaraţia solemnă asupra Uniunii Europene, de la Stuttgart, din 19.06.1983, definea astfel funcţiile noii instante de decizie europeană : « În perspectiva Uniunii Europene, Consiliul European da construcţiei comunitare un impuls politic general, defineşte orientările ce favorizează construcţia europeană şi trasează liniile directoare de ordin politic general pentru Comunităţile Europene şi pentru cooperarea politică Europeană, deliberează asupra chestiunilor ce ţin de competenta UE şi exprimă de o manieră solemnă poziţia comună în chestiuni de relaţii externe ». Tratatul de la Maatricht introduce Consiliul European în rândul instituţiilor UE, fără însă a fi o instituţie comunitară şi deci nesupusă controlului Curţii de Justiţie a CE. Consiliul European se reuneşte într-o formulă ce reuneşte şefii de stat sau de guverne din ţările UE asistaţi de miniştrii lor de externe, plus preşedintele Comisiei Europene asistat de comisarul european responsabil cu relaţiile externe.

Consiliul Europei

Organizaţie interguvernamentală fondată în 1949 de către16 state europene, în scopul promovării unităţii şi cooperării pe continent prin apărarea şi întărirea democraţiilor pluraliste, şi a drepturilor omului, prin definirea unor soluţii comune în problemele cu care se confruntă societatea contemporană şi prin accentuarea conştiinţei şi valorilor identităţii culturale europene. Consiliul Europei numără astăzi 41 membri, printre care şi România (care a devenit membru în 1993). Sediul său este la

Strasburg (Franţa). Consiliul Europei nu poate elabora reglementări cu caracter obligatoriu, convenţiile şi acordurile europene trebuie ratificate de către statele membre. În scopul supravegherii modului în care este respectată Convenţia Europeană a Drepturilor Omului a fost constituită Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Construcţie instituţională

Reprezintă un ansamblu de măsuri politice şi administrative luate de către statele din Europa Centrală şi de Est, cu sprijin financiar şi expertiză din partea UE, pentru crearea pe plan intern a instituţiilor necesare gestionării calităţii de membru al Uniunii Europene. Cerinţa este expres menţionata de către Consiliul European de la Madrid, din decembrie 1995, care a introdus printre criteriile de aderare şi necesitatea ca ţările candidate să dispună de o administraţie capabilă să gestioneze obligaţiile ce decurg din statutul de membru al UE. În cadrul bugetului PHARE actual, 30% din fonduri sunt destinate construcţiei instituţionale.

Contingente/contingente tarifare

Contingentele sunt restricţii cantitative la operaţiunile de import/export, destinate să reglementeze oferta pe Piaţă. Pe lângă contingentele de mărfuri, mai există contingente în materie de devize (în comerţul exterior), care constau în liberalizarea în cantităţi limitate de devize pentru achiziţionarea unor mărfuri. Contingentele tarifare se referă la importarea unor mărfuri determinate în cantităţi limitate, cărora li se aplică un tarif vamal redus sau sunt scutite de vamă. Acest sistem permite tarilor UE să-şi procure din statele terţe produse de care au nevoie, menţin ndu-şi în acelaşi timp, protecţia vamală.

onvertibilitate

Termenul desemnează faptul că o monedă a unei ţări poate fi schimbată în mod liber pe Piaţa contra monedei unei alte ţări. O monedă este convertibilă dacă autorităţile monetare ale unui stat permit străinilor şi propriilor cetăţeni să o schimbe contra altor devize. Monedele ţărilor membre ale UE sunt convertibile la scară mondială.

Cooperare (procedură)

Procedură introdusă prin Actul Unic European intrat în vigoare în 1987, ea este aplicabilă doar cazurilor în care Consiliul decide cu majoritate calificată. Cooperarea implică Consiliul şi Parlamentul European, cu participarea Comisiei Europene, şi se aplică unor domenii particulare cum ar fi adoptarea actelor comunitare ce privesc funcţionarea Pieţei Interne. Rolul acestei proceduri era acela de a garanta recursul la regulă majorităţii calificate în sânul Consiliului şi a întări participarea Parlamentului European la procesul decizional. Esenţa procedurii de cooperare, care se derulează pe parcursul a două lecturi ale unui proiect de act normativ, consta în a obliga Consiliul să decidă cu unanimitate dacă nu ţine cont de amendamentele Parlamentului European, în situaţia când aceste amendamente au fost acceptate de către Comisie în textul propunerii sale legislative. Dacă însă Consiliul le acceptă, atunci majoritatea calificată este suficientă pentru adoptarea textului normativ.

Codecizie (procedură)

Procedură complexă introdusă prin Tratatul de la Maastricht, prin care PE este asociat direct la procesul de adoptare a deciziei de către Consiliu, el având posibilitatea

de a respinge, în cadrul unei a treia lecturi a propunerii de act normativ, adoptarea textului respectiv dacă nu se ţine cont de punctul său de vedere. Respingerea poate fi făcută cu votul majorităţii absolute a membrilor Parlamentului European. Esenţa acestei proceduri constă în aşezarea fată în fată la masa negocierilor, pentru prima dată în istoria procesului legislativ comunitar, a Consiliului şi Parlamentului European şi în posibilitatea oferită acestuia din urmă de a respinge poziţia comună adoptată de către Consiliu. Tratatul de la Amsterdam aduce unele simplificări procedurii, extinzându-i în acelaşi timp aria de aplicare de la 15 articole, câte cereau unanimitatea în Tratatul de la Maastricht, la 37. Se consacră în acest fel statutul PE de partener egal al Consiliului în adoptarea actelor normative. Conferinţa Interguvernamentală de reformare a instituţiilor comunitare, începută la Bruxelles, la 14.02.2000, are pe agenda să şi extinderea cazurilor de aplicare a procedurii de codecizie.

Cooperarea politică Europeană (CPE)

CPE era un sistem de cooperare şi decizie pus în practică în 1970 de către statele membre ale Comunităţilor Europene în domeniul relaţiilor externe. Procedurile sale de lucru erau strict interguvernamentale şi se bazau pe coordonarea poziţiilor în relaţia cu state terţe sau în cadrul organizaţiilor interguvernamentale, astfel încât să vorbească la unison pe scena internaţională. Dezvoltată în principal sub forma unor întâlniri la nivel înalt, CPE a constituit baza pe care Tratatul de la Maastricht a creat « pilonul » doi al UE, Politica externă şi de securitate comună (PESC).

COREPER

Comitetul Reprezentanţilor Permanenţi, cunoscut mai ales sub denumirea prescurtată de COREPER, este format din ambasadorii pe care statele membre ale UE i-au acreditat pe lângă instituţiile comunitare de la Bruxelles (şefii Reprezentantelor Permanente, care au rang de ambasade). Aceştia sunt diplomaţi de carieră, dar adjuncţii lor provin uneori din ministere tehnice. Deşi există un singur COREPER, acesta se reuneşte la două nivele. În timp ce COREPER 2 reuneşte ambasadorii menţionaţi, COREPER 1 este format din adjuncţii acestora. Ca regulă generală, COREPER 2 urmăreşte dosarele ce vor fi examinate de către Consiliile Afaceri Generale (compus din miniştrii de externe din ţările membre UE), Economie, Finanţe, Buget, Dezvoltare, Justiţie şi Afaceri Interne, iar COREPER 1 examinează celelalte chestiuni, cu precădere Piaţa Internă, Politica Socială, Protecţia Consumatorilor, Transporturi, Cercetare, Sănătate, Educaţie, Pescuit, Protecţia Mediului şi Cultura. Funcţia sa principală este aceea de a pregăti lucrările Consiliului. COREPER încearcă să ajungă la un acord între statele membre la nivelul său, acord ce va fi apoi supus spre aprobare miniştrilor reuniţi în Consiliu. Această competentă se aplică la toate domeniile de activitate ale Consiliului, cu excepţia situaţiilor în care Tratatul prevede înfiinţarea unor comitete speciale (Comitetul Politic – în cazul PESC, Comitetul K4 – în cazul JAI, sau Comitetul Special Agricol – în cazul Politicii Agricole Comune).

Criterii de aderare

Consiliul European de la Copenhaga, din în 1993, a stabilit un set de criterii pe care statele ce doresc să adere la Uniunea Europeană trebuie să le satisfacă înainte de admiterea în structurile comunitare :

- acestea trebuie să aibă instituţii stabile care să garanteze democraţia, statul de drept, drepturile omului şi respectarea minorităţilor;
- să dispună de o economie de Piaţă funcţională capabilă să facă fată presiunilor concurenţiale de pe Piaţa UE;
- să aibă capacitatea de a-şi asuma obligaţiile ce decurg din calitatea de membru al Uniunii, inclusiv prin subscrierea la obiectivele Uniunii politice, economice şi monetare – elementul de bază constituindu-l adoptarea şi transpunerea acquis-ului comunitar.

La aceste criterii se adaugă un al patrulea, introdus de Consiliul European de la Madrid, din decembrie 1995, şi anume capacitatea administraţiei tarilor candidate de a gestiona calitatea de membru al Uniunii Europene.

COST (program)

Programul COST (prescurtare de la « Cooperare Europeană în domeniul cercetării ştiinţifice şi tehnice ») include peste 20 de state şi are ca obiectiv planificarea de comun acord a unor proiecte de cercetare a căror finanţare ţările membre o asigură în mod individual. Domeniile de cercetare sunt informatică, telecomunicaţiile, oceanografia, metalurgia, meteorologia, agricultura, tehnologia alimentară, cercetarea medicală şi sănătatea.

Criterii de convergentă

Criteriile de convergentă au fost fixate în Tratatul de la Maastricht şi reprezintă condiţii necesare intrării unui stat în Uniunea economică şi monetară (UEM) Europeană. O tară

membră a UE nu va putea participa la UEM decât dacă îndeplineşte simultan următoarele condiţii :

- menţinerea unui grad ridicat al stabilităţii preţurilor ;
- să nu aibă un deficit bugetar excesiv ;
- să nu fi provocat în ultimii doi ani tensiuni ale ratelor de schimb din cadrul Sistemului Monetar European (SME) ;
- nivelul dobânzilor la împrumuturile pe termen lung să nu depășească cu mai mult de 2% media din țările ce prezintă cel mai înalt grad de stabilitate a preţurilor.

Pe baza îndeplinirii acestor criterii stricte au fost selectate cele 11 ţări membre ale UE care au intrat în faza a treia a UEM ce presupune introducerea monedei unice Euro (din cele 15 state UE, nu fac parte din sistemul Euro Marea Britanie, Irlanda, Danemarca și Grecia).

Curtea de Conturi a CE

Înfiinţată la 22.07.1975 dar fără a fi din punct de vedere strict juridic o Instituţie comunitară până la intrarea în vigoare a Tratatului de la Maastricht, Curtea de Conturi a CE are 15 membri aprobaţi pentru un mandat de şase ani prin decizia unanimă a statelor membre, după consultarea Parlamentului European. Rolul său este acela de a controla dacă veniturile şi cheltuielile din bugetul comunitar au fost legal obţinute şi utilizate şi dacă managementul financiar al UniuniiEuropene a corespuns programului stabilit la începutul anului pentru care se efectuează controlul. Rezultatul acestui control se concretizează într-un raport anual pe baza căruia Parlamentul European acordă Comisiei Europene descărcarea bugetară.

Curtea de Justiţie a CE (CJCE)

Înfiinţată în 1958 prin Tratatul CEE, Curtea de Justiţie a Comunităţilor Europene este compusă din 15 judecători (câte unul pentru fiecare stat membru) numiţi prin acordul guvernelor ţărilor membre pentru o perioadă de şase ani, mandatul putând fi reînnoit. Judecătorii sunt asistaţi de opt avocati-generali (a se vedea explicaţia noţiunii de « avocat-general »). Rolul CJCE este acela de a asigura interpretarea şi implementarea legislaţiei comunitare în concordanţă cu prevederile Tratatelor TCE şi TUE. CJCE este în acelaşi timp singură instituţie competentă să se pronunţe cu privire la interpretarea corectă a Tratatelor, din proprie iniţiativă sau la solicitarea instanţelor judecătoreşti din statele UE. Tratatul de la Amsterdam dă Curţii de Justiţie a CE şi competenţă de a controla dacă instrumentele folosite pentru implementarea politicilor comunitare sunt conforme cu principiul respectării drepturilor fundamentale. Din 1989, CJCE este ajutată de un **Tribunal de Primă Instantă** compus din 15 judecători, al cărui rol este de a soluţiona disputele dintre Comisia Europeană şi persoanele fizice sau juridice, ca şi pe cele administrative între instituţiile comunitare sau între acestea şi funcţionarii lor, în scopul degrevării Curţii de Justiţie de spetele mai uşoare, pentru a-i descongestiona astfel activitatea.

http://www.mie.ro/_documente/dictionar/Pagina_C.htm

D.

Davignon (raport)

Raport privind problematica unificării politice a Europei comunitare, pregătit în 1970 de către un comitet

format din directorii politici din ministerele de externe din ţările membre ale Comunităţilor Europene prezidat de belgianul Etienne Davignon, şi adoptat de către miniştrii de externe la 27.10.1970. Acesta era un acord în formă simplificată ce nu constituia o modificare a Tratatelor originare, ci presupunea doar o obligaţie morală pentru statele membre. Raportul Davignon era format din patru părţi: în prima parte erau enunţate câteva consideraţii generale privind uniunea politică europeană care trebuia « să se fondeze pe un patrimoniu comun de respect al libertăţii şi drepturilor omului şi să adune în cadrul ei statele democratice dotate cu un parlament ales în mod liber ». În partea a două erau precizate obiectivele şi mijloacele (armonizarea punctelor de vedere şi acţiuni concertate în politica externă, obţinute în urma unor reuniuni periodice ale miniştrilor de externe pregătite de un (comitet permanent de tipul celui care elaborase Raportul) ; în partea a treia miniştrii se angajau să continue acest proces de reflecţie şi să redacteze un nou raport care să evalueze rezultatele obţinute, iar partea a patra prevedea asocierea la acest proces a ţărilor candidate la aderarea la Comunităţile Europene. Deşi până la AUE (1986) cooperarea politică (CPE) nu a fost consacrată instituţional, Raportul Davignon are meritul de a fi pregătit statele membre pentru evoluţia viitoare spre Politica Externă şi de Securitate Comună (PESC).

Decizie

A se vedea « Acte ale instituţiilor comunitare ».

Declaraţii comune ale Parlamentului European, Consiliului şi Comisiei

Declaraţiile comune şi acordurile interinstituţionale ale Parlamentului European, Consiliului UE şi Comisiei Europene, **cunoscute sub numele generic de « declaraţii comune »**, constituie o sursă de drept comunitar derivat rezultat din practica instituţiilor UE şi a statelor sale membre. Deoarece procedurile originare de decizie nu puteau ţine pasul cu viteza procesului de integrare europeană (adaptarea lor putându-se face doar prin modificarea Tratatelor), instituţiile comunitare au trebuit să găsească, de comun acord, precizările şi aranjamentele necesare, dar care nu figurau în detaliu în Tratate. În acest fel au apărut declaraţiile comune, ce constituie **convenţii** încheiate între principalele trei instituţii ale UE prin care se stabilesc proceduri de coordonare a competenţelor acestora. Cu titlu de exemplu, prima declaraţie comună datând din 1975 consacră, în materie legislativă, o negociere interinstituţională în vederea substanţializării procedurii de consultare a PE fără ca astfel să se modifice echilibrul de competenţe stabilit prin Tratat. Declaraţiile comune reprezintă un instrument de reglementare şi prevenire a conflictelor instituţionale. Ele exprimă, în practică, raporturile de forţă în sistemul instituţional comunitar şi constituie, prin supleţea lor, un mijloc de promovare a iniţiativelor politice ale instituţiilor şi de adaptare a sistemului la noile situaţii cu care este confruntată Uniunea Europeană.

Declaraţia Schuman

Declaraţie făcută la 9.05.1950 de către ministrul francez de externe Robert Schuman, care prezenta astfel un plan pus la punct împreună cu Jean Monnet, plan ce prevedea punerea sub o autoritate comună unică a întregii

producţii de cărbune şi oţel din Franţa şi Germania. Declaraţia Schuman stă astfel la baza actului de naştere a CECO. Jean Monnet (pe atunci comisar al Planului de Dezvoltare a Franţei) şi colaboratorii săi au redactat în ultimele zile ale lunii aprilie 1950 o notă de câteva pagini care conţinea expunerea de motive şi dispozitivul acestei propuneri ce avea să bulverseze toate schemele diplomaţiei clasice. Principiile enunţate în Declaraţia Schuman reflectă concepţia că o Europă unită nu se poate realiza dintr-o dată, ci printr-o succesiune de paşi concreţi, stabilindu-se mai întâi o solidaritate de fapt care să elimine opoziţia seculară dintre Franţa şi Germania.

Declaraţia de la Stuttgart

Cunoscută şi sub numele de « Declaraţia solemnă asupra Uniunii Europene », declaraţia în cauză a fost adoptată de către Consiliul European de la Stuttgart, din anul 1983. Ea marchează o etapă importantă în evoluţia construcţiei comunitare spre realizarea Uniunii Europene de astăzi, reflectând dorinţa liderilor politici din statele membre de a avea o coordonare mai strânsă în domeniul politicii externe, în cadrul CPE. Prin Declaraţia de la Stuttgart s-a convenit, de asemenea, îmbunătăţirea activităţii instituţiilor comunitare şi armonizarea legislaţiilor statelor membre, fiind identificate totodată obiective concrete pentru anii următori în materie de integrare economică.

Declaraţia de la Petersberg

Declaraţia de la Petersberg (Germania), din 19.06.1992, constituie un element esenţial al voinţei de a dezvolta Uniunea Europei Occidentale (UEO), ca braţ înarmat al UniuniiEuropene şi pilon european al NATO.

Declaraţia Consiliului de Miniştri al UEO prevedea că în viitor această organizaţie va putea îndeplini, sub egida ONU sau în colaborare cu OSCE, misiuni umanitare dar şi de menţinere şi restabilire a păcii (ceea ce astăzi numim « misiuni de tip Petersberg »). În acest scop, a fost creată o celulă de planificare militară pentru pregătirea operaţiunilor. Conţinutul esenţial al Declaraţiei de la Peterberg îl regăsim în Tratatul de la Maastricht, care stabileşte obiectivul creării unei politici europene comune în materie de apărare şi, « la momentul potrivit », a unei apărări europene comune.

Directiva

A se vedea « Acte ale instituţiilor comunitare ».

Dialog social

Dialogul social este termenul prin care se definesc întâlnirile dintre partenerii sociali la nivel european. El datează de la mijlocul anilor ’80, când au fost organizate primele reuniuni ce au adus la aceeaşi masă, sub preşedinţia Comisiei Europene, Confederaţia Europeană a Sindicatelor (CES), Uniunea Confederaţiilor din Industria şi Patronatul din Europa (UNICE) şi Centrul European al Întreprinderilor Publice (CEEP). Rolul său este acela de a contribui la crearea şi menţinerea unui cadru de dialog între partenerii sociali, în condiţiile impuse de Piaţa Unică a UE.

Drept comunitar

Cele trei Comunităţi ce stau la baza Uniunii Europene au fost fondate pe tratate internaţionale, dar deşi este adevărat că normele conţinute în Tratatele originare îşi au

originea într-un acord de voinţă interstatică, dreptul internaţional nu se mai poate aplica în cadrul UE, căci mai mult decât originea, determinante sunt în acest caz caracteristicile sale. Instituind o Comunitate Europeană pe durată nedeterminată, dotată cu instituţii proprii, cu personalitate juridică, cu capacitate juridică şi cu puteri reale izvorâte dintr-o limitare de competenţe sau dintr-un transfer de atribuţii ale statelor membe către Comunitate, acestea şi-au limitat drepturile lor suverane creând un drept special, aplicabil cetăţenilor proprii şi lor însele. Acest drept propriu se numeşte « Drept comunitar ». Izvoarele dreptului comunitar pot fi structurate sub forma unei piramide la care vârful constituţie elementul cel mai important. Acestea sunt:

- Tratatele de constituire a Comunităţilor Europene, Actul Unic European, Tratatele de aderare a unor noi membri, Tratatele de la Maastricht şi Amsterdam (Legislaţia primară);
- normele create de instituţiile comunitare în exercitarea competenţelor ce le sunt atribuite prin Tratate : regulamente, directive, decizii, recomandări, opinii (Legislaţia secundară) ;
- acordurile internaţionale la care Comunitatea Europeană este parte ;
- principiile generale de drept ;
- convenţii între statele membre ale UE care creează norme uniform aplicabile pe teritoriul comunitar.

Dreptul comunitar s-a dezvoltat progresiv, pe măsura extinderii competenţelor comunitare, astfel încât în prezent sunt conturate o serie de ramuri ale acestuia, dinre care cele mai importante sunt : **Dreptul instituţional comunitar** (dreptul administrativ al instituţiilor UE, reglementează funcţionarea acestora, relaţiile dintre ele, procedurile de

decizie şi raporturile instituţiilor comunitare cu statele UE), **Dreptul bancar comunitar** (dezvoltat prin intermediul a două directive bancare adoptate în 1973 şi 1989 care reglementează armonizarea legislaţiilor bancare naţionale, recunoaşterea lor reciprocă, modalităţile de control a activităţii băncilor şi condiţiile de autorizare a funcţionării în bănci), **Dreptul comunitar al mediului** (dezvoltat în principal prin cinci « Programe de acţiune » succesive în domeniul protecţiei mediului, adoptate în 1973, 1977, 1983, 1987 şi 1992, ultimul acoperind perioada 1993-2000 ; acţiunile întreprinse în cadrul acestor programe s-au concretizat prin adoptarea unor directive importante privind poluarea apelor, poluarea atmosferică, poluarea sonoră, tratarea deşeurilor etc.), **Dreptul comunitar al asigurărilor** (impus de necesitatea unei funcţionări corecte a Pieţei Interne, acesta s-a conturat prin adoptarea de către Consiliu a unor directive privind accesul liber la activitatea de prestări-servicii în domeniul asigurărilor, cu precădere a asigurărilor pe viaţă, în 1973, 1988 şi 1992), **Dreptul societăţilor** (reglementează activitatea societăţilor comerciale în spaţiul Pieţei Interne comunitare), **Dreptul comunitar social** (ramură ce s-a dezvoltat odată cu dimensiunea socială a UE, care a devenit astăzi o prioritate), **Dreptul concurenţei**, **Drept comunitar fiscal** etc.

repturi vamale (taxe)

Acestea sunt aplicabile mărfurilor importate pe teritoriul vamal al UniuniiEuropene şi înscrise în tariful vamal comun (nomenclatorul vamal). Drepturile vamale există doar în relaţia cu ţările terţe, deoarece comerţul intracomunitar este scutit de aceste taxe începând cu anul 1968. Există şi o serie de excepţii de la drepturile vamale, în

situaţiile când un anumit produs beneficiază de o suspendare tarifară (de exemplu, dacă acest produs nu se produce în cantităţi suficiente în interiorul Comunităţii dar este indispensabil pentru industrie), când face obiectul în francize vamale (limitări valorice sau cantitative, cum este cazul bunurilor transportate de călători) sau când sunt supuse unor contingente sau plafoane tarifare pentru o perioadă şi o cantitate dată (scutire de taxe vamale în limita unui plafon).

Drepturi fundamentale

Prin această expresie este desemnat un set de drepturi esenţiale şi inalienabile ale persoanei umane, valabile în orice circumstanţă şi fără posibilitate de derogare. În contextul comunitar, formula este sinonimă cu « drepturile omului » dar acoperă în prezent o gamă mai largă de drepturi, inclusiv de natură economică. Cele trei Tratate originare ale Comunităţilor Europene nu conţineau nici o dispoziţie generală cu privire la drepturile fundamentale, chiar dacă anumite principii incluse în ele (cum ar fi principiul nediscriminarii sau cel al liberei prestări a serviciilor) acopereau parţial dispoziţiile referitoare la respectarea drepturilor omului, deoarece natură economică a Tratatelor i-a făcut pe fondatorii CE să creadă că nu există riscul de interferenţă între legislaţia comunitară şi drepturile omului. CJCE, care a refuzat iniţial să se pronunţe asupra acestui subiect, a înţeles că trebuie să afirme că respectarea drepturilor omului face parte integrantă din principiile generale de drept comunitar atunci când Curtea Constituţională a Germaniei a refuzat să aplice regulă priorităţii normei de drept comunitar pe motiv că aceasta din urmă nu garantează drepturile fundamentale, lucru pe

care îl făcea însă dreptul intern german. Tratatul de la Maastricht a codificat acest lucru prin introducerea cetăţeniei europene, asigurând astfel şi în mod formal protecţia drepturilor fundamentale ale naţionalilor ţărilor membre UE. Fără a fi exhaustivă, o listă a drepturilor fundamentale recunoscute de către CJCE se prezintă astfel: dreptul la egalitatea de tratament, libertatea de expresie şi informare, protecţia confidenţialităţii, inviolabilitatea domiciliului, dreptul la apărare într-un proces, neretroactivitatea legilor penale, dreptul de acţiune în Justiţie, drepturile de proprietate şi de iniţiativă economică, libertatea de asociere şi drepturile sindicale.

Dumping

În dreptul comunitar, noţiunea de « dumping » se aplică în prezent doar în comerţul cu state terţe (intracomunitar poate exista doar în perioadele tranzitorii stabilite la aderarea la UE a unor noi membri) şi priveşte produsele de import care se vând pe Piaţa comunitară la un preţ inferior valorii normale unui produs similar. Pentru detalii, a se vedea « antidumping »

http://www.mie.ro/_documente/dictionar/Pagina_D.htm

E.

ECU

ECU este acronimul de la « European Currency Unit » (unitate monetară Europeană). A funcţionat între1979 – 1998, fiind în acelaşii timp unitate de cont şi unitate monetară Europeană pentru statele membre ale UE. ECU reprezintă un « coş » în care se introduc în proporţii determinate (în virtutea unui acord unanim al statelor

participante) diferitele monede ale ţărilor UE ce fac parte din Sistemul Monetar European (SME). Cu titlu de exemplu, prezentăm raportul de schimb între ECU şi câteva monede europene la nivelul anului 1999 :

1 ECU = 40,28 FB ;1 ECU = 1,97 DM ;1 ECU = 6,62 FF.

ECU a servit drept bază de calcul pentru marjele de fluctuaţie între monedele statelor UE şi ca unitate de cont pentru creanţe şi datorii, fiind utilizat de Băncile Centrale ale ţărilor membre pentru compensarea soldurilor şi ca monedă de rezervă. Uniunea Europeană a folosit ECU pentru a-şi stabili bugetul şi fondurile proprii, ca şi pentru fixarea preţurilor agricole şi a taxelor vamale. De la 1.01.1999, ECU a fost înlocuit cu Euro.

ECHO

Este acronimul de la « European Community Humanitarian Office » (Biroul Umanitar al Comunităţii Europene), instituţie creată în 1992 prin Tratatul de la Maastricht. Rolul său este de a furniza în mod gratuit asistenţă şi sprijin victimelor catastrofelor naturale sau ale războiului în toate ţările terţe. Principalii beneficiari ai acestui ajutor sunt, la ora actuală, populaţiile din fosta Iugoslavie, Ruanda, Burundi, Sudan, Angola, Haiti, statele din Caucaz, Afganistan şi Cuba.

Educaţie şi formare

A se vedea « Politici comunitare ».

Efectul util

Expresia este traducerea franceză a unui dicton latin care spune că un angajament juridic trebuie interpretat

astfel încât el să producă efecte. Cu alte cuvinte, interpretarea unui act juridic (lege, tratat etc.) trebuie făcută de o manieră care să nu-l facă inutil, plecându-se de la premisa că autorii săi au avut în vedere că acel act să producă anumite efecte. CJCE a făcut frecvent uzaj de acest principiu, urmărind astfel că normele comunitare să nu fie interpretate în sensul eliminării ori limitării efectelor lor. Prima hotărâre a CJCE în care este invocat efectul util datează din 1956, când s-a pus problema dacă Înalta Autoritate CECO avea competenţa de a reduce preţul de vânzare a cărbunelui belgian, în condiţiile în care Tratatul nu-i dădea în mod expres atribuţii în acest sens. Răspunsul Curţii de Justiţie a fost pozitiv, motivat de faptul că astfel se acţionează în sensul creării integrării pieţei comune a cărbunelui, obiectiv fundamental al CECO.

Efectul direct

A se vedea « Aplicabilitatea directă ».

Egalitatea între lucrătorii de sex feminin şi cei de sex masculin

Principiu conform căruia un lucrător comunitar de sex feminin trebuie să beneficieze de aceleaşi drepturi şi avantaje ca şi un lucrător comunitar de sex masculin. Egalitatea de tratament se aplică la retribuţie, la accesul pe Piaţa forţei de muncă, la formarea şi promovarea profesională şi la condiţiile de muncă, la regimul legal şi profesional al securităţii sociale. Toate acestea sunt reglementate expres fie în Tratat, fie prin intermediul unor directive comunitare. Există însă şi unele excepţii, cum ar fi prestaţiile familiale sau fixarea vârstei de pensionare. Principiul egalităţii de tratament interzice orice

discriminare directă sau indirectă (discriminarea este directă, de exemplu, atunci când se acordă retribuţii diferite în funcţie de sex pentru activităţi prestate de valoare egală; discriminarea este indirectă dacă se refuză în grup de lucrători beneficiul unei prestaţii, invocându-se egalitatea între sexe dar neţinând cont că prestaţia respectivă este specifică unui anumit sex, iar grupul respectiv este compus în majoritate din membri având acel sex).

Echilibrul instituţional

Respectarea echilibrului instituţional înseamnă că fiecare instituţie comunitară trebuie să-şi exercite competenţele astfel încât să nu afecteze de o manieră negativă atribuţiile celorlalte structuri ale Uniunii Europene. Se urmăreşte astfel ca echilibrul stabilit prin Tratatele originare între actorii comunitari să nu fie modificat printr-un transfer de atribuţii de la o instituţie către alta. Principiul echilibrului instituţional interzice orice delegare de competenţă de la o instituţie a UE la un organism extern sau către o altă instituţie comunitară, dacă această delegare modifică echilibrul între instituţii.

Erasmus

Este un program de acţiune a Comunităţii Europene în materie de mobilitate a studenţilor. Înfiinţat în 1987, acesta încurajează schimburile de studenţi şi profesori – oferindu-le posibilitatea de a efectua o parte din studiile lor într-un alt stat membru al UE, ca şi cooperarea între universităţile europene. În fiecare an aproximativ 130000 de studenţi din ţările Uniunii Europene beneficiază de acest program.

Eureka

« Eureka » reprezintă Agenţia Europeană pentru Coordonarea Cercetării, fiind o iniţiativă lansată în 1985 pentru promovarea cooperării în domeniile cercetării şi tehnologiei, în scopul ameliorării competitivităţii europene în sectoare industriale-cheie pentru viitor. Ea implică Comisia Europeană, cele 15 ţări membre ale UE precum şi alte şapte state europene. Sectorul industrial, comunitatea ştiinţifică şi guvernele statelor membre participă astfel la derularea unui număr de aproximativ 700 proiecte concepute ca private care pot fi subvenţionate de către UE în proporţie de până la 50%.

Euro

« Euro » este numele monedei unice europene ce a luat naştere la 1.01.1999, odată cu intrarea în faza a treia a Uniunii Economice şi Monetare, deocamdată ca monedă de cont, dar care va circula efectiv pe Piaţă începând cu 1.01.2002 (la început în paralel cu monedele naţionale ale ţărilor membre, iar de la 1.07.2002 va rămâne singură monedă a acestor state). Din cele 15 state membre ale UE, 11 fac parte în prezent din « spaţiul Euro » (Marea Britanie, Irlanda şi Danemarca au refuzat deocamdată să participe, în timp ce Grecia nu a fost încă admisă deoarece nu îndeplineşte criteriile de convergenţă impuse de introducerea acestei monede). Euro înlocuieşte astfel ECU, cu menţiunea că şi ratele de schimb au suferit unele modificări nesemnificative (de exemplu, 1 Euro = 40,3399 FB). Cadrul financiar-bancar de sprijin al funcţionării Euro pe Piaţă este format din Banca Centrală Europeană (cu sediul la Frankfurt, în Germania) şi Sistemul European al Băncilor Centrale care reuneşte băncile centrale din statele UE participante.

Europol

Europol este « Biroul European de Poliţie », înfiinţat prin Tratatul de la Maastricht, cu sediul în Olanda, care se vrea a fi precursor al unei viitoare « poliţii europene comune». Convenţia Europol a fost semnată la 26.07.1995 şi a intrat în vigoare în 1997, după ratificarea de către statele UE. Scopul său este de a încuraja cooperarea judiciară între ţările UE, armonizarea dispoziţiilor dreptului procesual penal şi a normelor de asistenţă administrativă în materie. Europol asigură schimbul de informaţii între poliţii în lupta împotriva traficului de droguri, comerţului ilegal cu materiale radioactive, a reţelelor crimei organizate, comerţului cu maşini furate şi operaţiunilor de spălare a banilor.

Eurostat

Eurostat este Oficiul Statistic al Comunităţilor Europene care elaborează la intervale regulate analize şi previziuni statistice privind activitatea şi evoluţiile din spaţiul comunitar. Eurostat furnizează instituţiilor UE datele necesare pentru orientarea deciziilor şi acţiunilor acestora şi oferă administraţiilor naţionale din statele Uniunii, ca şi marelui public, informaţii de natură statistică. Eurostat are sediul la Luxemburg. El coordonează şi integrează într-un sistem uniform, în măsura posibilului, activitatea institutelor statistice naţionale din ţările membre UE.

Eurovision

Eurovision este reţeaua structurală şi tehnică de radiodifuziune a Uniunii Europene, fiind creată în anul 1950. Scopul său este de a încuraja cooperarea între posturile de

radio şi televiziune şi de a promova schimbul de emisiuni şi programe între acestea (care se manifestă cu precădere în retransmisii de jurnale de actualităţi şi emisiuni sportive).

Eurydice

Eurydice este o reţea de informare privind educaţia în spaţiul UE, care există din anul 1980. Ea permite administraţiilor naţionale şi celei comunitare să facă un util schimb de informaţii în domeniu, creând astfel o bază de date la nivel european asupra sistemelor educative din diverse ţări.

Euratom

A se vedea « Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (CEEA) ».

F.

Fondul European de Dezvoltare (FED)

Creat în 1957 prin Tratatul CEE, Fondul European de Dezvoltare este alimentat din contribuţii ale statelor membre UE şi are ca destinaţie finanţarea unor măsuri de promovare a dezvoltării economico-sociale a ţărilor din Grupul Lomй (în grup de 70 de state din zona Africa – Caraibe – Pacific, numite şi ţări ACP), cu care Uniunea Europeană are relaţii tradiţionale (moştenite în unele cazuri, prin intermediul statelor sale membre, încă din perioada colonială). Prin intermediul FED, UE finanţează, pe lângă proiecte de investiţii economice şi sociale, măsuri de cooperare tehnică, acţiuni de facilitare a comercializării produselor exportate de ţările ACP, iar în cazuri excepţionale măsuri de asistenţă. O parte din resursele FED este destinată sistemelor STABEX (Sistemul de stabilizare a

încasărilor la export pentru produsele agricole) şi SYSMIN (Sistem de stabilizare a încasărilor la export pentru produsele miniere), al căror rol este de a sprijini exportul acestor produse de către statele ACP. FED este calculat pe perioadă de câte cinci ani şi dispune de un capital cincinal de aproximativ 11 miliarde Euro.

Fonduri structurale

Fondurile structurale ale UE sunt gestionate de către Comisia Europeană şi au ca destinaţie finanţarea măsurilor de ajutor structural la nivel comunitar, în scopul promovării regiunilor cu întârzieri în dezvoltare, reconversia zonelor afectate de declin industrial, combaterea şomajului de lungă durată, inserţia profesională a tinerilor sau promovarea dezvoltării rurale. Fondurile structurale sunt formate din: Fondul European de Orientare şi Garanţie Agricolă (FEOGA) – componenta « Orientare », Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDER), Fondul Social European (FSE) şi Instrumentul Financiar de Orientare a Pescuitului (IFOP). La acestea se adaugă Fondul de Coeziune, creat în 1993. Fondurile structurale reprezintă, la nivelul anului 2000, 37% din bugetul de aproape 90 miliarde Euro/an al Uniunii Europene, ceea ce face că, pentru perioada 2000-2006, să le fie alocată o sumă totală de 286 miliarde Euro.

Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDER)

FEDER este destinat reducerii dezechilibrelor între diferitele regiuni ale UE şi a fost creat în 1975. Fiind cel mai important fond structural în termeni de resurse, FEDER acordă ajutoare financiare zonelor defavorizate, find astfel un important instrument de corecţie a dezechilibrelor regionale. Principiile alocării acestui fond sunt: concentrarea

pe obiective şi regiuni (pentru maximizarea efectelor), parteneriatul între Comisia Europeană, statele membre UE şi autorităţile locale şi regionale (pentru planificarea şi punerea în practică a intervenţiei structurale), programarea intervenţiei şi adiţionalitatea contribuţiei comunitare (care nu trebuie să se substituie celei naţionale).

Fondul European de Orientare şi Garanţie Agricolă (FEOGA)

FEOGA este instrumentul de finanţare a Politicii agricole comune a UE (PAC). Misiunea să este aceea de a susţine Piaţa produselor agricole şi de a promova restructurarea agriculturii comunitare. FEOGA are două secţiuni: secţiunea « Orientare » contribuie prin subvenţii la raţionalizarea, modernizarea şi ameliorarea structurilor diin sectorul agricol, fiind parte a fondurilor structurale, în timp ce secţiunea « Garanţie », care are şi ponderea cea mai însemnată, finanţează măsuri de susţinere a preţurilor şi de restituţii la export ce garantează agricultorilor stabilitatea preţurilor, cu alte cuvinte subvenţionează agricultura comunitară. La nivelul anului 2000, suma totală alocată din bugetul comunitar sectorului agricol reprezintă 45%, ceea ce în termeni absoluţi înseamnă 40 miliarde Euro/an.

Fondul European de Investiţii

Creat în iunie 1994, în urma unei decizii a Consiliului European de la Edinburg, din decembrie 1992, acest fond este o iniţiativă menită să reducă şomajul şi să relanseze creşterea economică în ţările UE. Este gestionat de către Comisia Europeană, dispune de un capital de două miliarde Euro şi acţionează pentru încurajarea dezvoltării reţelelor transeuropene şi a întreprinderilor mici şi mijlocii prin

garantarea unor împrumuturi pe care acestea le contractează.

ondul Social European (FSE)

Creat în anul 1960, FSE este principalul instrument al politicii sociale a Uniunii Europene. Prin intermediul său se acordă susţinere financiară acţiunilor de formare şi reconversie profesională ca şi celor vizând crearea de noi locuri de muncă. Aproape 75% din intervenţiile acestui fond se fac pentru reducerea şomajului în rândul tinerilor, accentul fiind pus astăzi pe ameliorarea funcţionării pieţei forţei de muncă, pe reinserţia socială a şomerilor, promovarea egalităţii de şanse şi adaptarea muncitorilor la mutaţiile industriale şi evoluţia sistemului de producţie.

Fondul pentru Pescuit (Instrumentul Financiar de Orientare a Pescuitului–IFOP)

Creat în 1993 şi devenit operaţional în 1994, IFOP reuneşte toate instrumentele financiare acordate sectorului piscicol, pescuitul fiind o activitate importantă în multe din ţările membre ale UE. IFOP intervine în toate regiunile de coastă având drept obiectiv creşterea competitivităţii întreprinderilor piscicole şi promovarea în echilibru durabil între resurse şi capacitatea de exploatare a acestui sector al economiei comunitare.

Fondul de coeziune

Fondul de coeziune a fost creat în 1993 pentru finanţarea unor proiecte în domeniile protecţiei mediului şi dezvoltării reţelelor de transporturi într-un număr de patru ţări comunitare considerate cele mai sărace din UE: Spania,

Portugalia, Irlanda şi Grecia. Obiectivul său îl constituie reducerea disparităţilor între economiile statelor membre ale Uniunii, iar anvelopa financiară pentru perioada 1993-1999 s-a ridicat la 15,1 miliarde Euro, din care 2,6 miliarde Euro în 1999.

Fonduri de pre-aderare (PHARE, ISPA, SAPARD)

Sunt un ansamblu de resurse financiare alocate de Uniunea Europeană pentru sprijinirea ţărilor din Europa Centrală şi de Est candidate la aderarea la UE în eforturile lor de satisfacere a criteriilor de la Copenhaga şi Madrid. Începând cu anul 2000, întreaga asistenţă comunitară nerambursabilă destinată pregătirii aderării acestor state este concentrată în trei mari fonduri: PHARE, ISPA şi SAPARD. **PHARE** (**P**ologne et **H**ongrie – **A**ide à la **R**estructuration **E**conomique) este un program lansat de Comunitatea Europeană în 1990, având ca destinaţie cele două ţări menţionate. Ulterior el s-a extins şi la celelalte state din Europa Centrală şi de Est candidate la aderarea la UE, devenind principalul instrument de asistenţă financiară şi tehnică oferit de UE pentru restructurarea economiilor acestor ţări şi crearea infrastructurii necesare aderării la Uniunea Europeană. România beneficiază de acest program din anul 1991, primind până în prezent 1,2 miliarde euro. În anul 2000 sunt prevăzute pentru România 242 milioane Euro. Totalul alocaţiei PHARE pentru cele zece ţări central şi est-europene în perioada 2000-2006 va fi de 1,5 miliarde Euro/în. **ISPA** (**I**nstrument **S**tructural de **P**re-**A**derare) este în program intrat în vigoare începând cu anul 2000. El se adresează celor 10 ţări candidate din Europa Centrală şi de Est printre care şi România. Este echivalentul Fondului de coeziune ce acţionează la nivelul a patru state din UE, iar

obiectivul său îl constituie dezvoltarea infrastructurii de transporturi şi protecţia mediului în ţările candidate la aderare. Începând cu anul 2000, timp de şapte ani, România va primi anual, în cadrul acestui program, fonduri nerambursabile de 200-260 milioane Euro (pentru 2000, suma alocată este de 250 milioane Euro). Alocaţia totală pentru cele zece ţări beneficiare, în perioada de referinţă, va fi de un miliard Euro/an. **SAPARD** este un program operaţional din anul 2000, fiind echivalentul FEOGA la nivelul ţărilor UE. Are drept scop sprijinirea agriculturii şi dezvoltarea rurală în ţările candidate din Europa Centrală şi de Est. În perioada 2000-2006 România va primi anual 150 milioane euro în cadrul acestui program (fonduri nerambursabile), alocaţia totală pentru cei zece beneficiari fiind de 500 milioane Euro/an.

Foruri parlamentare europene

Prin acest termen înţelegem o serie de instituţii parlamentare ce funcţionează la nivel european pe lângă organizaţii cu caracter regional, rolul lor fiind acela de a contribui la consolidarea caracterului democratic al deciziilor luate de aceste instanţe, plecându-se de la premisa reală că, fiind aleşi în mod democratic în ţările lor, parlamentarii asigură reprezentativitatea popoarelor în structurile de decizie ale organizaţiilor internaţionale. Avem astfel: Parlamentul European (Instituție a UE, cu membri aleşi în mod direct în ţările membre ale Uniunii), Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei, Adunarea Parlamentară a OSCE, Adunarea Parlamentară a Atlanticului de Nord (parlamentari din ţările membre NATO). Cu excepţia Parlamentului European, ai cărui membri sunt aleşi începând din anul 1979 prin vot universal direct, membrii

celorlalte foruri parlamentare europene sunt delegaţi de către parlamentele naţionale din care fac parte să le reprezinte în componenţa Parlamentară a organizaţiei internaţionale respective.

Funcţia publică comunitară

Funcţia publică comunitară desemnează administraţia comunitară, funcţionarea acesteia, funcţionarii şi agenţii care o compun. Ea este un sistem hibrid ce prezintă în acelaşi timp trăsături caracteristice proprii funcţionarilor internaţionali (legătura contractuală cu organizaţia respectivă), cu cele tipice funcţionarilor din administraţiile naţionale (stătut, carieră). Noţiunea de « personal » în dreptul comunitar include două categorii : **funcţionarii comunitari** (marea majoritate a personalului comunitar) şi **agenţii cu contract temporar** (aceştia nu depăşesc 1500-2000 de persoane). Funcţia publică comunitară este o entitate ce însumează aproape 25000 de funcţionari şi agenţi, cei mai mulţi lucrând în cadrul Comisiei Europene (aprox. 18000), în timp ce Parlamentul European are 3600 iar Consiliul UE dispune de 2200. Funcţionarii comunitari au activitatea reglementată de un statut ce prevede patru categorii: **categoria A** este formată din funcţionari cu pregătire universitară ce ocupă funcţii de direcţie, concepţie şi studiu, fiind împărţiţi în opt grade, de la A8 la A1, cu A1 reprezentând nivelul de director general; **categoria B** corespunde funcţiilor care necesită cunoştinţe de nivel de învăţământ secundar şi cuprinde funcţionari care primesc şi analizează informaţiile necesare elaborării politicilor UE şi supravegherii respectării legislaţiei comunitare; **categoria C** corespunde funcţiilor de execuţie la nivel de secretariat şi arhivă, necesitând cunoştinţe de nivel mediu; **categoria D**

corespunde funcţiilor manuale sau de serviciu care necesită cunoştinte la nivelul învăţământului primar.

Fuziune

Prin acest termen înţelegem procesul de unificare a instituţiilor celor trei Comunităţi Europene originare (CECO, CEE şi CEEA), realizat prin Tratatele de fuziune din 8.04.1965.

http://www.mie.ro/_documente/dictionar/Pagina_F.htm

G.

GATT (OMC)

GATT este prescurtarea de la « General Agreement on Tarrifs and Trade » (Acordul General pentru Tarife vamale şi Comerţ). El reprezintă un acord la care sunt parte în prezent 123 state însumând peste 90% din comerţul mondial. Obiectivul său îl constituie eliminarea barierelor în calea schimburilor economice dintre ţările membre. După şase cicluri de negocieri pe tema reducerii taxelor vamale, la mijlocul anilor '80 s-a căzut de acord şi asupra suprimării barierelor netarifare. În 1986, odată cu deschiderea Rundei Uruguguay, pe lângă negocierile vizând eliminarea barierelor şi a distorsiunilor comerciale au fost abordate şi investiţiile legate de comerţ, comerţul cu servicii şi protecţia proprietăţii intelectuale. Ciclul Uruguay s-a încheiat abia la 15.12.1993, iar pentru anul 2000 este prevăzută o nouă serie de negocieri intitulate « Runda Mileniului ». Din 1995, GATT a fost înlocuit cu Organizaţia Mondială a Comerţului (OMC) – însărcinată să trateze toate chestiunile comerciale, noua denumire a organizaţiei sugerând în mod evident permanentizarea dialogului pe această temă, justificată de

globalizarea şi mondializarea economiei.

rup european de interes economic (GEIE)

Conceput ca instrument juridic de cooperare între întreprinderile din spaţiul UE, funcţionarea unui astfel de grup este reglementată de un Regulament al Consiliului adoptat în 1985. Condiţiile de fond pentru constituirea unui GEIE stabilesc că acesta « este dechis societăţilor de drept civil sau comercial şi tuturor entităţilor de drept public său privat, cu excepţia celor care nu au scop lucrativ ». Scopul său este acela de a dezvolta sau facilita activitatea economică a membrilor ce îl compun, astfel încât aceştia să-şi îmbunătăţească performanţele economice. GEIE nu îşi propune să realizeze beneficii pentru el însuşi şi nu se substituie activităţii membrilor săi. GEIE nu poate funcţiona fără un contract, iar sediul său trebuie să fie situat în spaţiul comunitar. Resursele unui astfel de grup sunt determinate în mod liber de către participanţi şi nu este obligatoriu să aibă un anumit capital pentru a putea funcţiona în mod legal.

I.

IFOP

IFOP este prescurtarea de la « Instrument Comunitar de Orientare a Pescuitului ». A se vedea « Fonduri structurale ».

IFOPIniţiativa comunitară

Iniţiativele comunitare sunt programe de acţiune lansate şi finanţate de Comisia Europeană în scopul completării intervenţiilor făcute prin intermediul fondurilor structurale în anumite domenii. În perioada 1994 – 1999, Comisia a finanţat 15 astfel de iniţiative comunitare cu un

buget total în valoare de 13,5 miliarde Euro. Acestea au avut ca domenii de acţiune cooperarea transfrontieră (programele INTERREG şi REGEN ÎI), dezvoltarea rurală (LEADER ÎI), resursele umane (NOW, HORIZON), regiunile ultraperiferice (REGIS ÎI), mutaţiile industriale (RECHAR ÎI – pentru bazinele carbonifere, RESIDER ÎI – pentru bazinele siderurgice, KONVER – pentru reconversia industriei de armament, RETEX – pentru regiunile dependente de industria textilă), promovarea întreprinderilor mici şi mijlocii (programul pentru ÎMM), zonele urbane în criză (URBAN) şi pescuitul (PESCA).

Instituţii comunitare

Încă de la început, sarcina realizării scopurilor pentru care au fost create cele trei Comunităţi Europene (CECO, CEE şi CEEA) a fost încredinţată unui număr de patru instituţii: Comisia, Consiliul, Parlamentul European şi Curtea de Justiţie. La acestea s-a adăugat, în 1977, Curtea de Conturi. Tratatul de la Maastricht, intrat în vigoare la 1.11.1993, a creat o serie de alte noi instituţii comunitare, de mai mică importanţă decât cele patru originare dar necesare funcţionării UE: Comitetul Economic şi Social, Institutul Monetar European (transformat de la 1.01.1999 în Banca Centrală Europeană), Comitetul Regiunilor, Agenţia Europeană pentru Protecţia Mediului, Europol, Observatorul pentru Droguri, Oficiul pentru Medicamente, Fundaţia Educaţiei Permanente, Oficiul de Formare pentru Ţările din Est, Oficiul pentru Sănătate şi Protecţia Muncii şi Oficiul de Inspecţie Veterinară – fiecare având sediul în câte o ţară membră a UE (Comitetul Economic şi Social şi Comitetul Regiunilor se găsesc la Bruxelles).

Institutul Monetar European

A se vedea « Banca Centrală Europeană ».

Integrare europeană

Proces prin care ţările membre ale Uniunii Europene înţeleg să-şi transfere în mod progresiv, de la nivel naţional la nivel supranaţional, o serie de competenţe ce ţin de resortul suveranităţii naţionale, acceptând să le exercite în comun şi cooperând în domeniile respective de activitate în scopul atingerii unor obiective de natură politică, economică, socială şi culturală ce vizează progresul şi dezvoltarea acestor state. Este o concepţie nouă asupra suveranităţii şi care permite funcţionarea perfectă a mecanismelor Uniunii Europene. UE este astăzi un ansamblu specific, fondat pe o repartiţie de competenţe suverane între ea însăşi şi statele sale membre, competenţele comunitare fiind exercitate în comun. Acesta este sensul în care putem vorbi de integrare.

Integrare diferenţiată

Integrarea diferenţiată caracterizează un proces de unificare europeană cu mai multe viteze. Conceptul « Europei cu mai multe viteze » presupune că, într-o primă etapă, doar unele dintre statele membre ale UE, cele mai pregătite, se vor angaja pe calea unei integrări aprofundate (de exemplu, pentru introducerea monedei unice Euro, politica socială sau crearea unei politici de apărare comună), în timp ce celelalte ţări membre continuă cooperarea în limitele de până atunci stabilite prin Tratat, până la momentul în care vor decide să se alăture şi ele « nucleului d ur ». Avantajul unei astfel de abordări este acela că ritmul unificării europene nu este dictat de statul cel mai lent sau

lipsit de entuziasm în avansarea pe calea transferului de competenţe la nivel comunitar. Teoria « nucleului dur » prezintă însă şi riscul decuplării unor ţări de la ritmul integrării, cu consecinţe asupra coerenţei ansamblului, asupra funcţionării optime a mecanismelor comunitare şi a procesului decizional.

ISPA (Instrument Structural de Pre-Aderare)

A se vedea « Fonduri de pre-aderare ».

J.

Organizaţia Tratatului Atlanticului de Nord (NATO)« Jeunesse pour l'Europe » (Tinereţe pentru Europa)

Este un program de acţiune destinat să încurajeze schimburile de tineri între ţările Uniunii Europene. Ce-a de-a treia fază a proiectului s-a desfăşurat în perioada 1995 – 1999, având un buget de 126 milioane Euro.

Jurnalul Oficial al Comunităţilor Europene (JOCE)

JOCE constituie unica sursă completă de cunoaştere a actelor normative comunitare. Tratatele originare prevedeau un regim de publicitate articulat pe distincţia între acte cu caracter general şi acte cu caracter individual. Primele trebuiau publicate în JOCE şi intrau în vigoare la data prevăzută în ele sau, în lipsa acesteia, în a 20-a zi de la data publicării, în timp ce a doua categorie de acte erau notificate destinatarului şi intrau în vigoare în funcţie de această notificare. Tratatul de la Maastricht a dispus ca în JOCE să fie publicate regulamentele şi directivele adoptate de către Consiliul UE şi Comisia Europeană. JOCE este divizat în trei serii : seria L (legislaţie), seria C (comunicări şi

informaţii) şi seria S (suplimente) – ultima conţinând avizele de adjudecare a licitaţiilor pentru realizarea unor lucrări din fondurile comunitare şi avizele de adjudecare a Fondului European de Dezvoltare. La origine, JOCE era publicat în cele patru limbi oficiale ale ţărilor fondatoare ale Comunităţii Europene: franceza, italiană, olandeza şi germana. Odată cu aderarea şi a altor state la CE, s-a admis publicarea unor serii speciale ale JOCE în limbile ţărilor respective, cu aceeaşi valoare ca şi seriile în cele patru limbi originare.

Justiţie şi Afaceri Interne (JAI)

Prin semnarea la Maastricht, la 7.02.1992, a Tratatului Uniunii Europene, în ansamblul construcţiei comunitare s-au produs schimbări esenţiale în raport cu modelul originar. Astfel, UE are la bază un ansamblu de trei « piloni » : Comunitatea Europeană, Politica Externă şi de Securitate Comună (PESC) şi cooperarea în domeniile Justiţiei şi Afacerilor Interne (JAI), acesta fiind deci « pilonul 3 » al UE. PESC şi JAI sunt elemente ale UE bazate pe competenţe mixte (interguvernamental – integrat), în timp ce Comunitatea Europeană este un domeniu total integrat. Cooperarea în materie de JAI a fost aprofundată prin Tratatul de la Amsterdam, care integrează în acquis-ul comunitar şi Acordul Schengen.

K.

Kalйidoscope

Program creat în 1990 pentru ameliorarea cunoaşterii şi răspândirii culturii europene şi promovarea cooperării între artiştii profesionişti. Este structurat pe trei categorii de proiecte ce beneficiază de sprijin comunitar: manifestări artistice şi culturale de dimensiune Europeană, creaţii artistice şi culturale şi cooperare culturală prin intermediul

rețelelor (schimb de informații între instituțiile culturale din Europa).

L.

Lărgirea Uniunii Europene

Prin această formulă înțelegem procesul prin care Uniunea Europeană își extinde frontierele prin admiterea de noi membri. Până în prezent au avut loc patru astfel de lărgiri ale spațiului comunitar : prima în 1973 – prin admiterea Marii Britanii, Irlandei și Danemarcei, a două în 1981 – odată cu primirea Greciei, a treia în 1986 – aderarea Spaniei și Portugaliei, și a patra în 1995 – când au intrat în UE Austria, Finlanda și Suedia. O a cincea extindere a UE este în curs, odată cu începerea negocierilor de aderare cu cele zece tari din Europa Centrală și de Est (printre care și România), Cipru și Malta. Este însă de presupus că, la rândul său, aceasta se va desfășura în mai multe etape deoarece nu toate țările candidate au același nivel de dezvoltare și ritm de creștere economică, ceea ce face ca și satisfacerea criteriilor de aderare să aibă loc la momente diferite.

Legalitatea comunitară

Prin legalitate comunitară înțelegem ordinea juridică comunitară, consecință a faptului că Uniunea Europeană este creată prin lege, este izvor de lege și reprezintă o ordine de drept. Altfel spus, legalitatea comunitară semnifică astăzi subordonarea întregii activități desfășurata pe teritoriul statelor membre ale UE, în domeniile ce țin de competenta comunitară stabilită prin Tratatul de la Amsterdam, normelor dreptului comunitar.

Libera circulație a bunurilor

Principalul obiectiv al Tratutului CEE era acela de a elimina barierele economice între statele membre, scop în care Tratatul prevedea stabilirea unei Pieţe Comune bazate pe cele patru libertăţi : libera circulaţie a bunurilor, persoanelor, serviciilor şi capitalurilor. Libera circulaţie a bunurilor (mărfurilor) dintr-un stat membru în alt stat membru al UE presupune armonizarea sistemelor de taxe vamale şi reglementări comune în domeniile sănătăţii, protecţiei consumatorilor şi protecţiei mediului, la care se adaugă eliminarea tuturor obstacolelor în calea schimburilor comerciale. Odată cu încheierea, la 1.01.1993, a procesului de realizare a Pieţei Interne, obiectivul liberei circulaţii a mărfurilor a fost în mare parte atins, persistând totuşi unele reglementări derogatorii sau cu caracter tranzitoriu.

Libera circulaţie a persoanelor

Lucrătorii salariaţi precum şi cei independenţi din statele membre ale UE au dreptul de a se stabili şi lucra în oricare alt stat membru decât cel ai cărui cetăţeni sunt, beneficiind de avantajele sociale ale tării de reşedinţa în aceleaşi condiţii ca şi resortisanţii acelei tari, fără nici o discriminare bazată pe naţionalitate. Principiul nediscriminării implică dreptul oricărui cetăţean al Uniunii Europene de a pătrunde pe teritoriul altui stat membru fără a fi controlat.

Libera circulaţie a serviciilor

Dreptul de a presta liber servicii oriunde în spaţiul comunitar este o consecinţă a realizării Pieţei Interne. El permite cetăţenilor Uniunii Europene să efectueze prestaţii dincolo de frontierele propiei lor tari, fără nici o restricţie

fondată pe naţionalitate, prin prestări de servicii înţelegând orice prestaţie de acest gen furnizată în cadrul unei activităţi profesionale independente.

Libera circulaţie a capitalurilor

Prin aceasta se înţelege mişcarea capitalurilor între ţări ale căror monede naţionale sunt diferite. Ţinând cont de consecinţele pe care un astfel de fenomen le poate avea asupra balanţei de plăti şi a stabilităţii monetare a unei ţări, circulaţia capitalurilor între state este, de obicei, supusă unor restricţii. În 1988, Consiliul de Miniştri (actualul Consiliu UE) a decis ca circulaţia capitalurilor între statele membre ale Comunităţii Europene trebuie să fie total liberalizată până la 1.07.1990.

Limbi oficiale ale Uniunii Europene

Au acest statut limbile tuturor ţărilor membre ale UE, ceea ce face că în prezent să existe 11 limbi oficiale, corespunzătoare celor 15 state comunitare : franceza, engleza, germana, italiană, spaniolă, portugheză, olandeză, greacă, suedeză, daneză şi finlandeză. Toate documentele oficiale ale UE se traduc în cele 11 limbi menţionate. Cu toate acestea, în cadrul reuniunilor uzuale, limbile de lucru sunt engleza şi franceză.

Leonardo da Vinci

Începând cu anul 1995, toate programele comunitare în domeniul formării profesionale au fost grupate sub numele de « Leonardo da Vinci » (uzual, « Leonardo »). Acest program unic, dotat în perioada 1995 – 1999 cu un buget de 620 milioane Euro, a înlocuit programele « Comett »

(cooperare între universităţi şi sectorul industrial pentru educaţie şi formare continuă), « PETRA » (formare profesională iniţială), « FORCE » (formare profesională continuă) şi « Eurotecnet » (inovare în metodele de instruire).

LIFE

LIFE este un instrument financiar comunitar unic destinat protecţiei mediului, lansat printr-un regulament adoptat de către Consiliului UE, la 18.05.1992. El a integrat astfel toate instrumentele financiare care existau până atunci în materie de protecţie a mediului într-un singur program. LIFE finanţează măsuri prioritare în favoarea ocrotirii mediului înconjurător atât în spaţiul comunitar cât şi în cadrul cooperării internaţionale.

Lingua

Program al Uniunii Europene de promovare a cunoaşterii limbilor străine. Scopul său îl constituie îmbunatăţirea comunicării în interiorul UE şi priveşte exclusiv limbile statelor membre, cu precădere cele mai puţin predate în sistemele de învăţământ ale acestora.

M.

Majoritate calificată

A se vedea « Consiliul Uniunii Europene »

Măsuri de efect echivalent

Expresia se foloseşte întotdeauna alături de alte două formulări – « restricţii cantitative », sau « contingente » – şi desemnează o extensie a acestora. În baza obiectivului stabilit prin Tratatele originare de realizare a unei Pieţe

Comune, statele membre ale UE s-au angajat ca, odată eliminate restricţiile cantitative în comerţul intracomunitar, să nu creeze noi măsuri cu efect echivalent. Articolul 30 TCE (versiunea consolidată) permite însă legitimarea unor astfel de măsuri (interzicerea sau restricţionarea importurilor, a exporturilor sau a bunurilor aflate în tranzit) dacă ele sunt justificate prin raţiuni de moralitate publică, ordine publică, securitate publică, sănătate publică, protecţia patrimoniului naţional, a proprietăţii industriale şi comerciale, cu condiţia ca aceste măsuri să nu constituie discriminări arbitrare sau restricţii deghizate în comerţul dintre statele membre ale UE.

Măsuri de salvare (salvgardare)

A se vedea « Clauză de apărare (salvgardare) »

MEDIA

MEDIA este acronimul de la « **M**esures d'**e**ncouragement du **d**ŭveloppement de l'**i**ndustrie **a**udiovisuelle » şi constituie un program destinat promovării industriei europene din sectorul audiovizual, pentru a o face competitivă pe plan mondial, în primul rând în competiţia cu produsele similare americane. Programul MEDIA oferă sprijin pentru formarea şi reciclarea profesională a industriei cinematografice, dezvoltăriii unor proiecte de filme şi distribuţiei programelor pe piaţa Europeană.

Mediator

În virtutea articolului 195 TCE (versiunea consolidată), Parlamentul European numeşte, pe durata legislaturii sale, un Mediator (Ombudsman – echivalent cu Avocatul

Poporului în România) însărcinat să primească plângerile cetăţenilor UE în cazurile de proastă administrare din partea instituţiilor comunitare. Mediatorul poate face anchete şi transmite rapoarte privind rezultatele acestora Parlamentului European şi instituţiei comunitare în cauză.

Moneda unică

A se vedea « ECU » şi « Euro ».

Monopol

Monopolul poate fi definit ca fiind un privilegiu exclusiv de care dispune o persoană fizică sau juridică de a produce, vinde, exploata sau furniza anumite produse sau servicii. El constituie una dintre cele mai grave atingeri la libertatea comerţului şi a industriei, fiind opusă liberalismului economic şi conceptului de Piaţă Comună stipulat în Tratatele originare ale Comunităţilor Europene. Tratatul CEE nu impunea abrogarea imediată a monopolurilor comerciale dar prevedea obligaţia statelor membre de a elimina, la sfârşitul unei perioade tranzitorii, orice discriminare în materie de condiţii de aprovizionare şi de desfacere pe piaţă între resortisanţii statelor membre. În plus, statele comunitare trebuiau să se abţină să creeze în această perioadă tranzitorie şi după încheierea ei noi măsuri discriminatorii între cetăţenii lor. Cu titlu de exemplu, existau monopoluri ale statului în domenii ca: producţia de tutun şi chibrituri, alcool, electricitate, gaz, hârtie de ziar, importul de produse petroliere. Se constată că sfera imunităţii juridice comunitare pentru monopoluri s-a redus substanţial în ultimii ani, CJCE arătând clar că monopolurile trebuie să respecte, fără excepţie, regulile concurenţei şi ale liberei circulaţii a mărfurilor şi serviciilor, Comisia

Europeană fiind abilitată să ia măsurile juridice necesare promovării libertăţii economice în spaţiul comunitar.

Motivarea actelor comunitare

Motivarea actelor comunitare este impusă prin Tratatele originare şi menţinută de către Tratatul de la Amsterdam (articolul 253 TCE – versiunea consolidată) care stipulează că regulamentele, directivele şi deciziile adoptate în comun de către Parlamentul European şi Consiliu, ca şi actele adoptate de Comisie şi Consiliu vor conţine expunerea motivelor ce au stat la baza adoptării lor. Conform jurisprudenţei CJCE, motivarea îndeplineşte două funcţii: este vorba pe de o parte de o funcţie de informare a celor interesaţi, pentru a permite părţilor de a-şi exersa dreptul de recurs în deplină cunoştinţă de cauză, iar pe de altă parte motivarea are rolul de a permite Curţii de Justiţie să-şi exercite competenţa sa privind controlul de legalitate.

Motive de recurs

Motivele de recurs sunt vicii care pot afecta legalitatea unui act comunitar şi antrenează anularea acestuia. Tratatele originare (CECO, CEE şi CEEA) identifică patru astfel de vicii: incompetenţa, violarea formelor substanţiale, violarea Tratatului sau a oricărei reguli de drept relativă la aplicarea acestuia şi deturnarea de putere. **Incompetenţa** apare atunci când o instituţie comunitară adoptă o măsură ce ţine de competenţa unei alte instituţii comunitare (incompetenţa internă) – consecinţa fiind anularea actului în cauză, sau când organele comunitare intervin în domenii rezervate exclusiv competenţei statelor membre (incompetenţa externă) – care antrenează inexistenţa actului indiferent de termenul scurs de la producere până la

constatare. **Violarea formelor substanţiale** constituie un motiv de recurs frecvent întâlnit, al cărui conţinut a fost stabilit prin jurisprudenţa CJCE, deoarece Tratatele originare nu precizau formele a căror încălcare atrage nulitatea actului comunitar. Pe lângă principiile generale de drept a căror nerespectare se consideră o violare a formelor substanţiale, regulile de procedură sau de formă a căror încălcare poate fi invocată ca violare a formelor substanţiale sunt de trei tipuri: obligaţia legală de consultare (atunci când Tratatul prevede, pentru adoptarea unui act comunitar, obţinerea unor avize din partea altor instituţii ; respectarea obligaţiei de consultare presupune nu doar solicitarea avizului, dar şi luarea deciziei abia după ce avizul în cauză a fost dat, indiferent dacă el este conform sau consultativ), respectarea dreptului la apărare (considerat de către CJCE un principiu fundamental al dreptului comunitar, el s-a impus de la domeniul regulilor de concurenţă aplicabile întreprinderilor, până la funcţia publică comunitară atunci când o decizie afectează situaţia administrativă sau cariera funcţionarilor) şi motivarea actelor comunitare (a se vedea « Motivarea actelor comunitare »). **Violarea Tratatului sau a oricărei reguli de drept relativă la aplicarea acestuia** constituie motivul de anulare cel mai important şi cel mai des întâlnit în practică. El sancţionează nerespectarea regulilor stabilite prin Tratate privind conţinutul actului şi a motivelor ce au determinat adoptarea acestuia. În fine, **deturnarea de putere** a fost definită de către CJCE drept folosirea de către autoritatea comunitară a puterii (competenţei) cu care a fost investită în alt scop decât cel pentru care i-a fost conferită acea competenţă. Pentru ca deturnarea de putere să fie sancţionabilă trebuie ca această nerespectare a scopului legal să fie deliberată sau, dacă este

involuntară, să fie rezultatul unei lipse grave de prevedere. Se consideră deturnare de putere şi deturnarea de procedură – când o instituţie comunitară uzează de prerogativele sale pentru a ocoili aplicarea unei proceduri special prevăzută în Tratat.

N.

Nediscriminare (principiu)

Egalitatea de tratament între resortisanţii comunitari este un principiu de drept comunitar care interzice orice formă de discriminare pe motiv de naţionalitate. Principiul nediscriminării pe motiv de naţionalitate constituie fundamentul principal al ordinii juridice comunitare, fiind o condiţie de bază pentru funcţionarea Pieţei Interne, adică a liberei circulaţii a bunurilor, persoanelor, serviciilor şi capitalurilor. Jurisprudenţa CJCE a stabilit că există discriminare ori de câte ori situaţii similare sunt tratate de manieră diferită, sau când situaţii diferite sunt tratate identic. Tratatul de la Amsterdam interzice atât măsurile de discriminare directă pe motiv de naţiolitate, cât şi pe cele indirect discriminatorii, adică cele care prin aplicarea altor criterii de distincţie neinterzise produc efecte similare măsurilor discriminatorii directe. Interdicţia de discriminare pe motiv de naţionalitate se adresează în primul rând statelor membre ale UE, dar şi instituţiilor comunitare precum şi tuturor reglementarilor colective din domeniile muncii salariate şi prestaţiilor de servicii.

egocieri de aderare

Admiterea de noi ţări membre în Uniunea Europeană se face în urma unor negocieri bilaterale de aderare ce implică statele membre ale UE, Comisia Europeană şi statul candidat. Tratatul de la Amsterdam, intrat în vigoare la 1

mai 1999, stabileşte procedura de urmat în cazul admiterii unui nou membru în Uniunea Europeană: după primirea cererii oficiale prin care un stat solicită aderarea la Uniune, Consiliul UE cere Comisiei Europene să elaboreze un aviz privind gradul de îndeplinire de către statul candidat a unor criterii de natură politică şi economică (criteriile de la Copenhaga și Madrid), aviz încheiat cu propunerea de a începe sau nu negocieri de aderare. Cererea de admitere în UE împreună cu avizul Comisiei Europene fac obiectul analizei Consiliului European compus din şefii de stat sau de guverne din statele membre ale Uniunii care, după consultarea Parlamentului European (avizul acestuia din urmă este doar consultativ în etapa de începere a negocierilor), decide cu privire la oportunitatea deschiderii negocierilor de aderare cu statul candidat respectiv. Negocierile durează, de regulă, câţiva ani şi se finalizează cu un tratat de aderare ce va fi supus ratificării în parlamentele statelor membre, parlamentul ţării candidate şi Parlamentul European (în această fază avizul PE este conform, ceea ce înseamnă că un eventual refuz blochează aderarea). Procedurile de ratificare durează și ele 1,5 – 2 ani. Abia în acest moment apartenenţa la Uniunea Europeană devine efectivă.

Normalizare

Finalizarea Pieţei Interne presupune şi introducerea unor norme europene care să înlocuiască normele naţionale în vigoare încă într-o serie de domenii. În conformitate cu directivele de armonizare, CEN și CENELEC – cele două organisme europene de armonizare – stabilesc normele europene comune care permit eliminarea unui număr important de bariere în calea schimburilor economice. Peste

80% din aceste obstacole sunt de natură tehnică, în principal norme. Definiţia cea mai utilizată pentru « normă » este cea a Organizaţiei Internaţionale de Normalizare (ISO), conform căreia « norma este o specificaţie tehnică sau orice alt document accesibil publicului, stabilit cu cooperarea şi consensul său aprobarea generală a tuturor părţilor interesate, fondată pe rezultatele conjugate ale ştiinţei, tehnologiei şi experienţei, având drept scop avantajul comunităţii în ansamblul său şi aprobată de către un organism calificat pe plan naţional, regional sau internaţional ».

O.

Oficiul pentru Publicaţii Oficiale ale Comunităţilor Europene (OPOCE)

OPOCE a fost înfiinţat în 1967, printr-o decizie Comună a Parlamentului European, a Consiliului, Comisiei, Curţii de Justiţie şi Comitetului Economic şi Social. Sediul său este la Luxemburg şi este condus de un Comitet de Direcţie format din reprezentanţi ai principalelor instituţii comunitare. Misiunea OPOCE este aceea de a asigura, sub responsabilitatea instituţiilor UE şi în cele mai bune condiţii tehnice şi financiare, editarea, tipărirea, difuzarea şi vânzarea publicaţiilor comunitare, printre care Jurnalul Oficial al Comunităţilor Europene.

OMC (GATT)

OMC este acronimul pentru « Organizaţia Mondială a Comerţului », structura ce a înlocuit « Acordul General pentru Tarife şi Comerţ ». A se vedea în acest sens « GATT ».

Ordonanţă

âÎn cadrul competenţelor sale jurisdicţionale, Curtea de Justiţie a CE nu adoptă doar hotărâri, ci şi ordonanţe. Ordonanţa CJCE constituie o formă simplificată a deciziei judiciare care, spre deosebire de hotărâre, nu este citită în şedinţa publică şi, ca regulă generală, nu este precedată de pledoarii ale părţilor sau de concluzii ale avocatului general. Ordonanţa serveşte pentru a regla probleme de procedură ce apar în faţa instanţei înainte de adoptarea unei hotărâri (de exemplu, măsuri de instrucţie sau de corelare a mai multor dosare).

rdine publică (excepţie)

Excepţia de ordine publică permite, în anumite circumstanţe, derogarea de la dispoziţiile Tratatului. Sunt situaţii în care realizarea obiectivelor fundamentale ale Tratatelor originare, în particular cele patru libertăţi (libera circulaţie a bunurilor, persoanelor, seviciilor şi capitalurilor) se lovesc de consideraţii de ordine publică ce justifică adoptarea de măsuri restrictive de către statele membre. Menţionam în acest sens articolul 30TCE (vesiunea consolidată) care stipulează că « Dispoziţiile art. 28 şi 29 TCE nu împiedică interdicţiile sau restricţiile la importul, exportul şi tranzitul mărfurilor, justificate prin raţiuni de moralitate publică, ordine publică, securitate publică ». CJCE a refuzat în mod constant să dea o definiţie abstractă noţiunii de « ordine publică », astfel încât aceasta poate avea semnificaţii diferite în materie de liberă circulaţie a mărfurilor, libera circulaţie a lucrătorilor, liberatea de a presta servicii sau libertarea de stabilire. Cu titlu de exemplu, existenţa unei condamnări penale poate fi considerată un motiv de a interzice accesul unui cetăţean al unui stat membru pe teritoriul altei ţări comunitare dacă

circumstanţele în care a fost condamnat conduc la concluzia că există riscul unui comportament personal ce constituie o ameninţare pentru ordinea publică din ţara respectivă. Un alt exemplu îl constituie o speţă din 1978 în care CJCE a considerat că interdicţia de export pentru monede din argint care nu mai sunt în circulaţie dar sunt protejate împotriva distrugerii, pentru a împiedica topirea acestora într-un alt stat membru al UE, ţine de protecţia unor interese esenţiale ale ţării respective şi este, deci, justificată de considerente de ordine publică.

Opinie

A se vedea « Acte ale instituţiilor comunitare ».

OSCE

OSCE este acronimul pentru « Organizaţia pentru Cooperare şi Securitate în Europa » care a înlocuit, de la 1.01.1995, Conferinţa pentru Cooperare şi Securitate în Europa CSCE). CSCE are la origine convocarea la Helsinki, la 22.11.1972, a unei Conferinţe general-europene menită să conducă la normalizarea relaţiilor între ţările celor două blocuri militare de pe continent (NATO şi Pactul de la Varşovia), cu participarea statelor europene, a SUA şi Canadei. Prevăzute iniţial să dureze câteva zile, consultările multilaterale au durat până la 8.06.1973, când s-au adoptat « Recomandările finale de la Helsinki ». La 1.08.1975 ţările participante (mai puţin Albania) au semnat « Actul Final de la Helsinki », document ce constituie o adevărată cartă a relaţiilor inter-europene. Concepută ca o « Conferinţă », **CSCE a devenit un « proces »** în care principiile şi recomandările « Actului Final de la Helsinki » erau precizate şi completate. Carta de la Paris, din 1990, i-a conferit

responsabilităţi operaţionale, iar reuniunea la nivel înalt de la Budapesta, din 5-6.12.1994, a decis **transformarea CSCE în OSCE**, aceasta devenind **un forum general-european de dezbatere şi parteneriat** în chestiuni de securitate, cooperare economică, precum şi în domeniile dimensiunii umane, prevenirii conflictelor şi gestionării crizelor. OSCE numără în prezent 57 ţări membre.

CDE

OCDE este prescurtarea pentru « Organizaţia de Cooperare şi Dezvoltare Economică », fondată în 1961 şi al cărei obiectiv îl constituie cooperarea internaţională între ţările industrializate cu economie de piaţă. Ea vizează în principal coordonarea politicilor economice, comerciale şi de dezvoltare ale statelor membre, oferind totodată ajutor pentru dezvoltare ţărilor lumii a treia. OCDE are 24 membri: cele 15 ţări ale UE, SUA, Canada, Japonia, Turcia, Australia, Elveţia, Norvegia, Islanda şi Noua Zeelandă.

Organizaţii de integrare regională

La nivel european, astfel de organizaţii s-au dezvoltat cu precădere După 1990, obiectivul lor constituindu-l crearea şi consolidarea unui cadru de cooperare politică şi economică vizând unificarea continentului şi dezvoltarea durabilă a statelor europene. Cu excepţia Uniunii Europene (cea mai importantă organizaţie de acest tip), organizaţiile europene de integrare regională din care face parte şi România sunt: **ICE** (Iniţiativa Central Europeană), **CEFTA** (Central-European Free Trade Agreement – Acordul Central-European de Comerţ Liber), **OCEMN** (Organizaţia de Cooperare Economică a Mării Negre) şi **SEECP** (South-East Europe Cooperation Process – Procesul de Cooperare în

Europa de Sud-Est).

Organizaţia Tratatului Atlanticului de Nord (NATO)

NATO este acronimul pentru « North Atlantic Treaty Organization », alianţa militară creată în 1949 între principalele ţări necomuniste din Europa, plus Statele Unite ale Americii şi Canada. În prezent NATO numără 19 membri : Belgia, Canada, Franţa, Germania, Grecia, Irlanda, Islanda, Italia, Luxemburg, Marea Britanie, Norvegia, Olanda, Portugalia, Polonia, Republica Ceha, Spania, SUA, Turcia şi Ungaria. După dispariţia Pactului de la Varşovia, NATO a rămas singura organizaţie militară cu capacităţi operaţionale pe continent, fiind astăzi un garant al securităţii şi stabilităţii în Europa.

P.

Pachetul Delors I

Nume dat unui pachet de propuneri de reformă avansate de către Comisia Europeană în 1987, prezidată în acea perioadă de către Jaqcues Delors, privind finanţarea Comunităţii Europene, limitarea cheltuielilor agricole, creşterea fondurilor structurale şi introducerea unor noi reguli de gestiune financiară. Aceste propuneri au stat la baza unui set de măsuri adoptate de Consiliul European de la Bruxelles, din februarie 1988, care au constituit – alături de Actul Unic European – un element esenţial al programului de realizare a Pieţei Interne comunitare.

Pachetul Delors ÎI

În februarie 1992, după semnarea Tratatului Uniunii Europene (Tratatul de la Maastricht), Comisia Europeană a

prezentat « Pachetul Delors ÎI » conţinând un ansamblu de propuneri privind asigurarea finanţării UE pe termen mediu. Acestea aveau în vedere mărirea resurselor bugetului comunitar pentru a permite punerea în practică a deciziilor adoptate la Maastricht, cu accent pe creşterea competitivităţii, coeziunea Economică şi socială între statele membre UE şi rolul Uniunii pe scena internaţională. Pachetul Delors ÎI a fost aprobat de către Consiliul European de la Edinburg, din decembrie 1992, elementele sale esenţiale fiind creşterea progresivă, până în 1999, a resurselor proprii ale UE (bugetul comunitar) de la 1,2% din PNB la 1,27% din PNB, o nouă mărire a fondurilor structurale şi crearea Fondului de coeziune.

Parlamentul European (PE)

Parlamentul European este una din principalele instituţii comunitare, fiind înfiinţată odată cu CECO sub forma unei « Adunări Parlamentare compusă din reprezentanţi ai popoarelor statelor reunite în Comunitate » (art. 20 din Tratatul CECO). În 1958, odată cu apariţia CEE şi CEEA, instituţia parlamentară a decis să-şi schimbe numele în « Adunare Parlamentară Europeană », pentru ca în 1962 să ia denumirea de « Parlament European ». Istoria PE este marcată de o permanentă luptă pentru a-şi spori competenţele proprii. Plecând de la atribuţiile limitate ce-i erau conferite prin Tratatele originare, puterea Parlamentului European a fost precizată pe calea acordurilor inter-instituţionale şi s-a extins prin revizuirile succesive ale Tratatelor. Tratatul de la Maastricht a consacrat o nouă creştere a competenţelor PE atât în plan legislativ (prin introducerea procedurii de codecizie), cât şi în cel al controlului exercitat asupra Comisiei Europene, iar

Tratatul de la Amsterdam, prin modificările aduse procedurii de codecizie şi prin extinderea câmpului său de aplicare, a dat PE o putere reală de decizie pe care o împarte însă cu Consiliul UE. În momentul de faţă Parlamentul European numără 626 membri, locurile fiind repartizate pe ţări în funcţie de populaţia fiecărui stat membru, cele mai multe revenind Germaniei – 99, în timp ce Franţa, Italia şi Marea Britanie au câte 87, Spania – 64, Olanda – 31, Belgia, Grecia, Portugalia – câte 25, Suedia – 22, Austria – 21, Danemarca şi Finlanda – câte 16, Irlanda – 15 iar Luxemburgul 6 locuri de deputat în Parlamentul European. În perspectiva lărgirii UE prin admiterea ţărilor central şi est-europene, un protocol anexat Tratatului de la Amsterdam limitează numărul parlamentarilor europeni la 700, indiferent câte ţări membre va avea Uniunea Europeană.

Parteneriat pentru aderare

În documentul intitulat « Agenda 2000 » (a se vedea « Agenda 2000 »), Comisia Europeană propunea – iar Consiliul European de la Luxemburg, din decembrie 1997, şi-a însuşit această propunere – ca diferitele forme de asistenţă pe care UE o furniza fiecăreia din ţările candidate la aderare din Europa Centrală şi de Est să fie reunite sub o « umbrelă » unică numită « Parteneriat pentru aderare », astfel încât acţiunea lor să fie corelată şi complementară, să se evite suprapunerile şi să se obţină efecte maxime. Acest nou instrument intrat în vigoare în 1998 reprezintă elementul-cheie al stratergiei consolidate de pre-aderare. Obiectivul Parteneriatului pentru aderare îl constituie pregătirea statelor candidate pentru îndeplinirea criteriilor de aderare stabilite la Copenhaga şi Madrid (a se vedea

« Criterii de aderare »). Fiecare astfel de Parteneriat (sunt 10 în total) conţine priorităţile şi obiectivele intermediare pentru statul candidat căruia i se adresează, cu două orizonturi de timp – termen scurt şi mediu. Pentru transpunerea în practică a priorităţilor din Parteneriatul pentru aderare ţările central şi est-europene au elaborat câte un « Program naţional de preluare a acquis-ului comunitar » (în cazul României, acesta este parte componentă a PNAR – **P**lanul **N**aţional de **A**derare a **R**omâniei (la UE). Parteneriatele pentru aderare au fost actualizate de către Comisia Europeană la 13.10.1999, plecându-se de la gradul de îndeplinire a obiectivelor pe termen scurt (un an – 1998) şi ţinând cont de evoluţiile din fiecare stat candidat.

Perioada de tranziţie

Stabilirea Pieţei Comune în cadrul căreia bunurile, persoanele, serviciile şi capitalurile circulă liber, precum şi apariţia unui număr mare de politici comune nu s-au putut realiza decât progresiv. Dacă, dat fiind caracterul absolut nou al industriei nucleare, Tratatul CEEA viza eliminarea imediată a obstacolelor în calea schimburilor şi nu prevedea decât o perioadă iniţială pentru intrarea în funcţiune a instituţiilor, Tratatele CEE şi CECO comportau o serie de perioade de tranziţie datorită disparităţilor economice între statele membre. Cu alte cuvinte, Piaţa Comună nu urma să intre în vigoare la 1.01.1958, odată cu Tratatul CEE, ci la capătul unei perioade de tranziţie, deoarece legislaţiile naţionale ce reglementau concurenţa erau diferite, salariile şi impozitele erau inegale, la fel şi competitivitatea industriei, iar toate acestea făceau iluzorie realizarea imediată a uniunii vamale şi uniunii economice prevăzute în

Tratat. Aceasta este perioada de tranziţie originară, deoarece lărgirile succesive ale Comunităţii Europene (astăzi UE) au impus deseori derogări temporare de la aplicarea de către noii veniţi a integralităţii normelor comunitare. Acestea sunt însă mai degrabă simple măsuri tranzitorii, căci potrivit unui principiu esenţial al admiterii de noi membri în Uniune, negocierile de aderare nu pot fi deschise decât dacă statele candidate acceptă acquis-ul comunitar în totalitatea sa.

Permis de conducere european

Permisul de conducere auto european, valabil în toate ţările Uniunii Europene, există de la 1.07.1996, categoriile menţionate de acesta fiind : A – motociclete, B – autoturisme, C – camioane, D – autobuze, E – remorci de peste 750 kg. Conducătorii auto posesori ai permisului de conducere european trebuie să facă un control medical o dată la zece ani.

PHARE

A se vedea « Fonduri de pre-aderare ».

Piaţa Comună / Piaţa Internă / Piaţa Unică

Conceptul de « Piaţă Internă » desemnează un spaţiu fără frontiere interne în care libera circulaţie a bunurilor, persoanelor, seviciilor şi capitalurilor este asigurată în conformitate cu prevederile Tratatului. Măsurile destinate realizării Pieţei Interne au fost prezentate în 1985 de către Comisia Europeană, într-un document intitulat « Cartea albă privind Piaţa Internă », care stipula atingerea acestui obiectiv până la 31.12.1992. Noţiunea de « Piaţă Internă »

este relativ nouă, termenul folosit până în 1985 fiind acela de « Piaţă Comună », pe care CJCE o definea astfel în 1982 : « Piaţa Comună urmăreşte eliminarea tuturor barierelor în calea schimburilor comunitare, în vederea fuzionării pieţelor naţionale într-o piaţă unică ale cărei condiţii să se apropie de cele ale unei Pieţe interne ». În plan concret, termenii « Piaţa Internă » şi « Piaţa Unică» sunt folosiţi pentru a desemna acelaşi lucru – o piaţă de dimensiunea Uniunii Europene, guvernată de reguli unice stabilite la nivel comunitar şi caracterizată de existenţa celor « patru libertăţi » : libera circulaţie a bunurilor, persoanelor, serviciilor şi capitalurilor – în timp ce « Piaţa Comună » reprezintă o fază premergătoare Pieţei Interne, în care regulile ce o guvernau nu erau încă suficient armonizate, de aceea acolo unde nu existau norme comune se aplică principiul recunoaşterii reciproce a prevederilor naţionale.

Planul Fouchet

\La 10.02.1961, şefii de stat sau de guvern din ţările membre ale Comunităţilor Europene au căzut de acord privind crearea unui cadru de cooperare politică la nivel comunitar. Pentru conturarea acestui proiect ambiţios este înfiinţat un comitet de experţi prezidat de către Christian Fouchet, însărcinat să elaboreze un plan în acest scop. La 17.04.1962 proiectul a fost abandonat datorită blocării primelor negocieri privind crearea unei uniuni politice europene, provocată de lipsa unui acord asupra Planului Fouchet.

Planul Marshall

Program de reconstrucţie a economiei europene devastată de cel de-al doilea război mondial, lansat de

secretarul de stat american George Marshall în 1947. Până în anul 1952, 18 ţări din Europa de Vest au beneficiat de aproape 14 miliarde dolari SUA sub formă de credite, subvenţii nerambursabile şi ajutoare materiale sau alimentare. Planul Marshall a jucat un rol-cheie în reconstrucţia şi relansarea economică a Europei Occidentale, în special a Germaniei Federale (RFG). În plan politic, el se înscria pe linia eforturilor americane de limitare a extinderii blocului comunist.

Planul Schuman

A se vedea « Declaraţia Schuman ».

Politici comune

Articolul 3 din Tratatul CEE prevedea că acţiunea Comunităţii are în vedere « stabilirea unui tarif vamal comun şi a unei politici comerciale comune faţă de ţările terţe, instaurarea unei politici comune în domeniul agriculturii şi instaurarea unei politici comune în domeniul transporturilor ». Obiectivele Comunităţii Europene evoluând progresiv, de-a lungul anilor au fost elaborate o serie de noi politici comune, astfel încât astăzi se pot identifica aproape 20 de domenii în care concepţia şi decizia se realizează la nivel comunitar, cele mai importante fiind politicile regională, monetară, industrială, socială, energetică, de cercetare, pescuit, protecţia mediului, protecţia consumatorilor, relaţii externe. Apariţia acestor politici comune se explică prin necesităţi economice, sociale şi politice de ordin comunitar, dar şi prin superioritatea, în termeni de eficienţă, a unor acţiuni comune prin comparaţie cu cele realizate separat la nivelul fiecărui stat membru. Ambiguitatea noţiunii de « politică comună » este reflectată

de varietatea expresiilor ce desemnează practic acelaşi lucru : « politică a Comunităţii Europene », « politică comună », « politica comunitară ». Analiza acestor concepte arată că politicile comune constituie de fapt domenii în care, în virtutea unui transfer de competenţe consimţit de către statele membre de la nivel naţional la nivel comunitar, instituţiile comunitare intervin în mod determinant şi direct iar acţiunile statelor membre au loc concertat. Acest transfer de competenţe este însă limitat în funcţie de dispoziţiile Tratatului. Regulile şi politica stabilite de către autorităţile comunitare într-un domeniu dat formează o politică unificată ce se substituie normelor şi politicilor naţionale. Unii autori includ în categoria politicilor comune şi pe cele care se combină cu politicile naţionale, aşa-numitele « politici coordonate » (de exemplu, politica economică), în timp ce alţii fac distincţie clară între cele două categorii.

Politica agricolă Comună (PAC)

Politica agricolă comună constituie unul dintre elementele de bază ale CEE, Tratatul stipulând că Piaţa Comună se întinde şi la domeniul agriculturii şi al comerţului cu produse agricole. Obiectivele PAC sunt creşterea productivităţii agricole, asigurarea unui nivel de trai echitabil pentru agricultori, stabilizarea pieţelor, garantarea securităţii aprovizionării şi asigurarea unor preţuri rezonabile pentru consumatori. Elementele esenţiale ale PAC sunt organizarea comună a pieţelor (printr-o politică comună de piaţă şi de preţuri), o politică unitară a structurilor agricole, armonizarea legislaţiilor naţionale şi finanţarea comunitară (prin intermediul FEOGA – secţiunea Garanţie). La nivelul anului 1999, bugetul rezervat PAC reprezenta aproximativ 40 miliarde Euro. Deoarece

preţurile produselor agricole pe piaţa mondială sunt mai mici decât cele de pe piaţa comunitară, pentru protejarea producătorilor interni, produselor importate li se aplică taxe vamale sporite, astfel încât să nu poată fi vândute pe teritoriul UE sub preţul autohton. În acelaşi timp, agricultorilor comunitari care fac export li se restituie diferenţa dintre preţul de vânzare intern şi cel de la export. Pentru că, în acest fel, se subvenţionează exportul de produse agricole, o serie de agricultori comunitari ajung să producă doar pentru a beneficia de aceste sume compensatorii. Necesitatea unei reforme a PAC a devenit tot mai evidentă în contextul procesului de lărgire a UE, deoarece unele ţări candidate au un potenţial agricol substanţial ce va trebui subvenţionat la rândul său, dacă sistemul de alocare a FEOGA rămâne acelaşi. În ultimii ani au fost create o serie de programe privind structurile agricole, al căror obiectiv îl constituie limitarea investiţiilor pentru dezvoltarea exploatărilor agricole, precum şi coordonarea FEOGA cu FEDER şi FSE, în vederea dezvoltării zonelor rurale şi adaptarea structurilor agricole de producţie. Începând cu 1992 a fost operată o reducere progresivă a subvenţiilor agricole (dacă în 1996 bugetul PAC reprezenta 48% din bugetul comunitar total, în 1999 fusese redus la 45%).

Politică comercială Comună (PCC)

Încă de la apariţia CEE, politică comercială a fost inclusă în categoria « politicilor comune », alături de Politica agricolă comună şi Politică comună de transporturi. Tratatul CEE din 1958 stipula dreptul Consiliului de a decide cu majoritate calificată autorizarea Comisiei de a reprezenta Comunitatea în negocierile comerciale şi de a-şi stabili

singură mandatul de negociere în acest domeniu. Tratatul de la Amsterdam păstrează nealterată această competenţă comunitară, reglementând-o în art. 131 – 134 TCE (versiunea consolidată). Conform acestora, PCC este fondată pe principii uniforme în ceea ce priveşte modificarea tarifelor, încheierea acordurilor tarifare şi comerciale, uniformizarea măsurilor de liberalizare a comerţului, politica exporturilor şi măsurile de protecţie comercială (în situaţii de dumping şi subvenţii). Pentru asigurarea execuţiei măsurilor de politică comercială comună, Comisia Europeană este cea care recomandă statelor membre metodele optime de cooperare între acestea, astfel încât să se evite apariţia unor dificultăţi economice pentru unele dintre ele şi autorizează, dacă este cazul, adoptarea unor măsuri de protecţie naţională, stabilind în aceste situaţii condiţiile şi modalităţile concrete de aplicare. Tratatul menţionează însă că în caz de urgenţă statele membre pot cere Comisiei autorizaţia de a lua ele măsurile pe care le consideră necesare în vederea remedierii disparităţilor create de aplicarea PCC, cu condiţia ca aceste măsuri să nu perturbe semnificativ funcţionarea Pieţei Interne.

Politică Comună de transporturi (PCT)

Tratatul Comunităţii Europene stabileşte în art. 74 – 84 (versiunea consolidată) că domeniul transporturilor este reglementat prin intermediul unei politici comune. PCT are ca obiectiv crearea şi dezvoltarea în cadrul UE a unei Pieţe unice a transporturilor care să garanteze libertatea de a presta servicii în acest domeniu, în condiţii de egalitate între transportatorii europeni. Realizarea Pieţei Interne în acest sector a fost deja încheiată, accentul căzând astăzi pe adoptarea unor măsuri care să asigure « mobilitatea

durabilă », prin aceasta înţelegând organizarea sistemelor de transport astfel încât să se asigure optimizarea consumului de energie şi de timp, a parcursurilor şi a condiţiilor de transport. Reperele dezvoltării acestei politici comune sunt « Cartea albă privind realizarea Pieţei Interne » (1985), « Cartea albă pentru dezvoltarea viitoare a PCT » (1992) şi o comunicare a Comisiei Europene din 1995, intitulată « Politică Comună de transporturi – program de acţiune pentru perioada 1995 – 2000 » care se articulează pe trei domenii principale: îmbunatăţirea calităţii (prin introducerea sistemelor integrate ce exploatează noile tehnologii nepoluante şi prezintă un grad ridicat de securitate), ameliorarea funcţionării Pieţei Interne (prin favorizarea concurenţei în paralel cu protecţia socială) şi dezvoltarea dimensiunii externe (care vizează creşterea calităţii legăturilor cu ţările terţe şi favorizarea accesului companiilor comunitare de transport pe pieţele externe). PCT reglementează deopotrivă transporturile terestre, aeriene şi maritime sub aspectul accesului pe piaţă, al concurenţei, tarifelor, regulilor de trafic şi de securitate.

Politică Comună de pescuit

Obiectivul acestei politici îl constituie asigurarea unui nivel de trai echitabil pentru cei ce lucrează în sectorul piscicol, stabilizarea preţurilor la peste, garantarea securităţii aprovizionării consumatorilor, asigurarea conservării şi protecţiei resurselor piscicole. Instrumentele de realizare a politicii comune de pescuit sunt organizarea în comun a Pieţei peştelui, susţinerea organizaţiilor producătorilor, fixarea unui plafon maxim de pescuit în apele comunitare şi repartizarea acestuia între statele membre, stabilirea caracteristicilor tehnice ale

dispozitivelor de pescuit, controlul respectării acestor reglementări, încheierea unor acorduri de pescuit cu ţările terţe şi ameliorarea structurilor din acest domeniu. Începând cu anul 1970, legislaţia comunitară prevede accesul liber şi egal la fondul piscicol al ţărilor membre pentru toţi pescarii din statele UE, cu unele excepţii în favoarea regiunilor de coastă unde principala activitate o constituie pescuitul. Instrumentul financiar destinat orientării şi sprijinirii activităţii de pescuit este IFOP (a se vedea « Fonduri structurale »).

Politica economică şi monetară

Obiectivele sale au în vedere asigurarea unei creşteri economice regulate şi echilibrate în spaţiul comunitar, promovarea convergenţei şi coeziunii economico-sociale, un nivel ridicat de ocupare a forţei de muncă, stabilitatea preţurilor, soliditatea finanţelor publice şi asigurarea echilibrului balanţei de plăţi. Dispoziţiile Tratatului CEE din 1958 lăsau în mare măsură statelor membre competenţa de a decide în materie de politică economică şi monetară, obligându-le însă să-şi coordoneze aceste politici pentru atingerea unor obiective comune. Divergenţele de poziţie între ţările comunitare au făcut ca până la mijlocul anilor ’80 să nu poată fi găsite soluţii comune pentru relansarea economică şi reducerea şomajului. În faţa acestor dificultăţi, Consiliul UE a adoptat în 1985 o « Strategie comunitară de cooperare pentru creşterea economică şi ocuparea forţei de muncă » ce se baza pe o cooperare strânsă între guverne, patronat şi sindicatele salariaţilor. Măsurile propuse aveau în vedere reducerea creşterilor salariale, dinamizarea cererii şi îmbunătăţirea accesului pe piaţa bunurilor şi a serviciilor. Prevederile Tratatului de la Maastricht în privinţa uniunii

economice şi monetare (UEM) au avut o importanţă considerabilă pentru politica economică şi monetară a UE. Procesul de creare a UEM în trei etape prevedea finalizarea să la 1.01.1999, odată cu apariţia monedei unice Euro. Tratatul stipula că statele membre trebuie să considere politica economică drept o chestiune de interes comun şi să-şi coordoneze poziţiile la nivelul Consiliului UE pentru a asigura stabilitatea preţurilor şi a finanţelor publice, condiţii monetare sănătoase şi o balanţă de plăţi stabilă. Activitatea de coordonare şi supraveghere are loc cu prioritate în domeniul politicii bugetare, care deşi nu devine domeniu de competenţă comunitară este supus unui proces progresiv de armonizare. Acelaşi lucru se întâmplă şi cu politica economică propriu-zisă, ce rămâne în sfera « politicilor coordonate ». În materie de politică monetară însă, odată cu trecerea la faza a treia a UEM şi apariţia Băncii Centrale Europene, dispar competenţele naţionale, deciziile luându-se la nivel comunitar.

Politica în domeniul cercetării ştiinţifice

Obiectivul acestei politici îl constituie ameliorarea competitivităţii tehnologice a industriei europene, în special în sectorul tehnologiilor viitorului, ceea ce presupune acordul ţărilor membre cu privire la direcţiile de cercetare şi dezvoltare în domeniile respective. Instrumentele de transpunere în practică a acestei politici sunt « Al 5-lea Program cadru de dezvoltare tehnologică şi demonstraţie », Centrul Comun de Cercetare, unele programe specifice de cercetare precum şi programul « Eureka » (a se vedea « Eureka »). Adoptarea în 1989 a programului « Esprit » (**E**uropean **S**trategic **P**rogramme for **R**esearch and Development în **I**nformation **T**echnology) – « Program

european de cercetare şi dezvoltare în tehnologia informaţiei », axat pe promovarea cercetării fundamentale în microelectronică, a reprezentat un salt calitativ pentru politica europeană în materie de tehnologie. Începând cu anul 1993 Comisia Europeană acordă o prioritate absolută cercetării şi dezvoltării ştiinţifice, în scopul eliminării deficienţelor tehnologice manifestate de industria europeană în faţa concurenţei americane şi japoneze. În vederea consolidării poziţiei companiilor europene pe piaţa mondială precum şi pentru garantarea creşterii economice, Comisia Europeană a sprijinit dezvoltarea unor reţele transeuropene în domeniile transportului de energie, telecomunicaţii şi societatea informaţională.

Politica culturală

Până la intrarea în vigoare a Tratatului de la Maastricht, politica culturală a UE nu avea o bază juridică explicită deoarece, din raţiuni constituţionale sau politice, statele membre nu acceptaseră includerea sa în categoria politicilor comunitare. Astăzi această bază este asigurată de art. 151 TCE (versiunea consolidată), care stipulează că acţiunea UE în domeniul cultural vizează încurajarea cooperării între statele membre şi, dacă este necesar, sprijinirea şi completarea acţiunii acestora în următoarele domenii : ameliorarea cunoaşterii şi difuzării culturii şi istoriei popoarelor europene, conservarea patrimoniului cultural european, promovarea schimburilor culturale realizate în scopuri necomerciale, încurajarea creaţiilor artistice şi literare inclusiv în sectorul audiovizual. În domeniul cultural, UE dispune de aceleaşi instrumente juridice ca şi pentru celelalte politici comunitare, cu excepţia armonizării dispoziţiilor legislative naţionale, care este

exclusă în mod explicit. Consiliul UE adoptă, cu unanimitate de voturi şi după consultarea Comitetului Regiunilor, recomandări şi rezoluţii care nu angajează juridic statele membre ci doar în plan politic, constituind însă o bază suficientă pentru realizarea unor acţiuni comune în domeniul culturii. Principalele programe culturale comunitare sunt « Kalйidoscope 2000 » (sprijină cooperarea între artişti), « Raphael » (pentru promovarea patrimoniului cultural), « Ariane » (tehnici de conservare şi promovarea traducerilor literare) şi acţiunile din cadrul ciclului « Capitalele europene ale culturii ».

Politica de dezvoltare

Deşi până în noiembrie 1993 Comunitatea Europeană nu avea competenţe clar definite în materie de sprijinire a ţărilor în curs de dezvoltare, ea acordă acestor state încă din anii '70 o serie de avantaje comerciale unilaterale în cadrul sistemului generalizat de preferinţe.Tratatul de la Maastricht a introdus oficial aceste acţiuni în câmpul comunitar, stabilind trei obiective majore pe care le promovează prin politica de dezvoltare : dezvoltarea economică şi socială a ţărilor în curs de dezvoltare, inserţia acestora în economia mondială şi lupta împotriva sărăciei. Tratatul specifică totodată că politica UE în domeniul cooperării pentru dezvoltare este complementară politicilor naţionale în materie. Elementul-cheie al acestei politici îl constituie « Convenţiile Lomй » (După numele capitalei statului Togo, unde au fost semnate). Prima « Convenţie Lomй » a fost încheiată în 1975 de către ţările membre ale Comunităţii Europene (9 la număr în acel moment) şi 46 de state din Africa, Caraibe şi Pacific (Grupul ACP). Astăzi sunt 69 de ţări în Grupul ACP, iar acordul în cauză a ajuns la

« Convenţia Lomй IV », încheiată pe perioada 1990 – 2000, care oferă accesul liber pe piaţa comunitară pentru 99% din produsele exportate de statele ACP. Unul din principalele instrumente ale convenţiei dintre UE şi Grupul ACP este sistemul STABEX, prin care UE garantează ţărilor ACP un venit minimal pentru un număr de 40 produse agricole exportate de către acestea pe piaţa comunitară.

Politica de educaţie şi formare

Articolele 149 – 150 TCE (versiunea consolidată) stipulează că UE contribuie la dezvoltarea unei educaţii de calitate prin încurajarea statelor membre să coopereze între ele, iar dacă este necesar, prin sprijinirea şi completarea acţiunii acestora, cu respectarea competenţelor naţionale în ceea ce priveşte conţinutul şi organizarea sistemului educativ, diversitatea culturală şi lingvistică. Acţiunea comunitară are în vedere dezvoltarea dimensiunii europene în educaţie, favorizarea mobilităţii studenţilor şi profesorilor între universităţi din ţări diferite, promovarea cooperării între instituţiile de învăţământ, schimbul de informaţii între sistemele educaţionale şi încurajarea învăţământului la distanţă. Pentru atingerea acestor obiective, Consiliul UE adoptă, după consultarea Consiliului Economic şi Social şi a Comitetului Regiunilor, acţiuni de încurajare şi recomandări, cu excluderea oricărei armonizări a dispoziţiilor legislative din ţările membre, care rămân în competenţa naţională. În aceleaşi condiţii ca şi în cazul educaţiei, UE acţionează pentru realizarea unei politici de formare profesională care să permită adaptarea forţei de muncă la mutaţiile industriale prin formare şi reconversie profesională, stimularea cooperării între centrele de formare profesională şi întreprinderi, facilitarea mobilităţii formatorilor şi a celor

aflaţi în procesul de formare. Principalele programe comunitare de educaţie şi formare sunt « Socrates 2000 » (educaţie), « Leonardo da Vinci 2000 » (formare) şi « Tinereţe pentru Europa » (Youth for Europe).

Politica energetică

Obiectivele politicii energetice a UE sunt garantarea aprovizionării statelor membre cu energie ieftină, sigură şi nepoluantă, crearea unor noi sisteme energetice şi realizarea unei Pieţe interne unice a energiei. Instrumentele aflate la îndemâna UE pentru atingerea acestor obiective constau în programe de susţinere a cercetării în domeniile fuziunii şi fisiunii nucleare, programe de ajutor structural în favoarea proiectelor de tehnologie energetică, stabilirea unor norme de integrare a Pieţei energetice şi de protecţie a mediului în materie de producţie şi consum de energie. Începând cu anii ’60, prima sursă de energie o constituie petrolul – care reprezintă 45% din consumul energetic total al UE, în timp ce gazele naturale satisfac 33% din necesar iar energia nucleară doar 16%. Principala problemă este garantarea unei aprovizionări constante, suficientă, fiabilă şi la un preţ rezonabil. Securitatea aprovizionării este de aceea esenţială, motiv pentru care astăzi se caută alternative la petrolul din Golful Persic, cea mai atractivă fiind oferta de petrol şi gaze din Caucaz. Un pas important pe linia stabilirii unor obiective comune şi a unui cod de conduită în domeniul energetic între statele de pe continent îl constituie semnarea la Lisabona, în decembrie 1994, de către 45 de state, a Cartei Europene a Energiei.

Politica industrială

Obiectivul acestei politici vizează ameliorarea

competitivităţii industriei europene. Tratatul de la Maastricht este cel care a furnizat o bază juridică pentru politica industrială comunitară, permiţând Comisiei Europene să propună măsuri specifice de creştere a performanţelor industriei europene, însă decizia finală aparţine Consiliului UE, care se pronunţă cu unanimitate de voturi. Politica industrială a UE cuprinde măsuri globale de dezvoltare şi stabilizare a Pieţei Interne şi de realizare a Uniunii Economice şi Monetare (UEM), măsuri de politică comercială externă (antidumping, acorduri comerciale bi şi multilaterale în diferite sectoare industriale), măsuri de politică socială şi regională, măsuri în domeniul concurenţei şi de consolidare a cooperării între întreprinderile europene. Necesitatea unei politici industriale la nivel comunitar s-a impus datorită performanţelor reduse pe piaţa mondială a industriei europene, politicile industriale naţionale nemaifiind în măsură să răspundă cerinţelor impuse de concurenţa actuală. Procesul de restructurare industrială este corelat cu fenomenul de interdependenţă economică, astfel încât soluţia optimă a acestor probleme o constituie o abordare coordonată a lor, la nivel comunitar, sprijinită de o serie de programe : ESPRIT (program strategic de cercetare şi dezvoltare în domeniul tehnologiei informaţiei), RACE (cercetare şi dezvoltare în telecomunicaţii) şi EUREKA (agenţie europeană de coordonare a cercetării).

Politica de protecţie a mediului

Obiectivul acestei politici îl constituie protecţia mediului şi sănătăţii publice, utilizarea raţională a resurselor naturale şi promovarea la nivel internaţional a unor măsuri vizând soluţionarea problemelor de mediu de dimensiune regională sau mondială. Instrumentele sale sunt o serie de

dispoziţii legislative comunitare, cu precădere directive, prin care se stabilesc norme privind calitatea mediului (niveluri de poluare), norme aplicabile proceselor industriale (norme de emisie, concepţie şi exploatare), norme aplicabile produselor (limite de concentraţie sau de emisie). La acestea se adaugă programele de acţiune în favoarea protecţiei mediului şi cele de ajutor financiar. Deşi Tratatele originare nu prevedeau competenţe comunitare în acest domeniu, dezvoltarea politicii comune de protecţie a mediului s-a impus deoarece poluarea este un fenomen transfrontier împotriva căruia nu se poate lupta eficient doar la nivel naţional. În 1992 a fost creat un instrument financiar unic pentru protecţia mediului – LIFE – care integrează toate fondurile comunitare ce acţionează în acest domeniu (a se vedea «   »).

Politica regională

Conceptul de « Politică regională » defineşte la nivelul UE un ansamblu de politici structurale menite să promoveze reducerea şi eliminarea disparităţilor între diferitele regiuni ale statelor membre, în scopul asigurării unei dezvoltări armonioase a întregului spaţiu comunitar. Instrumentele folosite în acest scop sunt fondurile structurale (FEDER, FSE, FEOGA – Orientare, IFOP) şi Fondul de Coeziune (pentru finanţarea proiectelor în domeniul protecţiei mediului şi al infrastructurii de transporturi). În materie de politici structurale, demersul comunitar constă pe de o parte în a propune şi acordă stimulente financiare, iar pe de altă parte în coordonarea politicilor statelor membre. Pentru detalii, a se vedea « Fondurile structurale ».

Politica socială

Obiectivul acestei politici îl constituie ameliorarea condiţiilor de viaţă şi de lucru, promovarea egalităţii de şanse şi asigurarea unei protecţii sociale minimale în interiorul spaţiului comunitar. Pentru aceasta, UE are la îndemână Fondul Social European (FSE), o serie de programe comunitare şi normele juridice din Tratat care completează legislaţiile naţionale. Dimensiunea socială a Pieţei Interne comunitare a impus instaurarea unui « dialog social » între partenerii sociali reuniţi la nivelul UE. Conceptul a fost introdus în 1985 prin Actul Unic European şi semnifică faptul că partenerii sociali trebuie să participe la realizarea Pieţei Interne şi la concretizarea dimensiunii sale sociale. Pentru a concretiza această « dimensiune socială », Consiliul European a adoptat în decembrie 1989 « Carta comunitară a drepturilor sociale fundamentale ale lucrătorilor » (acceptată atunci de 11 din cele 12 state membre, deoarece Marea Britanie a refuzat semnarea documentului). Tratatul de la Maastricht a lărgit competenţele Comunităţii în domeniul social, a extins acţiunea FSE şi a introdus un nou capitol privind educaţia şi formarea profesională. Consiliul European de la Essen, din decembrie 1994, a decis că statele membre trebuie să-şi coordoneze politicile şi acţiunile sociale, cu accent pe cinci domenii : promovarea investiţiilor în formarea profesională, realizarea unei creşteri economice care să genereze noi locuri de muncă, reducerea costurilor salariale indirecte, eficientizarea politicii forţei de muncă şi adoptarea unor măsuri ferme în favoarea grupurilor sociale puternic afectate de şomaj. Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Amsterdam, « Carta comunitară a drepturilor sociale fundamentale ale lucrătorilor » a fost acceptată de către toate cele 15 ţări membre ale UE, devenind astfel parte din

acquis-ul comunitar în domeniul social.

Politica în domeniul audiovizualului

Audiovizualul include radioul, televiziunea şi cinematografia, fiind principalul instrumemt de difuzare a culturii (de aici rolul său social). Dacă politica culturală rămâne esenţialmente în competenţa statelor membre, audiovizualul se supune dispoziţiilor comunitare ce reglementează Piaţa Internă, fiind considerat producător de bunuri şi servicii. Obiectivele politicii comune în domeniul audiovizualului sunt crearea unei pieţe europene pentru media, promovarea unei industrii de programe competitive şi introducerea normelor pentru televiziunea de înaltă definiţie. Eforturile Comunităţii Europene de a crea o piaţă europeană pentru audiovizual pleacă de la necesitatea de a veghea ca difuzarea programelor peste frontierele ţării de producţie să respecte regulile în vigoare în statul receptor. În acest scop, Consiliul UE a adoptat în octombrie 1989 « Directiva televiziune fără frontiere », care permite difuzarea liberă a programelor audiovizuale, în măsura în care acestea respectă un set de dispoziţii minimale şi ţin cont de obiectivele politicii culturale din celelalte ţări membre ale UE. Instrumentele de promovare a acestei politici sunt programele « Media ÎI » (promovarea dezvoltării industriei audiovizuale europene) – valabil până la sfârşitul anului 2000, după care va fi înlocuit de « Media plus », « Eureka 95 » (elaborarea normelor pentru televiziunea de înaltă definiţie) şi « Eureka audiovizual » (pentru promovarea infrastructurii în domeniul audiovizual).

Politica Externă şi de securitate Comună (PESC)

PESC desemnează un sistem de cooperare între statele membre UE în materie de politică externă şi securitate, constitutind « pilonul doi » al Uniunii Europene, alături de Comunitatea Europeană şi cooperarea în domeniile Justiţiei şi Afacerilor Interne (JAI). Obiectivul acestei politici îl constituie protejarea intereselor fundamentale ale statelor membre în materie de politică externă, independentă şi securitate a UE, cu perspectiva realizării unei politici de apărare Comună (art. J.4 din Tratatul de la Maastricht prevede că PESC va include toate aspectele legate de securitatea Uniunii, inclusiv eventuala realizare a unei politici comune de apărare care în timp ar putea duce la o apărare comună). Instrumentele la dispoziţia PESC sunt poziţiile şi acţiunile comune, armonizarea poziţiilor statelor membre în cadrul organizaţiilor internaţionale, demersuri şi misiuni exploratorii, asocierea unor instrumente diplomatice cu altele economice şi schimbul permanent de informaţii între statele membre în chestiuni de politică internaţională. În plan instituţional, PESC este organizată pe patru niveluri ierarhice : în vârf se află Consiliul European, care defineşte principiile şi orientările generale ; urmează Consiliul UE (în formula ce reuneşte miniştrii de externe), împreună cu Înaltul Reprezentant pentru PESC (care este şi Secretar General al Consiliului) şi Preşedinţia în exerciţiu a UE ; nivelul trei este reprezentat de Comitetul Politic (COPO) format din directorii politici din ministerele de Externe ale ţărilor UE şi de COREPER (COPO verifică conţinutul PESC, iar COREPER asigură coordonarea tehnică şi a aspectelor ce ţin de competenţa comunitară) ; ultimul nivel îl constituie grupurile de lucru, formate din experţi naţionali (sunt aprox. 20 astfel de grupuri pe diferite domenii : Orientul Mijlociu, Europa de Est, OSCE etc.).Tratatul de la Amsterdam prevede

în plus realizarea unei politici de apărare comună ca parte a PESC (ca o consecinţă a acestei prevederi, Consiliul European de la Helsinki, din decembrie 1999, a decis crearea unui corp militar operaţional european de 60000 oameni, care să poată fi folosit în operaţiuni « de tip Petersberg » – restabilirea şi păstrarea păcii în zone de conflict, acţiuni umanitare), înfiinţarea unei « Unităţi de planificare politică şi alertă rapidă » (menită să asigure coerenţă politicii externe cu celelalte politici comunitare) şi instituţionalizarea unei structuri de cooperare între preşedinţia UE, Înaltul reprezentant pentru PESC şi Comisia Europeană, cu asocierea Parlamentului European în procesul de adoptare a resurselor financiare ale PESC.

Preferinţe generalizate (sistem)

Sistemul preferinţelor generalizate (cunoscut şi că Sistemul generalizat de preferinţe – SGP) îşi are originea în revendicările unor ţări din lumea a treia, făcute în cadrul Conferinţei ONU pentru comerţ şi dezvoltare din 1963 (CNUCED), de a se permite accesul produselor manufacturate în aceste ţări pe pieţele statelor industrializate, cu exonerarea totală sau parţială de taxe vamale. Comunitatea Europeană este prima entitate care a instituit în iulie 1971 o schemă de preferinţe generalizate valabilă până în 1980, după care a fost prelungită pe perioade de câte zece ani (1981 – 1990 şi 1991 – 2000). Caracterul general al preferinţelor semnifică faptul că acestea sunt acordate, în principiu, de către ansamblul ţărilor dezvoltate tuturor ţărilor în curs de dezvoltare. În virtutea principiului nereciprocităţii, statele dezvoltate au acceptat să acorde concesii tarifare celor în curs de dezvoltare fără contrapartidă, fiind vorba deci de o excepţie

de la regimul clauzei naţiunii cele mai favorizate.

Prioritatea normei comunitare (principiu)

Prioritatea normei de drept comunitar este un principiu conform căruia în caz de conflict sau incompatibilitate între norma comunitară şi dreptul naţional al statelor membre UE, norma comunitară are prioritate şi se aplică. În absenţa unei stipulări exprese în Tratat, prioritatea dreptului comunitar în faţa dreptului naţional a fost consacrată prin jurisprudenţa CJCE. Conform Curţii de Justiţie, judecătorul naţional însărcinat cu aplicarea dispoziţiilor dreptului comunitar are obligaţia de a asigura efectul deplin al acestora, inclusiv prin neaplicarea oricărei dispoziţii contrare din legislaţia naţională a ţării respective, chiar dacă legea naţională a fost adoptată ulterior intrării în vigoare a normei comunitare, fără să aştepte ca norma naţională incriminată să fie mai întâi abrogată.

Principii structurale ale dreptului comunitar

Acestea se referă atât la structura instituţională a UE cât şi la raporturile ce se stabilesc între Uniune şi statele sale membre. În plan instituţional, Uniunea Europeană nu are o schemă de organizare clasică, fiind vorba mai degrabă de un model sui-generis, de aceea este meritul Curţii de Justiţie a CE de a fi pus în lumină cele câteva principii ce reglementează organizarea instituţională a UE. Nici în ceea ce priveşte relaţiile Uniunii cu statele membre Tratatele nu conţin o delimitare clară a competenţelor, astfel încât a revenit tot judecătorului comunitar sarcina de a construi conceptele indispensabile funcţionării acestui mecanism. O clasificare a principiilor structurale se prezintă astfel:principiul reprezentării intereselor ; principiul

echilibrului instituţional ; principiul autonomiei instituţiilor ; principiul colaborării loiale între instituţii ; principiul repartizării competenţelor între statele membre şi instituţiile UE ; principiul subsidiarităţii.

Principiul reprezentării intereselor

Principiul ales de către părinţii fondatori ai Comunităţilor Europene pentru organizarea acestor structuri (CECO, CEE şi CEEA) nu este cel al separaţiei puterilor ci cel al reprezentării intereselor. Fiecare instituţie comunitară este reprezentanta unui interes specific, în apărarea căruia acţionează în cadrul procesului decizional, în limitele stabilite prin Tratate. Curtea de Justiţie a CE asigură, în conformitate cu articolul 146 CEE, respectarea ordinii de drept ; Consiliul este instituţia prin intermediul căreia statele membre intervin în funcţionarea Uniunii Europene ; Comisia reprezintă interesul general ; Parlamentul European este reprezentantul popoarelor statelor membre. Procesul decizional este astfel condiţionat de un ansamblu de interese. Atunci când autorii Tratatelor au considerat că într-un anumit domeniu, datorită implicaţiilor pentru suveranitatea naţională, interesele statelor membre ar trebui să aibă prioritate, ei au încredinţat puterea de decizie Consiliului, care se poate pronunţa prin vot cu majoritate simplă, majoritate calificată sau unanimitate, în funcţie de importanţa problemei aflată în discuţie. Votul cu majoritate simplă este relativ rar întâlnit ; cel cu majoritate calificată, devenit astăzi cel mai frecvent mod de a lua decizia în Consiliu, intervine atunci când se estimează că interesele naţionale trebuie conciliate cu interesele statelor membre, el conferind propunerii Comisiei o valoare sporită ; votul cu unanimitate a fost menţinut în

domeniile considerate încă sensibile pentru suveranitatea naţională a fiecărui stat membru. În sfârşit, există ipostaze în care interesul general predomină, caz în care Comisia Europeană intervine singură, mai ales în calitate de « gardian al Tratatului ». Rezultă deci că fiecare domeniu în care intervine reglementarea comunitară posedă propria sa procedură de decizie în funcţie de interesele aflate în joc (tipologia acestora fiind totuşi limitată), de unde importanţa pe care o are în dreptul comunitar stabilirea corectă a bazei juridice, cu alte cuvinte identificarea articolului din Tratat care stă la baza adoptării actului respectiv de legislaţie secundară sau a acţiunii comunitare avută în vedere, pentru că el determină procedura ce va fi aplicată.

Principiul echilibrului instituţional

Respectarea echilibrului instituţional înseamnă că fiecare instituţie comunitară trebuie să-şi exercite competenţele astfel încât să nu afecteze de o manieră negativă atribuţiile celorlalte structuri ale Uniunii Europene. Se urmăreşte astfel ca echilibrul stabilit prin Tratatele originare între actorii comunitari să nu fie modificat printr-un transfer de atribuţii de la o instituţie către alta. Principiul interzice orice delegare de competenţe de la o instituţie la un organism extern sau către o altă instituţie comunitară, dacă această delegare modifică echilibrul inter-instituţional.

Principiul autonomiei instituţiilor

În cadrul atribuţiilor ce le-au fost conferite, instituţiile Uniunii Europene au posibilitatea de a se organiza intern în mod liber. Deşi Curtea de Justiţie a CE a consacrat principiul autonomiei instituţionale, acesta comportă totuşi anumite limitări menite să evite situaţii care ar putea duce la

perturbarea funcţionării altor instituţii comunitare datorită utilizării lor excesive. Problema s-a pus în mod particular la stabilirea locului de desfăşurare a reuniunilor Parlamentului European. În lipsa unei reglementări definitive, de către statele membre ale UE, a sediului său (conform articolului 216 CEE), Parlamentul European (al cărui Secretariat General este la Luxemburg) a încercat o alunecare progresivă a activităţilor sale spre Bruxelles, apropierea geografică de Consiliu şi Comisie (ambele au sediul în capitala Belgiei) permiţând PE să fie mai aproape de centrele de decizie şi execuţie comunitară. Sesizată, Curtea de Justiţie a CE a hotărât că Parlamentul European poate decide de a afecta, în diferitele sale sedii de lucru personalul indispensabil, însă este interzis să-şi transfere total sau parţial secretariatul, ceea ce face că în prezent această instituţie să aibă Secretariatul General la Luxemburg, sesiunile ordinare la Strasbourg, iar sesiunile extraordinare, lucrările în comisiile parlamentare de specialitate şi grupurile politice la Bruxelles. În acest fel, limitele autonomiei de organizare internă au fost bine precizate : prin această libertate nu trebuie să se modifice echilibrul instituţional sau repartizarea competenţelor între Uniunea Europeană şi statele sale membre. În acelaşi timp, nu se poate deroga de la modalităţile de funcţionare ale unei instituţii dacă aceste modalităţi sunt expres prevăzute în Tratat.

Principiul colaborării loiale între instituţii

Nici Tratatele originare şi nici Tratatele de la Maastricht şi Amsterdam nu consacră explicit principiul colaborării loiale între instituţii, însă Curtea de Justiţie a Comunităţilor Europene a interpretat articolul 5 CEE în

sensul că acesta creează o obligaţie de cooperare loială între statele membre şi instituţiile comunitare. Astfel, articolul 5 CEE, preluat şi în Tratatele de la Maastricht şi Amsterdam, stipulează că : « Statele membre vor lua toate măsurile necesare pentru a asigura îndeplinirea obligaţiilor stabilite prin Tratat sau rezultate din acţiuni ale instituţiilor comunitare. Ele vor facilita îndeplinirea sarcinilor Comunităţii şi se vor abţine de la orice acţiune ce ar putea împiedica atingerea obiectivelor Tratatului ». Principiul cooperării loiale impune instituţiilor nu doar să-şi respecte reciproc competenţele, ci şi să pună la punct proceduri menite să asigure bună desfăşurare a procesului decizional.

Principiul repartizării competenţelor

Deoarece dinamismul integrării europene determină modificări permanente ce împiedică stabilirea unei « liste » definitive de competenţe, Uniunea Europeană nu cunoaşte sistemul clasic de atribuire a competenţelor folosit de către statele federale, unde se ştie clar care sunt atribuţiile instituţiilor federale şi care cele ale statelor ce compun federaţia. Se pune atunci întrebarea dacă Comunitatea dispune doar de competenţe explicit atribuite prin Tratat, sau poate să-şi extindă aria de acţiune şi la alte domenii ce nu i-au fost rezervate de la început. Jurisprudenţa Curţii de Justiţie a CE a consacrat « teoria puterilor implicite », conform căreia Comunitatea dispune de competenţele necesare realizării obiectivelor rezultate din competenţele expres prevăzute în Tratat. În mod concret, Comunitatea Europeană putea astfel să-şi vadă recunoscute competenţele externe ori de câte ori adopta, pentru punerea în practică a unui obiectiv stipulat în Tratat, dispoziţii prin care sunt instaurate noi reguli comune pentru statele sale membre. În

plan operaţional, trebuie făcută distincţie între competenţele exclusive şi competenţele concurente. În principiu, Uniunea Europeană dispune de competenţe concurente, competenţele exclusive constituind excepţia. Competenţa exclusivă implică faptul că Uniunea este singura care poate interveni, orice intervenţie a statelor membre fiind deci exclusă. Curtea de Justiţie a CE a reţinut că UE dispune de competenţe exclusive în două domenii : politică comercială şi conservarea resurselor biologice ale mării. În ceea ce priveşte competenţele concurente, acestea sunt exercitate în conformitate cu principiul preemţiunii comunitare : statele membre îşi pastrează competenţa atâta timp cât Comunitatea nu şi-a exercitat propria sa competenţă, însă în momentul în care Comunitatea stabileşte reglementări în domeniul respectiv statele membre pierd orice competenţă de a legifera la acelaşi nivel. Principiul preemţiunii comunitare este subordonat principiului subsidiarităţii.

Principiul subsidiarităţii

Conceptul de subsidiaritate îşi are originea în doctrina socială a bisericii care are în vedere organizarea relaţiilor între diferitele grupuri sociale şi afirmă principiul conform căruia colectivităţile mari nu trebuie să intervină la nivelul colectivităţilor mici decât în probleme ce pot fi mai bine soluţionate la eşalonul superior, cu alte cuvinte « centrul » nu intervine decât de o manieră subsidiară în raport cu colectivităţile de bază. Ideea este preluată într-un raport al Comisiei Europene din 26.06.1975, în care se spune că : « Uniunea Europeană nu trebuie să conducă la realizarea unui super-stat centralizat. În consecinţă şi în conformitate cu principiul subsidiarităţii, nu vor fi atribuite Uniunii decât

sarcinile pe care statele membre nu le vor putea îndeplini în mod eficace ». Definiţia de mai sus reprezintă ceea ce se numeşte « subsidiaritatea iniţială». După adoptarea Tratatului de la Maastricht, principiul subsidiarităţii este menţionat în acest document (formula fiind preluată şi în Tratatul de la Amsterdam) în articolul 3B art. 5 TCE – versiunea consolidată), în forma următoare : « Comunitatea acţionează în limita competenţelor şi a obiectivelor ce-i sunt conferite prin Tratat. În domeniile ce nu ţin de competenţa sa exclusivă, Comunitatea nu intervine – conform principiului subsidiarităţii – decât în măsura în care obiectivele acţiunii avute în vedere nu pot fi realizate de o manieră suficientă de către statele membre, ele fiind – datorită dimensiunilor şi efectelor la care dau naştere – îndeplinite mai bine printr-o acţiune la nivel comunitar ».

Privilegii şi imunităţi ale Comunităţii Europene

Comunitatea Europeană este o entitate dotată cu personalitate juridică ce îi permite să beneficieze de un regim de privilegii şi imunităţi caracteristic organizaţiilor internaţionale, cu o serie de elemente de originalitate. Un protocol unic, încheiat în 1967 şi anexat Tratatului de fuziune a instituţiilor celor trei Comunităţi originare, stipulează că localurile şi clădirile Comunităţii Europene sunt inviolabile şi statul gazdă nu poate interveni în interiorul acestora. Bunurile aparţinând Comunităţii beneficiază de protecţie din partea ţării gazdă, iar arhivele sale sunt inviolabile. Comunitatea Europeană se bucură de imunitate fiscală, iar bunurile sale destinate uzajului oficial sunt scutite de taxe vamale. Pentru comunicaţiile oficiale şi transferul documentelor, instituţiile comunitare beneficiază pe teritoriul statelor membre UE de tratamentul acordat

misiunilor diplomatice. Deputaţii europeni se bucură de inviolabilitate pe durata mandatului lor, iar funcţionarii şi agenţii Comunităţii au imunitate de jurisdicţie pentru actele îndeplinite în exerciţiul funcţiunii. Lor şi familiilor lor nu li se aplică dispoziţiile ţării gazdă privind regimul străinilor, pot importa în regim de franciză mobilierul necesar locuinţei personale şi îl pot exporta la plecarea din ţara respectivă. Funcţionarii şi agenţii comunitari sunt scutiţi de la plata impozitelor naţionale din statul de reşedinţă, dar plătesc un impozit comunitar. Misiunile ţărilor terţe acreditate pe lângă Comunitatea Europeană (iar nu pe lângă UE, deoarece UE nu are încă personalitate juridică) se bucură pe teritoriul statului gazdă de imunităţile şi privilegiile diplomatice acordate ambasadelor, iar Delegaţiile Comisiei Europene în ţări terţe beneficiază pe bază de reciprocitate de acelaşi tratament.

Proceduri (procesul decizional)

Procedurile de decizie în cadrul instituţiilor comunitare pot fi grupate în două categorii, în funcţie de finalitatea lor. Avem astfel de-a face cu proceduri legislative, menite să asigure cadrul legal de desfăşurare a procesului de legiferare de la prezentarea propunerii de către Comisia Europeană şi până în momentul deciziei finale a Consiliului – luată într-o serie de cazuri împreună cu Parlamentul European, care devine astfel norma comunitară (regulamente, directive, decizii, recomandări, opinii). Procedurile legislative cuprind **avizul consultativ, avizul conform, procedura de cooperare şi pe cea de codecizie**. A doua categorie o constituie procedura bugetară, prin care se adoptă bugetul Uniunii Europene, în derularea căreia cele trei instituţii comunitare fac proba abilitaţii lor în a-şi

impune interesele şi punctele de vedere. Referitor la procedurile legislative, a se vedea « Aviz », « Cooperare » şi « « Codecizie ». Referitor la **procedura bugetară**, complexitatea acestei proceduri, delicatele negocieri între cele trei instituţii (Comisie, Consiliu, Parlament European) pe care aceasta le generează precum şi miza aflată în joc (repartizarea bugetului comunitar pe anul respectiv, suma fiind de ordinul a 85 miliarde EURO/an pentru exerciţiul bugetar din perioada 2000-2006), au făcut ca ea să fie considerată un fel de « procedură bizantină », în sensul că pentru a-şi atinge scopul – respectiv impunerea punctului de vedere propriu – actorii implicaţi recurg la toate mijloacele pe care le au la îndemână, de la persuasiune la presiune asupra celorlalte instituţii, totul desfăşurându-se însă într-un cadru legal, reglementat de Tratat. Schematic vorbind, procedura bugetară cuprinde două lecturi. Prima lectură debutează cu pregătirea, de către Comisia Europeană, a proiectului de buget, pe care trebuie să-l înainteze Consiliului Până la 1 septembrie. Consiliul îl poate adopta, cu majoritate calificată, în forma în care i-a fost prezentat, sau îl modifică (tot cu majoritate calificată) până la data de 5 octombrie, După care îl trimite Parlamentului European. Din acest moment între cele două instituţii (Consiliul şi Parlamentul) începe o etapă numită « de concertare » în care se încearcă ajungerea la un numitor comun, în urma căreia Parlamentul are trei alternative : adoptă proiectul de buget cu majoritatea simplă a membrilor săi, păstrează tăcerea timp de 45 zile – după care bugetul se consideră de asemenea adoptat, sau poate cere modificarea proiectului de buget prezentat. În această din urmă situaţie intrăm în cea de-a doua lectură, în care procedura diferă după cum este vorba de amendamente ce modifică cheltuielile obligatorii

sau pe cele neobligatorii (cheltuielile obligatorii cuprind cheltuielile făcute pentru politicile comunitare consacrate – politica agricolă comună, politică comercială comună, fondurile structurale etc., în timp ce cheltuielile neobligatorii se referă la politici noi, cheltuieli administrative, de personal, deplasări etc.). Atunci când Parlamentul propune modificări la cheltuielile neobligatorii (cu majoritate absolută), proiectul este retrimis Consiliului, care are la dispoziţie 15 zile pentru a decide : dacă acceptă aceste amendamente sau pastrează tăcerea, atunci modificările PE sunt incluse în proiectul de buget care se consideră astfel definitiv adoptat. Consiliul poate însă modifica amendamentele Parlamentului prin votul majorităţii sale calificate (62 voturi dintr-un total de 87, obţinute prin votul pozitiv al cel puţin 10 ţări membre), caz în care, în următoarele 15 zile, Parlamentul European îşi poate impune definitiv punctul de vedere prin votul a două treimi din totalul membrilor săi (417 din 626 deputaţi). Dacă Parlamentul cere modificarea cheltuielilor obligatorii (cu votul majorităţii absolute), soluţia diferă după cum aceste propuneri modifică totalul cheltuielilor obligatorii sau doar distribuirea lor. Când nu se modifică suma pe ansamblu ci doar maniera de repartizare a banilor, Consiliul are la dispoziţie 15 zile pentru a respinge, cu majoritate calificată, amendamentele PE, în caz contrar acestea considerându-se adoptate. Dacă însă Parlamentul propune creşterea cheltuielilor totale obligatorii, atunci Consiliul poate accepta acest lucru doar în mod expres, prin votul majorităţii calificate ; dacă tace timp de 15 zile, amendamentele se consideră respinse. Parlamentul European poate însă face şi o respingere globală a bugetului, motivată, prin votul a două treimi din totalul membrilor săi.

R.

Raportul Cecchini

Raportul Cecchini, realizat în anul 1988 de un colectiv condus de profesorul italian cu acelaşi nume, este un studiu realizat la cererea Comisiei Europene privind încheierea procesului de realizare a Pieţei Interne comunitare unice până la sfârşitul anului 1992. Raportul analizează impactul economic al Pieţei Interne, pronosticând o creştere economică pe termen lung şi consolidarea gradului de competitivitate al Comunităţii Europene pe piaţa mondială. Conform acestui document, eliminarea obstacolelor în calea schimburilor economice (controlul la frontiere, obstacolele tehnice, barierele fiscale) urma să permită o economie de aproximativ 200 miliarde ECU, o reducere a preţurilor la consumator, o creştere Economică sporită şi crearea a cel puţin 1,8 milioane de noi locuri de muncă în următorii câţiva ani, prognoză de altfel confirmată în mare parte de evoluţiile ulterioare ale Uniunii Europene.

Raportul Delors

Consiliul European de la Hanovra, din iunie 1988, a însărcinat un comitet condus de către preşedintele de atunci al Comisiei Europene, Jacques Delors, să elaboreze un raport privind etapele concrete ce trebuiau parcurse pentru crearea unei Uniuni Economice şi Monetare (UEM), obiectiv aflat pe agenda Comunităţilor Europene încă de la începutul anilor ’70, odată cu prăbuşirea Sistemului Bretton-Woods (pentru alte detalii, a se vedea « Raportul Werner » şi « Sistemul Monetar European »). Comitetul, format din preşedinţii sau guvernatorii băncilor centrale din ţările comunitare, şi-a prezentat raportul la 17.04.1989. Acest document, cunoscut şi ca « Raportul Delors », propunea

realizarea UEM în trei etape, ultima conţinând fixarea irevocabilă a parităţilor de schimb între monedele ce compuneau ECU, introducerea unei monede unice care să înlocuiască monedele naţionale şi crearea unei Băncii Centrale Europene independente, responsabilă cu elaborarea politicii monetare în întreg spaţiul UE (a se vedea în acest sens « Uniunea Economică şi Monetară »).

Raportul Spaak

A se vedea « Comitetul Spaak »

Raportul Spinelli

Numit adesea şi « Proiectul Spinelli », acesta reprezintă un proiect de Tratat al Uniunii Europene adoptat în februarie 1984 de către Parlamentul European sub forma unei rezoluţii, la iniţiativa eurodeputatului comunist italian Altiero Spinelli. Raportul Spinelli nu se limita la o simplă modificare a Tratatelor comunitare originare, ci propunea un Tratat nou care să instituie o uniune politică între statele CEE. Această construcţie nu era un model de stat federal, deoarece ţările membre păstrau o parte din suveranitatea naţională, dar imagina un proces progresiv de federalizare a spaţiului comunitar. Printre alte idei novatoare, Raportul Spinelli propunea şi introducerea « cetăţeniei UE » pentru resortisanţii statelor membre. Deşi acest proiect nu a putut fi concretizat în practică, el a avut totuşi o influenţă considerabilă asupra evoluţiei ulterioare a Europei comunitare.

Raportul Tindemans

Raport-bilanţ prezentat în anul 1975 de către primul

ministru belgian Leo Tindemans, prin care se consemna eşecul « Planului Werner » de realizare a Uniunii Economice şi Monetare (UEM) şi se propunea elaborarea unui alt plan cu acelaşi obiectiv dar care să ia în consideraţie noile condiţii interne şi internaţionale în care evoluau Comunităţile Europene. Persistenţa şi adâncirea crizei economice mondiale precum şi amplificarea divergenţelor dintre ţările CEE nu au permis relansarea unui nou program privind realizarea UEM, aşa cum propunea « Raportul Tindemans ».

Raportul Werner

Pe baza hotărârilor adoptate de Conferinţa la nivel înalt a CEE, de la Haga, din decembrie 1969, a fost elaborat şi aprobat un plan concret de realizare treptată, în decursul unei perioade de zece ani (1971 – 1980), a unei Uniuni Economice şi Monetare (UEM) a ţărilor membre CEE. Proiectul, denumit « Planul (raportul) Werner », După numele primului ministru luxemburghez sub preşedinţia căruia a fost adoptat, avea drept obiective asigurarea funcţionării celor « patru libertăţi », transferarea la nivel comunitar a competenţelor de politică economică, comercială, financiară şi monetară, asigurarea convertibilităţii depline a monedelor ţărilor CEE şi introducerea unei monede unice comunitare.

Recomandare

A se vedea « Acte ale instituţiilor comunitare ».

Recunoaşterea reciprocă a legislaţiilor

Armonizarea legislativă la nivelul ţărilor membre ale

UE se realizează prin două modalităţi : a fost demarat un proces de creare a unor norme noi, comune şi obligatorii pentru toate statele Uniunii Europene, iar până la atingerea acestui stadiu se aplică principiul recunoaşterii reciproce a legislaţiilor în vigoare în aceste ţări. Armonizarea legislativă are drept scop eliminarea obstacolelor din funcţionarea Pieţei Comune, datorate existenţei unor dispoziţii naţionale divergenţe. Recunoaşterea reciprocă a dispoziţiilor sau specificaţiilor legislative presupune echivalenţa dispoziţiilor sau calificărilor profesionale ce au acelaşi scop în diferite state membre ale UE. Cu titlu de exemplu, în baza acestui principiu orice produs fabricat legal şi pus în circulaţie într-un stat membru poate fi comercializat fără restricţii în tot spaţiul comunitar.

Recunoaşterea reciprocă a diplomelor

Recunoaşterea reciprocă a diplomelor constituie mijlocul privilegiat pentru asigurarea liberei circulaţii a persoanelor, permiţând resortisanţilor comunitari să-şi pună în valoare formaţia şi calificarea profesională pentru a putea lucra oriunde pe teritoriul comunitar. Articolele 43 şi 47 TCE (versiunea consolidată) consacră libertatea persoanelor fizice juridice care exercită profesii independente de a se stabili şi a presta servicii. Acest principiu era însă dificil de pus în aplicare atâta timp cât statele membre reglementau accesul la anumite profesii prin solicitarea îndeplinirii unor condiţii printre care cea mai importantă o constituia prezentarea unei diplome care să ateste pregătirea profesională, în caz contrar cererea de autorizare a exercitării profesiei fiind refuzată. Statele membre au optat pentru o armonizare profesie cu profesie însă, în faţa încetinelii cu care se adoptau aceste directive

sectoriale la nivel comunitar, Consiliul UE a decis să pună în practică un sistem general de recunoaştere reciprocă a diplomelor, destinat să asigure acest lucru pentru orice diplomă ce atestă o formaţie profesională de minimum trei ani. O astfel de diplomă, pentru a fi recunoscută, trebuie să fie eliberată de către autorităţile competente dintr-un stat membru, posesorul ei să fie resortisant al unui stat comunitar, iar profesia pe care vrea să o exercite să fie reglementată în ţara gazdă.

Recursul în neîndeplinirea obligaţiilor de către statele membre UE

Ca orice ordine de drept, şi ordinea juridică comunitară constituie un sistem coerent de protecţie juridică prin care se asigură aplicarea dreptului comunitar. Instituţiile însărcinate cu supravegherea funcţionării acestui sistem sunt CJCE şi Tribunalul de Primă Instanţă. Instituţiile UE şi statele membre au la îndemână o serie de mijloace de recurs în justiţie prin care pot impune persoanelor fizice şi juridice – inclusiv ţărilor UE, respectarea normelor comunitare. Recursul în neîndeplinirea obligaţiilor de către statele membre serveşte la constatarea faptului că un stat al UE nu şi-a respectat obligaţiile ce-i revin în virtutea dreptului comunitar. Dată fiind gravitatea unei astfel de acuzaţii, înainte de sesizarea CJCE are loc o procedură prin care statul membru în culpă are posibilitatea să se apere. Dacă această procedură nu este suficientă pentru clarificarea problemelor în litigiu, Comisia Europeană sau un alt stat membru pot introduce un recurs pentru violarea Tratatului. CJCE constată dacă violarea în cauză este sau nu reală; dacă da, atunci ţara vinovată este ţinută să pună capăt fără întârziere încălcării normelor comunitare, în caz

contrar riscând să suporte plata unor amenzi, conform art. 228 TCE (versiunea consolidată).

Recursul în anulare

Reglementat de art. 230 TCE (versiunea consolidată), acest recurs vizează anularea actelor juridice cu caracter obligatoriu emise de Consiliul UE şi Comisia Europeană, putând fi fondat pe incompetenţa instituţiilor, pe violarea formelor substanţiale, a dreptului originar sau derivat ori pe deturnarea de putere. Recursul în anulare poate fi introdus de către statele membre, Comisie sau Consiliu şi, în măsura în care au loc violări ale drepturilor ce-i sunt conferite prin Tratat, de către Parlamentul European. Persoanele fizice şi juridice din statele membre UE nu pot introduce un astfel de recurs decât contra deciziilor comunitare ce le sunt direct destinate ori care le afectează direct şi individual. Dacă recursul în anulare este fondat, CJCE anulează actul în cauză cu efect retroactiv. În anumite cazuri, Curtea poate însă limita efectele anulării doar pentru perioada ce curge din momentul adoptării acestei hotărâri. Pentru recursul în anulare introdus de persoanele fizice şi juridice (altele decât statele membre şi instituţiile comunitare), competenţa aparţine Tribunalului de Primă Instanţă.

Recursul în carenţă

Acest recurs completează protecţia faţă de posibilitatea unor abuzuri din partea Comisiei Europene sau a Consiliului UE, deoarece el permite intentarea unei acţiuni în justiţie pentru omisiunea ilegală de a adopta un act comunitar. Acest recurs nu poate fi însă introdus înainte de derularea unei proceduri prealabile în cursul căreia partea reclamantă invită instituţia comunitară în cauză să adopte

actul respectiv. Dacă recursul în carenţă este introdus de către Consiliu, Comisie sau Parlamentul European, scopul său este de a constata că, violând Tratatul, Comisia sau Consiliul s-au abţinut să adopte un act juridic comunitar. În situaţia în care recursul este introdus de o persoană fizică sau juridică, obiectul acestuia se limitează la a solicita să se constate că, violând Tratatul, o instituţie comunitară a omis să adopte o decizie adresată reclamantului. În acest ultim caz competenţa aparţine Tribunalului de Primă Instantă. Hotărârea CJCE se limitează la a constata ilegalitatea omisiunii, fără a putea impune obligativitatea adoptării măsurii necesare. În practică însă, instituţia în cauză este ţinută să adopte măsurile ce decurg din hotărârea Curţii de Justiţie. Recursul în carenţă este reglementat de art. 232 TCE (versiunea consolidată).

Recursul în reparaţie

Numit şi « acţiune în reparaţie » (art. 235 şi 288 TCE consolidat), acest recurs dă cetăţenilor şi întreprinderilor comunitare care au suferit un prejudiciu de pe urma unei erori comise de către un funcţionar sau agent comunitar posibilitatea de a cere repararea prejudiciului printr-o acţiune în faţa CJCE. Tratatul nu reglementează decât parţial condiţiile angajării responsabilităţii UE, pentru celelalte situaţii aplicându-se principiile generale de drept din statele membre. Aceste principii au fost dezvoltate de către CJCE astfel încât, conform jurisprudenţei Curţii, obligaţia UE de a repara prejudiciul este supusă cumulativ următoarelor trei condiţii : să existe o acţiune ilegală a unei instituţii comunitare sau a unuia dintre agenţii săi în exercitarea

atribuţiilor (dacă este vorba de ilegalitatea unui regulament sau directive comunitare, nu este suficient ca acest act să fie ilegal, ci trebuie să fi avut loc o violare gravă şi manifestă a unei norme de drept care protejează persoanele fizice), prejudiciul să fie real şi să existe o legătură de cauzalitate între prejudiciul suferit şi acţiunea Comunităţii. Competenţa judecării recursului în reparaţie aparţine Tribunalului de Primă Instanţă.

Recursul funcţionarilor

Art. 236 TCE consolidat stipulează că pentru rezolvarea litigiilor născute în cadrul relaţiilor de muncă între Comunitate şi funcţionarii săi, în limitele Statutului funcţionarilor comunitari, aceştia din urmă se pot adresa instanţei comunitare. Competenţa soluţionării acestor litigii aparţine Tribunalului de Primă Instanţă.

Recursul prejudiciar

Numit şi « trimitere prejudiciară » şi reglementat de art. 234 TCE (versiunea consolidată), recursul prejudiciar conferă jurisdicţiilor naţionale posibilitatea de a face apel la CJCE atunci când o instanţă naţională dintr-un stat membru UE trebuie să aplice, într-un litigiu în care este sesizată, dispoziţii ale dreptului comunitar. În acest caz, instanţa naţională poate suspenda procedura şi cere CJCE să se pronunţe dacă actul adoptat de către instituţiile comunitare este valabil şi cum trebuie el interpretat. Curtea de Justiţie a CE răspunde printr-o hotărâre (iar nu printr-un simplu aviz) ce are caracter obligatoriu, deci trebuie respectată de către instanţa care a solicitat-o. Recursul prejudiciar nu este însă o procedură contencioasă destinată să rezolve un litigiu, aşa cum sunt celelalte proceduri de recurs descrise până acum,

ci reprezintă doar un element într-o procedură globală ce începe şi se sfârşeşte în faţa unei instanţe naţionale. Obiectivul recursului prejudiciar este acela de a garanta o interpretare uniformă a dreptului comunitar, asigurând astfel unitatea ordinii juridice comunitare.

Regulament

A se vedea « Acte ale instituţiilor comunitare ».

Reguli de origine

Determinarea ţării de origine a unui produs este adesea dificilă atunci când mai multe întreprinderi sunt implicate în diferitele etape de producţie. În acelaşi timp, stabilirea originii unei mărfi este importantă pentru funcţionarea normală a Pieţei Interne a UE, iar acest lucru se face prin codificarea unor reguli precise de origine. Reglementările comunitare în materie au drept scop evitarea situaţiilor în care întreprinderi din state terţe eludează dispoziţiile privind importul pe teritoriul ţărilor UE prin plasarea în spaţiul comunitar a unor etape din procesul de fabricaţie a produselor respective.

Resursele proprii ale Uniunii Europene

Instaurarea unui regim de resurse proprii destinat să asigure independenţă financiară a Comunităţii Europene a fost proiectat încă de la originea acesteia, După o logică integraţionistă. Art. 201 din Tratatul CEE însărcina Comisia Europeană să studieze în ce condiţii contribuţiile financiare ale statelor membre pentru bugetul comunitar, prevăzute în art. 200 CEE, puteau fi înlocuite prin resurse proprii provenite în primul rând din aplicarea unui tarif vamal

comun. Concepută ca o etapă esenţială şi ireversibilă a procesului de integrare politică, înlocuirea contribuţiilor financiare naţionale cu un sistem de resurse proprii a fost operată în anul 1970. În prezent, sistemul resurselor proprii cuprinde patru categorii de surse financiare pentru bugetul comunitar : prelevările agricole, taxele vamale, resursele provenind din aplicarea TVA şi resurse proprii prelevate din produsul naţional brut (PNB). Conform reglementărilor actuale, ansamblul resurselor proprii ale UE nu poate depăşi plafonul de 1,27% din totalul PNB al celor 15 state membre (stabilit prin Pachetul Delors ÎI), ceea ce înseamnă un buget comunitar anual de 85 – 90 miliarde Euro.

Restricţii cantitative

Restricţiile cantitative sunt un ansamblu de reguli şi măsuri administrative prin care se exclude total sau parţial importul, exportul sau tranzitul unuia sau mai multor produse, independent de criterii de ordin calitativ. Reglementate în cadrul acordurilor internaţionale cu vocaţie Economică (GATT/OMC sau OCDE), restricţiile cantitative în comerţul dintre ţările UE sunt interzise de către Tratatul Comunităţii Europene (TCE), care stipulează regulă liberei circulaţii a mărfurilor între statele comunitare.

Revizuirea Tratatelor

Art. 48 TUE (Tratatul Uniunii Europene) – versiunea consolidată a Tratatului de la Amsterdam, stipulează că guvernul oricărui stat membru sau Comisia Europeană pot propune Consiliului UE amendarea Tratatelor pe care este fondată UE. Dacă Consiliul UE, După consultarea Parlamentului European şi a Comisiei, emite un aviz în favoarea convocării unei Conferinţe a reprezentanţilor

guvernelor statelor membre (CIG), Preşedinţia Consiliului va convoca această Conferinţă în vederea determinării, de comun acord, a amendamentelor ce vor fi aduse Tratatelor. Banca Centrală Europeană (BCE) va fi de asemenea consultată în situaţia unor modificări în domeniul monetar.

S.

SAVE

SAVE este acronimul de la « **S**pecific **A**ctions for **V**igurous **E**nergy Efficiency » (« Acţiuni specifice pentru o eficienţă energetică sporită ») și reprezintă un program în favoarea utilizării eficiente a resurselor energetice ale UE şi de protecţie a mediului. Investiţiile acestui program au loc cu precădere în domeniul cercetării tehnice – în vederea stabilirii unor norme şi specificaţii tehnice în materie, în încurajarea dezvoltării infrastructurii pentru producerea energiei nepoluante ale cărei surse se regenerează, şi pentru crearea unor reţele prin care să se poată asigura coordonarea activităţilor energetice la nivel naţional şi comunitar – în vederea utilizării eficiente a energiei electrice.

Screening

Exerciţiu de examinare analitică a gradului de realizare de către ţările candiate la aderarea la UE (printre care şi România) a armonizării legislaţiilor naţionale cu normele dreptului comunitar. Realizarea unui screening (termen în limba engleză care are ca sinonim de conţinut în limba română « examinare analitică ») în vederea determinării progreselor statelor candidate pe linia preluării acquis-ului comunitar şi a măsurilor ce se impun pentru eliminarea deficienţelor constatate cu acest prilej a fost decisă de către Consiliul European de la Luxemburg, din decembrie 1997, în

cadrul hotărârii sale de a lansa un proces global, inclusiv şi evolutiv de lărgire a Uniunii Europene prin admiterea ţărilor din Europa Centrală şi de Est. Screening-ul a fost conceput în două etape : prima, multilaterală, desfăşurată în prima jumătate a anului 1998 şi la care au participat toate ţările candidate admise în proces, a avut un scop didactic, de explicare a acquis-ului comunitar, în timp ce a doua etapă, ce s-a desfăşurat în intervalul martie – septembrie 1999, a urmărit să identifice domeniile în care ţările candidate au făcut progrese sau, din contră, se confruntă cu dificultăţi în preluarea şi transpunerea legislaţiei comunitare. Exerciţiul de screening s-a desfăşurat pe 29 din cele 31 de capitole ce fac obiectul negocierilor de aderare (ultimele două capitole se referă la « probleme instituţionale » şi « diverse », nefiind necesar un proces de armonizare legislativă prealabilă şi deci nici screening).

Securitate socială

Ordinea juridică comunitară presupune şi o serie de reguli prin care se stabileşte un regim comun de securitate socială, în scopul protejării resortisanţilor statelor membre care se deplasează în spaţiul comunitar contra diferitelor riscuri sociale – boli, maternitate, invalididate, îmbătrânire, deces, accidente de muncă şi boli profesionale, şomaj. Acest ansamblu de reglementări a constituit un element esenţial pentru conturarea conceptului de « cetăţenie Europeană ». Armonizarea normelor naţionale în materie de securitate socială a fost impusă de buna funcţionare a Pieţei Interne comunitare, care garantează libertatea de stabilire şi de a presta servicii pe întreg teritoriul UE. Articolele 39 – 42 TCE prevăd, între altele, obligativitatea coordonării regimurilor naţionale în ceea ce priveşte drepturile lucrătorilor salariaţi

şi eliminarea oricărei discriminări bazată pe naţionalitate.

ediul instituţiilor

Conform art. 216 CEE (art. 289 TCE, versiunea consolidată), sediul instituţiilor comunitare este fixat de comun acord de către guvernele statelor membre. În momentul de faţă, situaţia sediilor instituţiilor UE se prezintă astfel : Comisia Europeană şi Consiliul UE au sediul la Bruxelles (Belgia) ; Parlamentul European are sediul principal la Strasburg (Franţa), unde îşi ţine cele 12 sesiuni anuale, Secretariatul General şi serviciile la Luxemburg, iar comisiile parlamentare şi grupurile politice funcţionează la Bruxelles (Belgia) ; Curtea de Justiţie şi Curtea de Conturi sunt la Luxemburg ; Comitetul Economic şi Social şi Comitetul Regiunilor – la Bruxelles ; Banca Centrală Europeană – la Frankfurt (Germania) ; Agenţia Europeană pentru Protecţia Mediului – în Danemarca ; Europol (precursorul unei viitoare poliţii comune europene) – în Olanda ; Observatorul pentru Droguri – în Portugalia ; Oficiul pentru Medicamente – în Marea Britanie ; Fundaţia Educaţiei Permanente – în Italia ; Oficiul de Formare pentru Ţările din Est – în Grecia ; Oficiul pentru Sănătate şi Protecţia Muncii – în Spania ; Oficiul de Inspecţie Veterinară – în Irlanda.

Societate anonimă Europeană (SAE)

Necesitatea restructurării la scară comunitară a întreprinderilor a căror activitate depăşeşte cadrul naţional presupune existenţa unor instrumente juridice adecvate. În acest sens, ideea creării unor societăţi europene a apărut încă de la înfiinţarea CEE, în 1958, însă dificultăţile datorate diferenţelor între dreptul naţional al ţărilor membre ale

Comunităţii Europene au făcut ca două proiecte succesive (1970 şi 1975) să fie abandonate. O nouă propunere de regulament ce definea statutul societăţii europene a fost adoptat de Consiliul UE abia în 1991. Conform acestuia, societatea anonimă europeană (SAE) nu poate fi constituită din persoane fizice, ci doar din societăţi sau alte entităţi de drept public său privat. Modalităţile de creare a unei SAE sunt : prin fuziune, pentru societăţile anonime ; prin crearea unei societăţi holding, pentru societăţile anonime şi cele cu răspundere limitată (SRL) ; prin crearea unei filiale comune, pentru companiile şi firmele constituite pe teritoriul UE în baza legii civile şi comerciale din statele membre ; şi prin transformarea unei societăţi anonime care are o filială sau un sediu într-un alt stat membru decât cel unde se află administraţia sa centrală. Caracterul european al SAE presupune că aceasta să fie constituită integral din societăţi ce au sediul statutar şi administraţia centrală pe teritoriul UE, iar cel puţin două din societăţile ce o compun să fie instalate în state membre diferite.

SOCRATES

Program de acţiune comunitară în domeniul formării, SOCRATES reuneşte de la începutul anului 1995 programele ERASMUS şi LINGUA pe care le completează cu măsuri în materie de educaţie şi tineret. În perioada 1995 – 1999, programul SOCRATES a beneficiat de un buget total în valoare de 850 milioane Euro consacrat unui număr de trei domenii prioritare : activităţi legate de învăţământul superior (schimburi de studenţi, recunoaşterea studiilor efectuate în străinătate), acţiuni în favoarea învăţământului preşcolar, primar şi secundar (proiecte şcolare comune, perfecţionarea profesorilor) şi acţiuni « transversale »

(producţia de material didactic, formarea profesorilor de limbi străine).

Societate informaţională

De la începutul anilor ’90, când a apărut acest concept, prin « societate informaţională» înţelegem ansamblul de posibilităţi şi oportunităţi economice, politice şi sociale create de explozia tehnologiilor din domeniul informaţiei şi comunicaţiilor. Creşterea volumului de date, texte, imagini şi sunete în sistem numeric (aşa-numita « « multimedia ») a antrenat o utilizare masivă a sistemelor de telecomunicaţii, a ordinatoarelor personale şi serviciilor de informaţii electronice. **Internetul**, reţeaua mondială ce permite schimbul de date, a devenit o platformă globală de comunicaţie. În «Cartea albă privind creşterea economică, competitivitatea şi ocuparea forţei de muncă», din 1993, UE a subliniat în mod explicit miza acestor noi forme de activitate, iar în 1994 Comisia Europeană a definit un plan de acţiune intitulat « Spre societatea informaţională în Europa » care propunea crearea în spaţiul comunitar a unui sistem de norme tehnice, juridice şi politice necesare punerii în practică a societăţii informaţioractică a societăţii informaţioan>

Spaţiul Economic European (SEE)

Spaţiul Economic European reprezintă un cadru de cooperare economică între statele membre UE şi cele ale AELS (în total 19 ţări), ce a intrat în vigoare la 1.01.1993. SEE are ca obiectiv extinderea acţiunii celor «patru libertăţ» comunitare (libera circulaţie a bunurilor, serviciilor, persoanelor şi capitalurilor) la ţările AELS (în prezent, în număr de patru : Norvegia, Islanda, Elveţia şi Liechtenstein),

în vederea asigurării accesului acestora la Piaţa Internă a UE. SEE a constituit şi un instrument de pregătire a aderării la UE a unora dintre statele AELS (Austria, Suedia şi Finlanda).

STABEX

STABEX reprezintă prescurtarea pentru « Sistemul de stabilizare a încasărilor la export pentru produsele agricole », adevărata piatră unghiulară a politicii de dezvoltare promovată de către UE faţă de ţările lumii a treia (a se vedea « Politica de dezvoltare »). Prin mecanismul sistemului STABEX, UE garantează ţărilor din Grupul Lomй (a se vedea « Convenţiile de la Lomй ») un venit minimal pentru aproximativ 40 de produse agricole exportate de aceste state. Dacă veniturile rezultate din aceste exporturi în anul în curs scad în raport cu media anilor precedenţi, UE compensează deficitul acordând acestor ţări subvenţii nerambursabile.

SYSMIN

Asemănător cu mecanismul STABEX, SYSMIN (« Sistemul de stabilizare a încasărilor la export pentru produsele miniere ») este un sistem prin care Uniunea Europeană finanţează, prin împrumuturi speciale, proiecte miniere specifice în ţările din Africa – Pacific – Caraibe (ACP). În caz de scădere a producţiei sau a exporturilor de materii prime minerale datorită dificultăţilor tehnice sau politice din aceste ţări, SYSMIN permite menţinerea rentabilităţii întreprinderilor în cauză şi evitarea reducerii veniturilor rezultate din exportul acestor produse.

Strategie de aderare

Strategia de aderare (numită uneori « strategie de pre-aderare », pentru a sublinia rolul său de pregătire a aderării) este un ansamblu de măsuri cu caracter politic, economic şi legislativ, care acoperă toate domeniile de activitate ce ţin de competenţa comunitară şi vizează satisfacerea de către statele ce doresc să devină membre ale UE a criteriilor de aderare stabilite de Consiliile Europene de la Copenhaga (iunie 1993) şi Madrid (decembrie 1995). Prima strategie de pregătire a ţărilor din Europa Centrală şi de Est pentru aderarea acestora la UE a fost adoptată de către Consiliul European de la Essen (Germania), în decembrie 1994. Aceasta era bazată pe trei elemente : punerea în aplicare a prevederilor Acordurilor europene încheiate de către UE cu ţările candidate, programul PHARE de asistenţă financiară şi dialogul structurat ce aşeza la aceeaşi masă toate statele UE şi ţările candidate pentru a discuta probleme de interes comun. România şi-a adoptat prima sa strategie proprie, având ca obiectiv pregătirea pentru admiterea în Uniunea Europeană, în iunie 1995, odată cu depunerea cererii de aderare la UE (aşa-numita « Strategie de la Snagov », După numele localităţii unde a avut loc elaborarea acestui document şi semnarea unei declaraţii de acceptare a obiectivului integrării europene de către toate forţele politice parlamentare ale momentului). Plecând de la propunerile formulate de către Comisia Europeană în « Agenda 2000 », Consiliul European de la Luxemburg, din decembrie 1997, a lansat « Strategia consolidată de pre-aderare » pentru candidaţii din Europa Centrală şi de Est, ale cărei principale elemente sunt : Acordurile europene, Parteneriatele pentru aderare împreună cu Programele naţionale de adoptare a acquis-ului comunitar (a se vedea « Parteneriat pentru aderare »), asistenţă financiară de pre-

aderare (programele PHARE, ISPA şi SAPARD – a se vedea « Fonduri de pre-aderare ») şi deschiderea accesului ţărilor candidate la programele şi agenţiile comunitare.

Subsidiaritate (principiu)

A se vedea « Principiul subsidiarităţii ».

Sistemul Monetar European (SME)

După dificultăţile majore cu care s-a confruntat în anul 1971 sistemul mondial ce reglementează ratele de schimb între diferitele monede, având ca monedă de referinţă dolarul nord-american – aşa-numitul « Sistem Bretton Woods », după numele localităţii unde au fost elaborate statutele Fondului Monetar Internaţional – dificultăţi care au dus la dezintegrarea acestuia, ţările vest-europene au început să se gândească la un sistem mai sigur şi mai adecvat noilor relaţii stabilite în cadrul Comunităţii Europene. Consiliul European de la Bremen (Germania), din iulie 1978, a decis crearea unui « Sistem Monetar European » care să lege între ele monedele tuturor ţărilor membre, iar în decembrie 1978 au fost adoptate regulile de funcţionare ale acestuia, formalizarea juridică fiind făcută sub forma unui acord între băncile centrale. SME este un mecanism prin care se asigură stabilitatea ratelor de schimb între monedele ţărilor comunitare, fiind creată o « unitate monetară europeană de schimb » (în engleză : « **E**uropean **C**urrency **U**nit » – ECU) compusă dintr-un « coş » ce conţinea un număr de unităţi monetare ale ţărilor membre, ponderea fiecăreia fiind dată de forţa economiei naţionale a ţării respective şi de locul pe care aceasta îl ocupă în comerţul intra-comunitar. Statele care participă la SME au stabilit « cursuri-pivot » pentru monedele lor naţionale raportate la

ECU, iar pe baza acestora s-au calculat cursurile bilaterale de schimb între diferitele monede participante la sistem. O regulă de bază a SME este aceea că ţările participante s-au angajat să intervină pe pieţele de schimb valutar atunci când monedele lor se îndepărtează cu mai mult de 2,25% faţă de valoarea stabilită pentru « cursul-pivot ». Odată cu introducerea monedei unice Euro, la 1.01.1999 (care a înlocuit ECU), actualele reguli ale SME se vor mai aplica temporar până cel târziu la 1.07.2002 când toate monedele naţionale ale ţărilor ce au adoptat noua monedă vor dispărea de pe piaţă, fiind înlocuite de Euro (în prezent, 11 din cele 15 ţări membre ale UE fac parte din « Sistemul Euro » – a se vedea şi « Euro »).

Simboluri europene

O entitate politico-economică atât de complexa cum este Uniunea Europeană are nevoie de simboluri care să o identifice în raport cu alte structuri internaţionale şi să permită, totodată, cetăţenilor săi să-şi conştientizeze apartenenţa la această construcţie integratoare unică în lume. Începând cu anul 1986, UE (în acel moment CE) utilizează **drapelul** cu cele 12 stele aurii aşezate în cerc, pe fond albastru (adoptat iniţial de Consiliul Europei de la Strasburg), numărul stelelor simbolizând perfecţiunea. Un alt simbol împrumutat de la Consiliul Europei este « Odă bucuriei » – parte din Simfonia a 9-a a lui Beethoven – care a devenit **imnul** Uniunii Europene. Alte simboluri europene sunt acordarea anuală a unor **premii europene**, înlocuirea panourilor vamale naţionale la frontierele ţărilor membre UE cu altele uniforme conţinând cercul cu cele 12 steluţe comunitare, introducerea **paşaportului european**, **a permisului de conducere european şi stabilirea zilei de**

9 mai ca « Zi a Europei » (la 9 mai 1950, ministrul francez de externe Robert Schuman a făcut declaraţia istorică prin care propunea crearea Comunităţii Europene a Cărbunelui şi Oţelului – CECO ; a se vedea în acest sens şi « Declaraţia Schuman »).

Subvenţii

Subvenţiile sunt ajutoare pe care autorităţile publice le acordă întreprinderilor, sub formă de sprijin financiar sau avantaje fiscale, în scopul realizării unor obiective economice. Subvenţiile pot fi acordate pentru menţinerea în funcţiune a unor întreprinderi sau ramuri economice aflate în dificultate, pentru a le facilita adaptarea la noile condiţii de piaţă, pentru favorizarea productivităţii şi dezvoltării anumitor companii sau sectoare economice. Subvenţiile care crează distorsiuni ale concurenţei sunt interzise pe teritoriul UE, excepţiile fiind posibile doar atunci când ele vizează ameliorarea situaţiei sociale, structurale şi regionale în cadrul Uniunii (a se vedea în acest sens şi « Concurenţa »).

T.

TACIS

TACIS este acronimul pentru « **T**echnical **A**ssistance for **C**ommunity of **I**ndependent **S**tates » (« Asistenţă tehnică pentru Comunitatea Statelor Independente ») şi reprezintă un program comunitar lansat în anul 1990 pentru sprijinirea proceselor de democratizare şi trecere la economia de piaţă în ţările fostei Uniuni Sovietice şi Mongolia.

Tarif vamal comun (tarif exterior comun)

Punerea progresivă în practică a uniunii vamale între ţările CEE, devenită efectivă în 1968, a dus la reunirea

teritoriilor vamale ale statelor membre, până atunci distincte, într-un teritoriu vamal unic. În mod corespunzător, taxele vamale existente au fost înlocuite printr-un tarif vamal comun, numit « tarif exterior comun ». Începând cu anul 1975, toate veniturile provenind din tariful exterior comun au ca destinaţie bugetul comunitar.

TEMPUS

TEMPUS este un program comunitar de promovare a mobilităţii transeuropene în învăţământul superior. Deschis din 1990 şi ţărilor central şi est-europene, TEMPUS acordă asistenţă financiară proiectelor de educaţie şi formare realizate în comun de organisme din ţările UE cu parteneri din Europa Centrală şi de Est (România beneficiază de acest program din anul 1991), concentrându-se în principal pe domeniile cu impact asupra procesului de transformare economică şi social-politică din această parte a continentului. Începând cu anul 1994, TEMPUS este accesibil şi ţărilor din fosta Uniune Sovietică, în cadrul programului mai larg TACIS.

TRACECA

Programul TRACECA (**Tra**nsport **C**orridor **E**urope – **C**aucasus – **A**sia) a fost lansat în luna mai 1993, la Bruxelles, în cadrul unei Conferinţe care a reunit miniştrii comerţului şi ai transporturilor din opt ţări aparţinând spaţiului ex-sovietic (cinci din Asia Centrală şi trei din Caucaz): Kazakhstan, Kyrghystan, Tadjikistan, Uzbekistan, Turkmenistan, Georgia, Azerbaijan şi Armenia. Din octombrie 1996 au fost admise Ucraina şi Mongolia. TRACECA este un program de asistenţă tehnite un program de asistenţă tehniordată de către Uniunea Europeană în

scopul creării unui coridor de transport care să lege axa Vest-Est a Europei de Caucaz şi Asia, obiectivul iniţial constituindu-l acordarea, în acest fel, a unui sprijin politic şi economic pentru consolidarea independenţei noilor state din regiune, încurajarea cooperării dintre acestea şi atragerea investiţiilor străine. Deoarece prin dezvoltarea acestui nou coridor se poate asigura o rută de transport alternativă la cele ce trec prin Federaţia Rusă, permiţând astfel conectarea directă a reţelelor de transport pan-europene cu cele din Caucaz şi Asia Centrală şi facilitând accesul la rezervele de petrol şi gaze naturale din regiune, TRACECA este considerat astăzi drept un traseu de importanţă strategică pentru ţările ce participă la realizarea lui. În iunie 1997, Conferinţa pan-europeană a miniştrilor de transport desfăşurată la Helsinki a decis acţiuni concrete de cooperare între TRACECA şi OCEMN (Organizaţia de Cooperare Economică a Marii Negre), astfel încât să se realizeze integrarea ţărilor membre ale celor două structuri în reţelele de transport pan-europene.

Tratat de fuziune

Tratatul de fuziune semnat la 8.04.1965, numit şi « Tratat instituind un Consiliu unic şi o Comisie Unică pentru Comunităţile Europene », a decis unificarea şi unicitatea instituţiilor celor trei Comunităţi Europene (CECO, CEE şi CEEA). Tratatul de fuziune a intrat în vigoare la 1.07.1967. Reamintim că Parlamentul European şi Curtea de Justiţie a Comunităţilor Europene erau instituţii comune ale Comunităţilor Europene încă de la apariţia acestora (a se vedea «   »).

Tratatele CECO, CEE şi CEEA

Tratatul CECO, semnat la Paris, la 18.04.1951, a reprezentat transpunerea într-o formă juridică a « Planului Schuman » de înfiinţare a Comunităţii Europene a Cărbunelui şi Oţelului. El a intrat în vigoare la 25.07.1952 (a se vedea « Comunitatea Europeană a Cărbunelui şi Oţelului » şi « Planul Schuman »). Tratatele CEE şi CEEA (Euratom), numite şi « Tratatele de la Roma », au fost semnate în capitala Italiei la 25.03.1957, de către aceleaşi şase ţări membre ale CECO (Franţa, Germania, Italia, Belgia, Olanda şi Luxemburg). Ele au intrat în vigoare la 1.01.1958. Din 1993, odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Maastricht, ansamblul celor trei Comunităţi (CECO, CEE şi CEEA) poartă numele de « Comunitatea Europeană » (a se vedea în acest sens « Comunitatea Economică Europeană » şi « Comunitatea Europeană a Energiei Atomice »).

Tratatul de Uniune Europeană (TUE)

Adoptat de către Consiliul European de la Maastricht (Olanda) la 10.12.1991, semnat la 7.02.1992 şi intrat în vigoare, după ratificarea sa de către ţările membre, la 1.11.1993, Tratatul de Uniune Europeană (alte formule sunt « Tratatul asupra Uniunii Europene », sau « Tratatul Uniunii Europene ») reprezintă un document de importanţă istorică în procesul de integrare europeană. Prin TUE a fost înfiinţată Uniunea Europeană şi s-a stabilit un program ambiţios vizând realizarea Uniunii Economice şi Monetare (cu termen 1.01.1999), crearea unor noi politici comunitare, introducerea cetăţeniei europene, crearea Politicii Externe şi de Securitate Comună (PESC), introducerea în câmpul cooperării comunitare a domeniilor Justiţiei şi Afacerilor Interne (JAI).

Tratatul de la Maastricht

Tratatul de la Maastricht, semnat la 7.02.1992 în localitatea olandeză cu acelaşi nume şi intrat în vigoare la 1.11.1993, este format de fapt din două Tratate: Tratatul de Uniune Europeană (TUE) şi Tratatul Comunităţii Europene (TCE), acesta din urmă fiind ansamblul celor trei Tratate originare (Tratatele de la Paris şi Roma) cu toate modificările ce li s-au adus pe parcurs, inclusiv elementele de noutate rezultate în urma Conferinţei Interguvernamentale încheiate la Maastricht, în decembrie 1991 (de exemplu, introducerea procedurii de codecizie, extinderea votului cu majoritate calificată, înfiinţarea unor noi instituţii comunitare).

Tratatul de la Amsterdam

Tratatul de la Amsterdam este rezultatul negocierilor purtate în cadrul unei Conferinţe Interguvernamentale (CIG), care a debutat la Torino (Italia), la 29 martie 1996, şi s-a încheiat la Amsterdam (Olanda), la 18 iunie 1997. Pe lângă noutăţile aduse Tratatului de Uniune Europeană – TUE (introdus prin Tratatul de la Maastricht, din 1992), ultima CIG a operat unele modificări şi în Tratatul Comunităţii Europene – TCE (rezultat din Tratatele de la Paris – CECO, din 1952 şi Roma – CEE şi CEEA, din 1958, cu modificările ce li s-au adus prin Actul Unic European din 1987). Din acest motiv, denumirea completă a Tratatului semnat la Amsterdam, la 2 octombrie 1997 şi intrat în vigoare la 1 mai 1999, este **« Tratatul de la Amsterdam ce modifică Tratatul de Uniune Europeană, Tratatul prin care s-a instituit Comunitatea Europeană şi unele acte conexe ».** Deosebirea de esenţă între cele două Tratate constă în domeniile reglementate: în timp ce Tratatul Comunităţii

Europene (TCE) reprezintă cadrul normativ primar pentru primul pilon al UE (Comunitatea Europeană, cu alte cuvinte aspectele economice), Tratatul de Uniune Europeană (TUE) reglementează activitatea pilonilor doi (PESC) şi trei (JAI) ai UE, introduşi prin Tratatul de la Maastricht şi dezvoltaţi de cel de la Amsterdam. Pe de altă parte, în limbajul uzual se vorbeşte despre « Tratatul de la Amsterdam », înţelegând prin aceasta întreg ansamblul de norme din dreptul comunitar primar, adică Tratatele originare (cele de la Paris şi Roma) – cu modificările aduse acestora pe parcursul celor peste 40 de ani de existenţă a Comunităţilor Europene, plus Tratatul de Uniune Europeană de la Maastricht – de asemenea cu modificările ce i-au fost aduse la Amsterdam. Cu alte cuvinte, **Tratatul de la Amsterdam include atât TUE cât şi TCE**. În plus, faptul că ratificarea modificărilor aduse de către CIG celor două Tratate menţionate a avut loc loc « în bloc » întăreşte imaginea unui tot unitar al acestora.

TREVI (grup)

« Grupul TREVI » (**T**erorism, **R**adicalism, **E**xtremism, **Vi**olentă) desemnează la origine cooperarea informală între miniştrii de Justiţie şi Afaceri Interne din ţările comunitare în lupta împotriva terorismului internaţional şi a traficului de droguri. Înfiinţat în anul 1975, acest grup de lucru este operaţional începând cu 1976, reunind de două ori pe an miniştrii responsabili cu securitatea interioară a UE, în scopul examinării chestiunilor relative la cooperarea în materie şi elaborarea unor strategii comune. Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de Uniune Europeană, activitatea Grupului TREVI a fost oficializată în cadrul pilonului trei al UE, « Justiţie şi Afaceri Interne ».

Tribunalul de Primă Instanţă al Comunităţii Europene

Pentru a face faţă fluxului mare de cazuri supuse spre soluţionare CJCE, Consiliul UE a decis crearea unui nou organ jurisdicţional care să preia dosarele de mai mică importanţă, degrevând astfel Curtea de Justiţie. Tribunalul de Primă Instanţă a fost înfiinţat în anul 1989, în scopul ameliorării protecţiei juridice a persoanelor fizice şi juridice din spaţiul UE prin instaurarea unui nou grad de jurisdicţie care să permită CJCE să se concentreze asupra sarcinii sale esenţiale, aceea de a da o interpretare uniformă dreptului comunitar. Tribunalul este compus din 15 judecători numiţi de comun acord de către guvernele statelor membre UE pentru un mandat reînnoibil de şase ani. Spre deosebire de CJCE, Tribunalul de Primă Instanţă nu are avocaţi-generali, atribuţiile acestora fiind exercitate, atunci când este cazul, de către judecători. Tribunalul este competent să se pronunţe în primă instanţă asupra oricărui recurs în anulare, în carenţă sau în reparaţie formulat contra Comunităţii Europene de către persoane fizice sau juridice din spaţiul comunitar, ca şi în materie de litigii între Comunitate şi funcţionarii săi. TUE permite ca, prin decizie a Consiliului UE, să fie transferate în competenţa Tribunalului de Primă Instanţă şi alte categorii de cazuri, cu excepţia recursului prejudiciar.

Twinning

Termen în limba engleză (în franceză « jumellage ») care în limbajul comunitar se traduce prin « înfrăţire instituţională». Twinning-ul reprezintă un mecanism introdus prin « Parteneriatele pentru aderare » în scopul realizării unor proiecte în domeniul construcţiei

instituţionale (« Institution Building »), existentă cadrului administrativ –instituţional fiind unul dintre criteriile de aderare la UE a ţărilor candidate (printre care şi România). Prin această « înfrăţire instituţională» administraţiile din statele candidate (în primul rând ministerele) sunt puse să lucreze împreună cu omologii lor din ţările UE pentru aplicarea unor proiecte clar definite de transpunere, implementare şi urmărire a aplicării acquis-ului comunitar în domeniile lor de competenţă. Pentru anul 1998, programul de twinning a fost finanţat din Programul Naţional Phare (10,2 milioane EURO) şi a fost lansat efectiv pentru cinci sectoare prioritare: agricultură, dezvoltare regională, protecţia mediului, justiţie şi afaceri interne şi finanţe. În 1999, numărul sectoarelor eligibile a crescut fiind incluse protecţia socială, transporturile, certificarea şi concurenţa, iar pentru anul 2000 se au în vedere şi domeniile energiei, politicilor industriale şi administraţia publică.

U.

Uniunea Economică şi Monetară (UEM)

Sistemul « Bretton Woods », instaurat după încheierea celui de-al doilea război mondial, menţinea monedele naţionale într-o relaţie fixă dar modificabilă în raport cu dolarul SUA, reducând astfel riscurile fluctuaţiilor monetare. Bunele sale rezultate în perioada anilor '50 explica lipsa de interes a fondatorilor Comunităţilor Europene pentru definirea unei politici monetare comune, însă odată cu apariţia dificultăţilor de funcţionare a acestui sistem în 1970 şi efectele şocului petrolier din 1973 au apărut şi primele tentative de construire a unui cadru european de reglementare monetară (a se vedea « Raportul Werner »). La

originea actualei UEM stă Raportul elaborat în 1989 de către un colectiv condus de preşedintele Comisiei Europene, francezul Jacques Delors (a se vedea « Raportul Delors »), care propunea atingerea acestui obiectiv în trei faze : prima fază, care a debutat la 1.07.1990, ce presupunea asigurarea circulaţiei libere a capitalurilor în întreg spaţiul comunitar, creşterea gradului de cooperare între băncile centrale din ţările membre şi coordonarea politicilor economice ale acestor state. Faza a două a început la 1.01.1994, având ca elemente principale înfiinţarea Institutului Monetar European cu sediul la Frankfurt (Germania), coordonarea politicilor monetare naţionale, asigurarea independenţei băncilor centrale naţionale şi monitorizarea politicilor economice şi fiscale, astfel încât să se asigure respectare criteriilor de convergenţă – condiţie esenţială pentru determinarea ţărilor ce vor fi admise în spaţiul viitoarei monede unice europene. În fine, cea de-a treia fază, care a debutat la 1.01.1999, este caracterizată prin apariţia unei politici monetare unice şi tranziţia la moneda unică Euro (1 ECU = 1 Euro), transformarea Insitutului Monetar European în Banca Centrală Europeană (BCE), înfiinţarea Sistemului European al Băncilor Centrale (SEBC reuneşte băncile centrale din ţările participante la Euro) şi fixarea unor rate de schimb irevocabile între monedele participante şi Euro. Calendarul introducerii monedei unice Euro cuprinde şi el trei etape : 2-3.05.1998 – decizia statelor membre UE de a participa la crearea acestei noi monede, fixarea parităţilor între diferitele monede naţionale participante la Euro şi aprobarea Comitetului Executiv al BCE ; 1.01.1999 – lansarea fazei a treia a UEM, stabilirea « zonei Euro » (care cuprinde 11 din cele 15 ţări membre UE – Grecia nu a fost încă admisă deoarece nu satisfăcea criteriile de convergenţă,

iar Marea Britanie, Irlanda şi Danemarca au refuzat deocamdată să participe) şi introducerea Euro ca monedă de cont pe pieţele financiar-valutare din statele UE ; 1.01.2002 – introducerea efectivă a Euro ca monedă de schimb în toate ţările participante (până la 30.06.2002 Euro va circula în paralel cu monedele naţionale ce vor fi retrase progresiv, urmând ca de la 1.07.2002 acestea să dispară de pe piaţă, lăsând definitiv locul monedei unice europene).

Uniunea Europeană (UE)

Forma cea mai actuală a evoluţiei construcţiei comunitare care a început în 1952 prin înfiinţarea Comunităţii Europene a Cărbunelui şi Oţelului (CECO), urmată în 1958 Comunitatea Economică Europeană (CEE) şi de Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (CEEA, sau Euratom). Tratatul de la Maastricht, din 1992, a creat Uniunea Europeană (UE) formată din trei « piloni » : Comunitatea Europeană (compusă din CECO, CEE şi CEEA), Politica Externă şi de Securitate Comună (PESC şi Cooperarea în domeniile Justiţiei şi Afacerilor Interne (JAI). Dacă primul « pilon » este complet integrat, PESC şi JAI prezintă încă o serie de elemente cu caracter interguvernamental. Tratatul de la Amsterdam a transferat însă o parte din aceste competenţe de la nivel naţional la nivel comunitar (cu titlu de exemplu, politica de acordare a vizelor a devenit un domeniu comunitar).

Uniunea Europei Occidentale (UEO)

Uniunea Europei Occidentale (UEO) a fost înfiinţată în anul 1954, în scopul întăririi cooperării între statele vest-europene în domeniul securităţii. Ea are la origine Tratatul de la Bruxelles semnat la 17.03.1948 de către cinci ţări

occidentale – Franţa, Belgia, Luxemburg, Olanda şi Marea Britanie – prin care se crea o alianţă militară europeană la care au aderat ulterior Germania, Spania, Portugalia, Italia şi Gecia (în total zece state). Sarcinile sale principale constau în obligaţia generală de asistenţă în caz de agresiune contra unui stat membru, prezervarea păcii şi securităţii în Europa. UEO oferă statelor membre o platformă de cooperare în materie de politică de apărare şi securitate, în scopul consolidării influenţei politice a Europei în cadrul NATO şi de a crea o **identitate europeană de securitate**. Prin intrarea în vigoare, la 1.11.1993, a Tratatului de la Maastricht, **UEO a devenit parte integrantă a dezvoltării Uniunii Europene**, fiind definită drept « braţ înarmat al UE şi pilon european al NATO ». Tratatul de la Amsterdam, intrat în vigoare la 1.05.1999, consfinţeşte rolul UEO în implementarea deciziilor de politică externă şi securitate comună (PESC) a UE.

Uniune vamală

Uniunea vamală constă în reunirea mai multor teritorii vamale distincte într-un spaţiu vamal comun, suprimându-se astfel frontierele vamale interne dintre statele membre, toate operaţiunile vamale fiind mutate la frontierele acestora cu ţări terţe. Spre deosebire de zona de liber-schimb, statele membre ale uniunii vamale nu pot preleva nici o taxă vamală proprie din importurile efectuate din alte ţări, fiind aplicate doar taxe vamale comune. Pentru produsele industriale, uniunea vamală a ţărilor Comunităţii Europene a intrat în vigoare la 1.07.1968, în timp ce pentru produsele agricole aceasta s-a realizat la 1.01.1970.

Z.

Zona de Cooperare Economică a Marii Negre (CEMN)

Proiectul de colaborare economică în regiunea Mării Negre a fost lansat de Turcia, la sfârşitul anului 1990, având drept scop stabilirea treptată a unei zone de liber-schimb care să cuprindă toate ţările riverane. La 25.06.1992 a fost semnată la Istanbul, de către şefii de stat din 11 ţări (Albania, Armenia, Azerbaidjan, Bulgaria, Georgia, Grecia, Moldova, Federaţia Rusă, România, Ucraina şi Turcia) o « Declaraţie la nivel înalt privind cooperarea economică a Marii Negre » care cuprinde un ansamblu de principii, obiective, domenii precum şi un cadru instituţional minim pentru cooperarea statelor din zona Mării Negre. Din februarie 1993 CEMN a căpătat şi o dimensiune parlamentară, prin înfiinţarea Adunării Parlamentare a CEMN, în martie 1993 a fost semnată o Convenţie de colaborare culturală, iar în ianuarie 1994 a devenit **organizaţie sub-regională**, odată cu înfiinţarea unui Secretariat internaţional permanent cu sediul la Istanbul, schimbându-şi şi numele în « Organizaţia de Cooperare Economică a Mării Negre » (OCEMN). Organizaţia dispune şi de o « Bancă de Comerţ şi Dezvoltare a OCEMN ».

Zona de liber-schimb

Prin aceasta înţelegem un grup de două sau mai multe teritorii vamale între care taxele vamale şi alte obstacole în calea schimburilor comerciale au fost suprimate. Ţările aparţinând unei zone de liber-schimb îşi păstrează însă competenţele şi drepturile vamale naţionale vis-à-vis de statele terţe. Cele mai cunoscute exemple de zone de liber-schimb sunt AELS (în limba engleză : EFTA – European Free Trade Association) – în Europa de Vest (a se vedea

« Asociaţia Europeană a Liberului Schimb »), NAFTA (North American Free Trade Agreement) – care reuneşte SUA, Canada şi Mexic, şi CEFTA (Central European Free Trade Association) în Europa Centrală (din care face parte şi România).